

65356

bin
GM

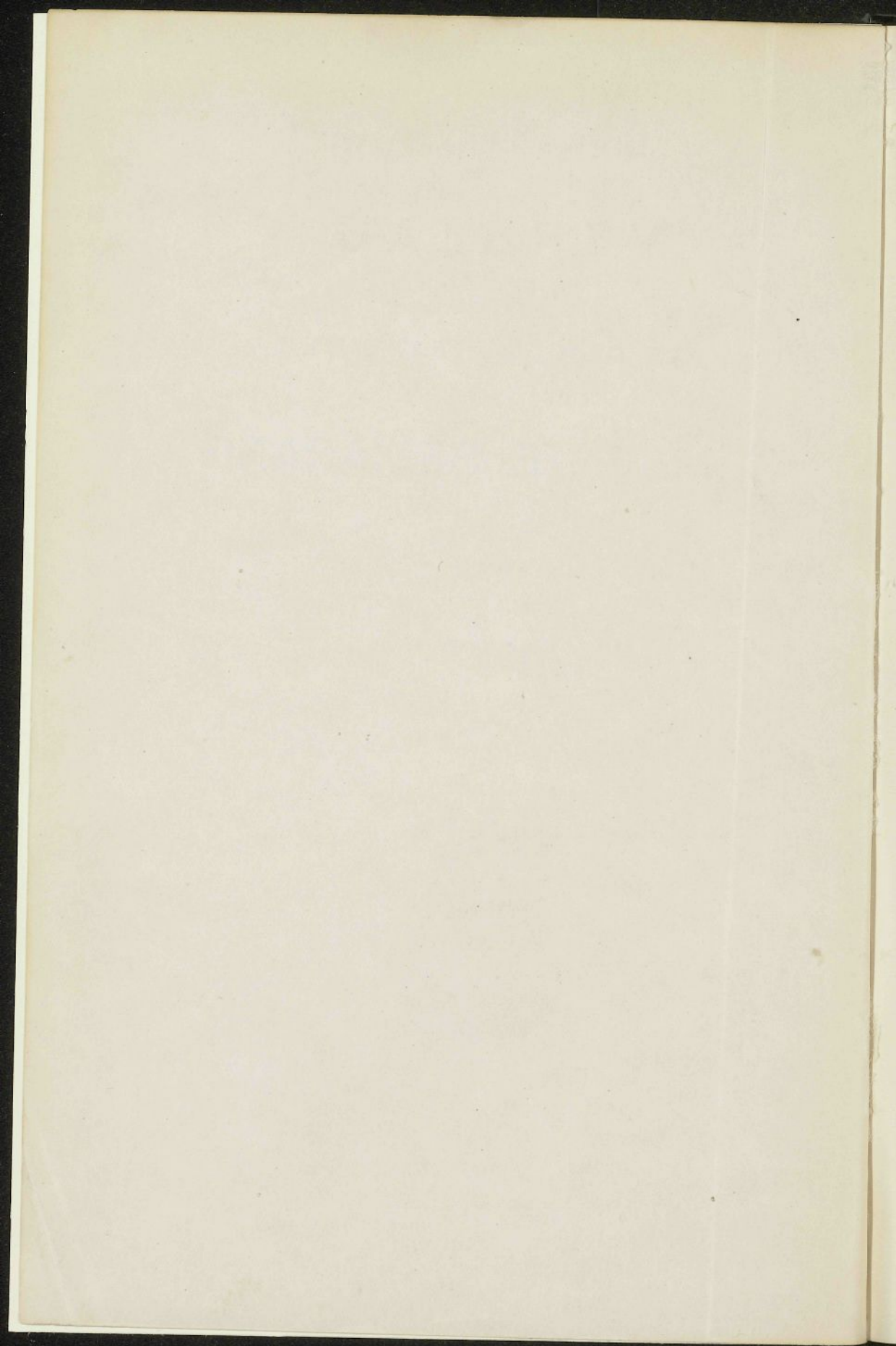
VERSLAG
VAN DEN TOESTAND DER
GEMEENTE SEMARANG
OVER
1923

G

1

MISSET, SEMARANG.

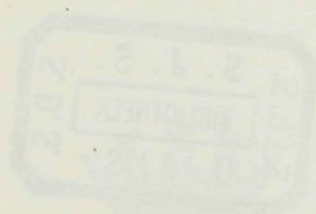
VERSLAG

VAN DEN TOESTAND DER

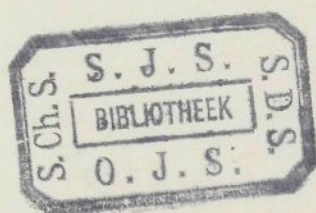
GEMEENTE SEMARANG

OVER

1923

DRUCKT. N. 10. 10. 10

VERSLAG
VAN DEN TOESTAND DER
GEMEENTE SEMARANG
OVER
1923

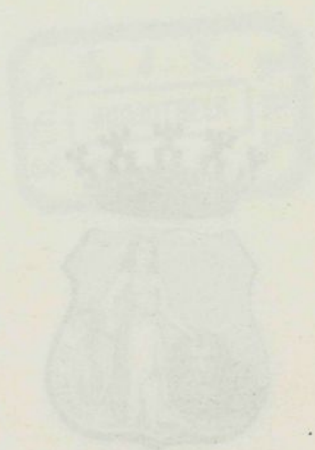
MISSET, SEMARANG.

65356

VERSLAG
VAN DEN TOESTAND DER
GEMEENTE SEMARANG

OVER

1923

MOEST SEMARANG

ALGEMEENE INHOUD.

HOOFDSTUK		Blz.
	I Algemeene beschouwingen	VII
"	II Gemeente-Bestuur	VII
"	III Personeele aangelegenheden	VII
"	IV Verordeningen	VII
"	V Begraafplaatsen	VII
"	VI Woningdienst	VII
"	VII Openbare Gezondheid	VIII
"	VIII Huurcommissie	VIII
"	IX Watervoorziening	VIII
"	X Brandweer	VIII
"	XI Veterinair Hijgiënisch dienst	VIII
"	XII Marktwezen	VIII
"	XIII Gemeentewerken	IX
"	XIV Onderwijs	IX
"	XV Reinigingsdienst	X
"	XVI Handel en verkeer	X
"	Financiën	zie supplement

ALGEMEENE INHOUD.

Bis		
VII	I	Algemeene beschouwingen
VII	II	Algemeene-Bestand
VII	III	Personale aangelegenheden
VII	IV	Verenigingen
VII	V	Gezinsplanen
VII	VI	Wettigheid
VII	VII	Openbare Gezinsheid
VII	VIII	Financiën
VII	IX	Wetgeving
VII	X	Landbouw
VII	XI	Verkeersmiddelen
VII	XII	Industrie
IX	XIII	Overzichten
IX	XIV	Geografie
X	XV	Wetgeving
X	XVI	Handel en verkeer
X	XVII	Financiën

VII

GESPECIFICEERDE INHOUD.

	HOOFDSTUK I.	Blz.
Algemeene beschouwingen		1
	HOOFDSTUK II.	
Gemeente-bestuur		6
§ 1. De Burgemeester		6
„ 2. De Gemeenteraad		6
„ 3. Wethouders		6
„ 4. Kiezerslijst en Verkiezingen		7
„ 5. Raadsleden		9
„ 6. Raadscommissies		10
	HOOFDSTUK III.	
Personeele aangelegenheden		15
	HOOFDSTUK IV.	
Verordeningen		17
§ 1. Verordeningen		17
„ 2. Reglementen en Keuren van Politie		40
	HOOFDSTUK.	
Financiën.		
Een overzicht betreffende den toestand der financiën zal als supplement op dit jaarverslag verschijnen		
	HOOFDSTUK V.	
Begraafplaatsen		43
§ 1. Europeesche begraafplaatsen		43
„ 2. Chineesche „		44
„ 3. Inlandsche „		44
	HOOFDSTUK VI.	
Woningdienst		45
I. Organisatie.		45
II. Verrichte werkzaamheden		46
§ 1. Algemeene leiding.		46
„ 2. Technisch bureau tevens afd. Grondbedrijf		48
„ 3. Bouw- en Woningtoezicht		60
„ 4. Woningbedrijf		68

VIII

Blz.

HOOFDSTUK VII.

Openbare Gezondheid	76
-------------------------------	----

HOOFDSTUK VIII.

Huurcommissie.	78
------------------------	----

HOOFDSTUK IX.

Watervoorziening	84
§ I. Personeel	84
” II. Wateronderzoek.	84
” III. Bronnen	85
” IV. Brongebouwen	86
” V. Aanvoerleiding	86
” VI. Reservoirs.	87
” VII. Buizennet	87
” VIII. Hydranten.	89
” IX. Aansluitingen.	90
” X. Waterverbruik	92
” XI. Bad- en Waschinrichtingen	93
” XII. Watermeters	93

HOOFDSTUK X.

Brandweer	96
§ 1. Personeel	96
” 2. Materiëel	96
” 3. Branden	97
” 4. Algemeen	97

HOOFDSTUK XI.

Veterinair Hygiënische dienst	99
I. Toezicht op de slachtplaatsen en keuring van vee en vleesch	99
II. Toezicht op de melkerijen en Controle op de in den handel gebrachte melk.	102
III. Toezicht op de rijtuigverhuurderijen en keuring van rijtuigen en paarden.	120

HOOFDSTUK XII.

Marktwezen.	122
---------------------	-----

HOOFDSTUK XIII.

Blz.

Gemeentewerken	127
1. Personeel	127
2. Algemeen overzicht	127
3. Wegen in aanleg	128
4. Toestand der wegen	134
5. Zware herstellingen en verkeersverbeteringen.	135
6. Gebouwen en Passers	135
7. Steenbrekerijen	137
8. Zand-, Grind- en Steenbedrijf	137
9. Plantsoenen	138
10. Rioleeringsdienst	139
11. Teekenzaal	140
12. Regenwaarnemingen	141
13. Autobusdienst	141 —
14. Vrachtautodienst	142 —
15. Personeel Autodienst.	143
16. Stoom- en Motorwalsen	144
17. Werkplaats	144

HOOFDSTUK XIV.

Onderwijs	146
<i>a.</i> Gemeentelijk onderwijs	146
§ 1. Algemeene leiding.	146
„ 2. Subsidies	146
„ 3. Scholen en schoolgebouwen	146
„ 4. Het Onderwijzend personeel	149
„ 5. Van de leerlingen	151
„ 6. Bezoldiging	154
<i>b.</i> Europeesche Schoolcommissie	154
<i>c.</i> Gouvernements Onderwijs	156
§ 1. Hoogere Burgerschool met vijfjarigen Cursus.	156
„ 2. Mulo-onderwijs	157
„ 3. Europeesche lager onderwijs	159
„ 4. Holl. Inl. onderwijs	160

	Blz.
§ 5. Holl. Chin. onderwijs.	161
„ 6. Schakelschool	162
„ 7. Inlandsch Onderwijs	163
<i>d.</i> Gesubsidiëerd Particulier Onderwijs.	164
§ 1. Technische School.	164
„ 2. Technische Avondschool Semarang.	166
„ 3. Semarangsche Van Deventerschool.	167
„ 4. Opl. school voor Eur. onderwijzers.	169
„ 5. M. U. L. onderwijs	170
„ 6. Europeesch lager onderwijs	171
„ 7. Weeshuisschool	172
„ 8. Holl. Inl. Onderwijs. Kartinischool	173
<i>e.</i> Staat betreffende bijzondere scholen, Middagscholen Ochtend- en Avondcursussen en Fröbelscholen (zoowel die voor Europeesche als die voor niet-Europeesche kinderen)	174
<i>f.</i> Gemeentelijke subsidies voor onderwijsdoeleinden. . .	175

HOOFDSTUK XV.

Reinigingsdienst	176
1. Personeel	176
2. Materiëel	176
3. Gebouwen.	176
4. Paarden en runderen.	177
Hoefbeslag	177
Tuigen	178
Veeartsenijkundige behandeling	178
5. Ophalen van huis-, stal-, pasar- en rioolvuil	178
6. Straatreiniging	178
7. Belten	179
8. Torrenplaag te Pandean-lamper	179
9. Aanplant van gras.	180
10. Privaatlediging	181
11. Mestverkoop	181

HOOFDSTUK XVI.

Handel en Verkeer	182
------------------------------------	-----

No. 690.

SEMARANG, 22 October 1924

RUBRIEK:

Gemeente verslagen.

ONDERWERP:

Gemeente verslag 1923.

Aan

*den Gemeenteraad van
SEMARANG.*

Ik heb de eer Uwen Raad hierbij aan te bieden het verslag van den toestand der Gemeente Semarang over het jaar 1923.

De Burgemeester,

D. DE IONGH.

101	101
102	102
103	103
104	104
105	105
106	106
107	107
108	108
109	109
110	110
111	111
112	112
113	113
114	114
115	115
116	116
117	117
118	118
119	119
120	120
121	121
122	122
123	123
124	124
125	125
126	126
127	127
128	128
129	129
130	130
131	131
132	132
133	133
134	134
135	135
136	136
137	137
138	138
139	139
140	140
141	141
142	142
143	143
144	144
145	145
146	146
147	147
148	148
149	149
150	150
151	151
152	152
153	153
154	154
155	155
156	156
157	157
158	158
159	159
160	160
161	161
162	162
163	163
164	164
165	165
166	166
167	167
168	168
169	169
170	170
171	171
172	172
173	173
174	174
175	175
176	176
177	177
178	178
179	179
180	180
181	181
182	182
183	183
184	184
185	185
186	186
187	187
188	188
189	189
190	190
191	191
192	192
193	193
194	194
195	195
196	196
197	197
198	198
199	199
200	200

HOOFDSTUK I.

Algemeene Beschouwingen.

Voor den derden keer is een jaar afgesloten onder den druk van malaise en bezuiniging.

Het loont de moeite die begrippen op hun beteekenis te onderzoeken, teneinde zich met juistheid rekenschap te kunnen geven van hetgeen gebeurt. Die beteekenis is immers in die jaren niet onveranderd gebleven.

In 1921 zette hier te lande de malaise in en tastte vooreerst de hoogere lagen — hooger in economischen zin — van onze samenleving aan; de onderste lagen ondervonden daarvan voorshands voordeel, doordat de prijsdaling der levensbehoeften voorafging aan loondaling.

In 1922 werkte de malaise door en werd de druk ook op die onderste lagen overgebracht.

Dit proces zette zich in 1923 voort, vooral door de groote bezuiniging, welke bij alle landsdiensten en bedrijven werd ingevoerd. Daarnevens heeft 1923 echter een nieuw element getoond n.l. een belangrijke afname van den druk in de het eerst aangestaste hoogere economische lagen, waardoor een opvoering daar duidelijk was waar te nemen.

De prijzen van alle exportproducten stelden zich op een peil, dat de daarmede verbonden bedrijven zeer goed loonend maakte en ware het niet, dat de te drooge Oostmoesson veel schade aanrichtte, men zou slechts reden tot groote dankbaarheid kunnen hebben over het verloop van zaken. Niettemin blijft daartoe toch nog reden genoeg over vooral wanneer men de toestanden hier te lande vergelijkt met die elders en met name in het moederland.

Nu ook het evenwicht in de landsfinantien binnen afzienbaren tijd hersteld zal zijn, mag met grond de verwachting worden gekoesterd, dat de reactie op de speculatieve uitbreiding der na-oorlogsjaren heeft uitgewerkt en dat nieuwe normen zich hebben ingesteld.

Deze gunstige verwachting geeft allerwege aanleiding tot uitbreiding van solide gebleken bedrijven en met name in het achterland van Semarang wordt aan de hoofdcultuur, de suiker, een opmerkelijke uitbreiding gegeven.

Naar hoeveelheid bedroeg de uitvoer via onze haven 680.000 ton, waarvan 500.000 ton suiker, tegen in totaal 500.000 ton in 1922. Met den import staat het nog minder gunstig gesteld, doch deze is voorbestemd den export in zijn hernieuwde expansie te volgen. Het laagste punt is ook hier gepasseerd en dit zal vooraf tot uiting komen, indien het kwaad van den achterstand in de belastinginning is overwonnen. De oude voorraden zijn thans wel definitief geruimd en de opbrengst der invoerrechten vertoonde in onze haven over de maand November voor het eerst weer een verbetering.

Voor het geheele jaar 1923 vertoonde de import naar hoeveelheid niettemin nog een aanzienlijke vermindering n. l. 330.000 ton in 1923 tegen 450.000 ton in 1922.

Voor zoover voor eigen behoefte geproduceerd werd verdient vermelding, dat de rijsttoogst gunstig uitviel waarvan een geringere import van rijst het gevolg was, een omstandigheid, die ongetwijfeld belangrijk heeft bijgedragen tot het temperen van den economischen druk op de bevolking.

De totale omzet in de Semarangsche zeehaven bedroeg blijkens het voorgaande 1.010.000 ton tegen 950.000 ton in 1922.

Het scheepsbezoek omvatte 1473 schepen met een bruto inhoud van 17.555.283 M³ in 1923 tegen 1346 schepen met 14.879.948 M³ in 1922 en 1436 schepen met 15.591.068 M³ in 1921. Het recordjaar 1921 werd dus in belangrijke mate voorbij gestreefd.

Deze cijfers bevestigen, dat de grondslagen, welke door het zeehavencomité zijn aangenomen bij zijn berekeningen voor het bouwen van een zeehaven te Semarang, veilig zijn gekozen.

Het verkeer op de spoor- en tramwegen gaf in 1923 nog een achteruitgang te zien, maar ook hier is kentering waar te nemen. Het goederenverkeer nam in de tweede helft des jaars weer toe. Het personenverkeer, gevoelige meter van den welstand der groote masa, bleef afnemen.

Als plaatselijk verschijnsel verdient de aandacht de toename in de opbrengst bij ongewijzigde tarieven van de gemeentelijke

inkomstenbelasting, welke alleen de middelbare en hogere inkomens treft, terwijl daarentegen de opbrengst der vermakelijkheidsbelasting belangrijk terugliep.

De genoemde economische verschijnselen geven met nog andere, korthedshalve hier niet behandelde, op voldoende objectieve wijze het beeld aan, waarin de malaise zich op het oogenblik voordoet.

Het kenmerkt zich door afnemenden druk in de hogere economische lagen bij nog toenemenden druk in de onderste lagen.

Een wederom toenemen van de spanning in de economische structuur onzer samenleving welke met het dalen der voedselprijzen in 1921 aanmerkelijk was afgenomen, is daarvan het noodwendig gevolg.

Deze spanning uitte zich eenigszins georganiseerd in de spoorwegstaking, welke in 1923 uitbrak. De politieke aanleiding tot de staking maakte het onmogelijk de staking als een economische te erkennen en te behandelen.

Een ongeorganiseerde uiting der toenemende spanning is te zien in de voorgekomen bomaanslagen. Deze zijn uit hun aard afkomstig van slechts weinige individuen, wier onevenwichtige aanleg gepaard aan hun onvermogen tot wezenlijke krachtsontwikkeling hen leidt tot volkomen nuttelooze en daardoor alleen al afkeurenswaardige gewelddaden.

Het spreekt van zelf dat dergelijke daden een strenge bestraffing verdienen en de bedrjvers zoo mogelijk voor de samenleving onschadelijk gemaakt moeten worden.

Hiermede is de zaak echter niet afgedaan; men mag de oogen niet sluiten voor de omstandigheid, dat de ontevredenheid met en de teleurstelling over den gang van zaken in veel ruimer kring heerscht dan bij deze enkele individuen.

Die ontevredenheid en teleurstelling zijn ten deele onvermijdelijk voorzooover het noodzakelijk is het peil van loonen en bezoldigingen te stellen op een hoogte, waarbij bedrijf en administratie duurzaam in stand kunnen worden gehouden.

Er is echter een neiging om onder de leuze van malaise verder te gaan met bezuinigen dan voor dat doel noodig is; het heeft soms den schijn alsof men meent, dat bezuiniging een doel op zichzelf zou kunnen zijn.

Dit nu is wel mogelijk in wijsgeerigen, maar natuurlijk niet in economischen zin, aangezien onze economie is gericht op verhoogde productie, waarmede uiteraard verhoogde consumptie gelijken tred moet houden.

Het heeft zijn nut eraan te herinneren, dat elke werknemer op zijn beurt als consument ook werkgever is en dat de bloei van het bedrijfsleven afhankelijk is van en de productieve kracht en de koopkracht der groote massa in onverbrekkelijk verband.

De heerschende ontevredenheid en teleurstelling zijn het best te keeren, de gedachten het best af te houden van geheel negatieve doeleinden door ze niet alleen en uitsluitend te bepalen bij bezuiniging, doch door ze ook te richten op opbouwende daden.

De boven besproken slechte stemming kwam in deze gemeente niet sterk tot uiting. De bomaanslagen tijdens de Jubileumsfeesten vermochten die feesten niet te storen en het feit, dat die feesten in de bestaande omstandigheden konden gevierd worden, zooals dat gebeurd is, getuigt voor een betrekkelijk goeden geest onder de bevolking.

Deze berust op levensvoorwaarden, die weliswaar minder ruimte laten tot verteren dan eenigen tijd geleden, maar die toch nog vrij goed moeten zijn.

Deze meening wordt gegrond op het feit, dat het sterftecijfer in 1923 wederom gunstiger was, zoodat de daling in dat cijfer nu reeds vijf jaren achtereen aanhoudt. Waar geen groote assaineringswerken in dien tijd werden aangelegd moet wellicht het dalende sterftecijfer toegeschreven worden aan den invloed van betere algemeene levensvoorwaarden, vermoedelijk wel het meest aan verbeterde voeding.

Ook het aantal verleende bouwvergunningen wees op een betrekkelijk gunstigen toestand; het was grooter dan in 1922, hetgeen onder de heerschende omstandigheden bevredigend is.

De verbeterde toestanden en vooruitzichten in den handel, voor onze stad het voornaamste middel van bestaan, veroorloven dan ook het jaar 1924 met vertrouwen in te gaan.

De toestand der gemeentefinancien schraagt dat vertrouwen. De inkomsten overtroffen in 1923 de raming, de uitgaven bleven daaronder.

Bij de vermelding dezer uitkomst mag zeker een woord van hulde gebracht worden aan den heer Westerveld, die gedurende het grootste deel van het jaar 1923 de leiding van zaken in handen had.

Zijn taak werd verzwaaard door de nog altijd ontbrekende regeling van de financieele verhouding tusschen Land en Gemeente, waardoor telken jare opnieuw onzekerheid ontstaat in de financieele vooruitzichten.

De omstandigheid, dat de aandacht der Regeeringsorganen geheel in beslag werd genomen door bezuinigingsmaatregelen, maakt het overbodig uit te weiden over de belangrijke maatregelen die sinds vele jaren in overweging zijn en natuurlijk in 1923 niet tot stand kwamen.

De instelling van een gezondheidsdienst, de opheffing der desa's, de wijziging van het kiesrecht bleven onopgeloste vraagstukken.

Niettemin kon de Gemeente voortgaan met constructief werk tot stand te brengen. De woningbouw kon krachtig voortgezet worden en ontwikkelde zich verder op gelukkige wijze; gronduitgifte had in een bedaard tempo, maar toch geregeld plaats.

Teneinde bezwaren voor de haven en voor spoorwegen te ondervangen, werden de afwateringsplannen omgewerkt.

De plannen voor het abattoir kwamen geheel gereed; de uitvoering wacht nog op de goedkeuring van het betreffende leeningsbesluit en op de vaststelling van de bestekken, welke als grondslag zullen moeten dienen voor eventueele aanbesteding, maar zal toch spoedig ter hand kunnen worden genomen.

Ten aanzien van de electrificatie der stadslijnen kwam een belangrijk rapport in van den Ingenieur Witkamp, dat gunstige vooruitzichten voor uitvoering opent; echter zal hier nog belangrijke voorbereidende arbeid moeten worden verricht.

De omwerking van de zeehavenplannen vordert goed en zal spoedig beëindigd zijn. Een schat van gegevens zal dan zijn verzameld en in staat stellen ter zake beslissingen uit te lokken.

HOOFDSTUK II.

Gemeentebestuur.**§ 1. De Burgemeester.**

De Burgemeester Ir. *D. de Jongh Wzn.*, wien in 1922 buitenlandsch verlof wegens langdurigen dienst werd verleend, heeft op 29/9 1923 wederom den dienst hervat.

Tot plaatsvervangend Burgemeester werd in het verslagjaar benoemd, het gemeenteraadslid de heer *A. Wilkens*.

§ 2. De Gemeenteraad.

De gemeenteraad van *Semarang*, ingesteld bij de in Stbld. 1906 No. 120 opgenomen ordonnantie, bestond oorspronkelijk uit 23 leden, waarvan 15 Europeanen en m. h. g. g. 5 Inlanders en 3 Vreemde Oosterlingen.

Bij Stb. 1917 No. 587 in werking getreden op 1 Januari 1918 werd het aantal leden uitgebreid tot 27, waarvan 15 Europeanen en m. h. g. g., 8 Inlanders en 4 Vreemde Oosterlingen.

De leden worden allen door verkiezing aangewezen.

§ 3. Wethouders.

Op het in 1922 tot de Regeering gericht verzoek om te bepalen, dat de gemeente zal kunnen overgaan tot de aanstelling van vier wethouders op een toelage van f 300,— 's maands vermeerderd met eene transportkostenvergoeding van f 125,— 's maands of transport ten laste der gemeente, zoomede tot de aanstelling van twee plaatsvervangende wethouders, werd het antwoord ontvangen, dat alvorens kan worden overgegaan tot de aanstelling van wethouders, met de uitgaven daarvoor rekening moet zijn gehouden op eene goedgekeurde begrooting.

Dat antwoord werd gesteld in handen eener Commissie die nader heeft geadviseerd het bedrag der toelage te bepalen op f 250,— per maand zonder toekenning van transportkosten.

Dat voorstel werd verworpen en besloot de gemeenteraad tevens af te zien van de instelling van het wethoudersinstituut voor deze gemeente, aangezien naar 's Raads oordeel het moeilijk zal zijn, onder de raadsleden personen te vinden, die geschikt en genegen zijn, de wethouderszetels te vervullen.

§ 4. Kiezerslijst en Verkiezingen.

De stand der kiezerlijst was als volgt:

1917 — 1918 — 1497 namen:

1918 — 1919 — 1357 ”

1919 — 1920 — 1318 ”

1920 — 1921 — 1225 ”

1921 — 1922 — 1270 ”

1922 — 1923 — 1529 ”

1923 — 1924 — 994 ”

Dat het aantal kiezers in de laatste kiezerslijst sterk vermindert is, komt door het minder aantal personen, die over het jaar 1923 tijdig hunne inkomstenbelasting hebben voldaan.

In den Raad ontstonden gedurende het verslagjaar 7 vacatures wegens tusschentijdsche aftreding.

Een overzicht van de in 1923 gehouden verkiezingen volgt hieronder:

Jaar	Datum der gehouden verkiezingen	Namen der defungeerende leden	Namen der gekozenen	Aantal kiezers	Opgekomen bij		Opkomst der kiezers in procenten van het totaal bij	
					Stemming	Herstemming	Stemming	Herstemming
1923	2 Febr.	L. M. J. Jansen Mohd. Kasan	T. J. A. Soeters R. M. P. Gondosoebarijo	1529	352	—	23,7 ⁰ / ₀	—
					bij enkele candidaatstelling gekozen			
1923	26 Juli	J. J. Bagge- laar	J. S. van Nij- megen					
		A. Jansen	Schonegevel	994	380	—	38,2 ⁰ / ₀	—
		M. Soedjono	G. A. Ph. Weijer	994	396	—	39,8 ⁰ / ₀	—
			R. Soesatio	994	339	—	34,1 ⁰ / ₀	—
1923	10 Dec.	Dr. A. van Lokhorst	G. de Raad	994	327	—	32,8 ⁰ / ₀	—
		H. W. J. Priems	P. D. Lewis	994	297	—	29,8 ⁰ / ₀	—

§ 5. Raadsleden.

Op 31 December 1923 hadden als raadslid zitting de heeren:

Volg- nummer	N A M E N	Jaar van af- treding
1	R. M. P. Gondosoebarijo . . .	1924
2	Dr. A. F. H. Hengst . . .	1927
3	I. S. Kauw . . .	1924
4	G. A. Kessing . . .	1924
5	W. P. Klaus . . .	1927
6	E. Krips . . .	1924
7	J. W. Lemmers . . .	1924
8	P. D. Lewis . . .	1927
9	Mohamad Ali . . .	1927
10	R. Mohamad Joesoef . . .	1924
11	J. S. van Nijmegen Schonegevel .	1924
12	Dr. M. Permadi . . .	1927
13	A. G. Pilouw . . .	1927
14	G. de Raad . . .	1924
15	Mr. H. A. A. C. Reijners . . .	1927
16	R. Slamet . . .	1924
17	Soekindar . . .	1927
18	R. Soemali . . .	1927
19	R. Soesatio . . .	1924
20	T. J. A. Soeters . . .	1924
21	Tan Kong Tam (K. T. Tan) . . .	1924
22	Tan Kong Tjiauw . . .	1927
23	Tan Tek Peng . . .	1927
24	G. A. Ph. Weijer . . .	1927
25	A. Wilkens . . .	1924
26	B. A. Wolff . . .	1924
27	F. A. Zeijdel . . .	1927

§ 6. Raadscommissies.

De volgende opgaaf geeft een overzicht der diverse Raadscommissies op 31 December 1923.

Onderwijs-commissie :

1. T. J. A. Soeters.
 2. I. S. Kauw.
 3. G. de Raad.
 4. W. P. Klaus.
 5. Dr. M. Permadi.
- H. C. Kakebeeke (*Secretaris*).

Commissie voor het Armwezen :

1. Tan Kong Tjiau.
 2. R. M. P. Gondosoebarijo.
 3. A. Wilkens.
 4. W. P. Klaus.
 5. R. Slamet.
- H. C. Kakebeeke (*Secretaris*).

Commissie voor de Financiën.

1. Burgemeester (*Voorzitter*).
 2. G. A. Ph. Weijer.
 3. F. A. Zeydel.
- Mr. J. J. G. Pranger (*Secretaris*).

Commissie voor de Chineesche begraafplaatsen :

1. Burgemeester (*Voorzitter*).
 2. Tan Kong Tjiau.
 3. I. S. Kauw.
 4. K. T. Tan.
 5. Tan Tek Peng.
 6. Tan Siouw Lip.
- Directeur Woningdienst (*Secretaris-Thesaurier*).

Commissie van bijstand voor het Grondbedrijf tevens Commissie voor de Volkhuysvesting :

1. J. S. van Nijmegen Schonegevel.
 2. R. Slamet.
 3. A. Wilkens.
 4. Mohamad Joesoef.
 5. E. Krips.
- Directeur Woningdienst (*Secretaris*).

Gezondheidscommissie :

1. Dr. A. F. H. Henst.
 2. G. de Raad.
 3. Dr. M. Permadi.
 4. F. A. Zeijdel.
 5. Tan Kong Tjiauw.
 6. Dr. De Nooy (Hoofd v/d Pl. gezondheidsdienst).
- H. C. Kakebeeke (*Secretaris*).

Commissie voor de Waterleiding.

1. Soemali.
 2. A. G. Pilouw.
 3. P. D. Lewis.
 4. E. Krips.
 5. R. M. P. Gondosoebarijo.
- Directeur Waterleiding (*Secretaris*).

Commissie van bijstand voor het Pasarbedrijf.

1. Soemali.
 2. Mohamad Joesoef.
 3. R. Soesatio.
 4. K. T. Tan.
 5. Mr. H. A. A. C. Reijners.
- J. A. van Kesteren (*Secretaris*).

Algemeene Belasting Commissie.

1. A. Wilkens.
 2. J. W. Lemmers.
 3. E. Krips.
 4. R. Soesatio.
 5. F. A. Zeijdel.
 6. Tan Tek Peng.
- Inspecteur Belastingen (*Secretaris*).

Gas- en Electriciteits Commissie.

1. B. A. Wolff.
 2. J. W. Lemmers.
 3. R. Slamet.
 4. W. P. Klaus.
 5. A. G. Pilouw.
- Directeur Waterleiding (*Secretaris*).

Commissie voor Verkeersaangelegenheden.

1. R. Soesatio.
 2. F. A. Zeijdel.
 3. J. W. Lemmers.
- H. C. Kakebeeke (*Secretaris*).

Commissie als bedoeld in art. 43 der Ambtenaarsverordening.

1. Mohamad Joesoef.
 2. Mr. H. A. A. C. Reijners.
 3. T. J. A. Soeters.
- H. C. Kakebeeke (*Secretaris*).

Technische Commissie tevens Commissie voor de opneming van voltooide werken.

1. E. Krips.
 2. J. S. van Nijmegen Schonegevel.
 3. F. A. Zeijdel.
- J. E. Flohr (*Secretaris*).

Commissie tot de vaststelling der Kiezerslijst 1923/'24.

1. Burgemeester (*Voorzitter*).
 2. G. A. Kessing.
 3. A. Wilkens.
 4. Mohamad Joesoef.
 5. Tan Kong Tjiau.
- Mr. J. J. G. Pranger (*Secretaris*).

Commissie van Toezicht op de Gemeentelijke Handelsschool.

1. T. J. A. Soeters (*Voorzitter*).
 2. G. A. Ph. Weyer.
 3. G. Stout.
 4. Tan Kong Tam.
 5. Tan Kong Tjiau.
- H. C. Kakebeeke (*Secretaris*).

Commissie van bijstand voor de Europeesche begraafplaats.

1. A. Wilkens.
 2. W. P. Klaus.
 3. G. A. Kessing.
- Directeur Gemeente Werken (*Secretaris*).

Commissie tot het uitbrengen van advies inzake het voorstel tot wijziging der Ambtenaars verordening en tot vaststelling eener wachtgeldregeling.

1. Mr. H. A. A. C. Reijners.
2. T. J. A. Soeters.
3. Mohamad Joesoef.
4. E. Krips.
5. J. W. Lemmers.

Commissie tot het uitbrengen van advies inzake het voorstel tot instelling van wethouders.

1. B. A. Wolff.
2. Mr. H. A. A. C. Reijners.
3. T. J. A. Soeters.

Als afgevaardigde van den Raad in de Commissie van bijstand voor het beheer der Haven: de *Burgemeester*.

Aangewezen als Bestuurslid der Vereeniging „Openbare Leeszaal en Bibliotheek” de heer *F. A. Zeydel*.

Idem als vertegenwoordiger der Afd. Semarang van het „Centraal Genootschap voor kinder-, herstellings- en vakantie kolonies” de heer *G. de Raad*.

Idem als lid van het Comité van beheer van het fonds tot hulpverschaffing aan de ziekelijke, ondervoede en daklooze zwervers binnen deze Gemeente de heer *Tan Kong Tjiauw*.

Idem tot lid van het Bestuur der Volkskunstvereeniging: de heer *M. Permadi*.

Idem der Woningvereeniging „Semarang” de heer *J. W. Lemmers*.

HOOFDSTUK III.

Personeels aangelegenheden.**I. Gemeente-Secretaris**

<i>Secretaris :</i>	Mr. J. J. G. Pranger.
<i>Referendarissen :</i>	H. C. Kakebeeke en J. A. van Kesteren.
<i>Inspecteur van Financiën :</i>	F. W. M. Kerchman.
<i>„ der Belastingen :</i>	P. Kroes.
<i>Bureauchef :</i>	J. E. Flohr.
<i>Hoofdboekhouder :</i>	J. L. M. Bürer.
<i>Hoofdcommiezen :</i>	J. Ch. Simao en W. J. Visser.

II. Gemeentekas.

<i>Gemeente-Ontvanger :</i>	A. C. van der Wijst.
-----------------------------	----------------------

III. Gemeentewerken.

<i>Directeur :</i>	C. J. Evers.
<i>Ingenieur :</i>	H. Westbroek.
<i>Bouwkundige :</i>	B. J. Schuil.
<i>Inspecteur :</i>	J. S. Wolff.
<i>Technische Ambtenaren 1e. kl.</i>	F. J. Wolsak, A. A. Sliedregt en J. Kuiper.

IV. Woningdienst.

<i>Directeur :</i>	A. H. J. Koreman.
<i>Inspecteurs :</i>	A. Barendregt, W. K. Feenstra en J. Hoek.
<i>Bouwkundige :</i>	W. F. Muller.
<i>Techn. Ambtenaren 1e. kl :</i>	H. Alink, P. C. Brodett, M. Spits, B. Agneessens, C. Ch. Kühr en L. Overzier.
<i>Hoofdcommies :</i>	J. Shamier.

V. Waterleiding.

<i>Directeur:</i>	E. J. Minkman.
<i>Inspecteur:</i>	H. Visser.
<i>Hoofdcommies:</i>	A. P. J. Lambermont.

VI. Veterinaire Dienst en Pasarbedrijf.

<i>Veearts:</i>	Dr. J. Stapenséa.
<i>2e. Veearts:</i>	J. G. Buitenhuis.
<i>Hoofdcontroleur:</i>	B. A. van de Poll.

VII. Algemeene dienst.

<i>Hoofdingenieur:</i>	J. J. G. E. Rückert.
------------------------	----------------------

Met ingang van 1 April 1923 werd de ^tduurdetoeslag verminderd en als volgt vastgesteld:

Voor ambtenaren met een salaris minder dan f 100,—	30%
id. id. id. vanaf f 100,— en daarboven	20%.

HOOFDSTUK IV.

Verordeningen.

OPGAAF VAN VERORDENINGEN, WELKE TOT ULTIMO DECEMBER 1923
DOOR DEN GEMEENTERAAD VAN SEMARANG ZIJN VASTGESTELD
EN VAN BINNEN ZIJN RESSORT VAN KRACHT ZIJNDE REGLE-
MENTEN EN KEUREN VAN POLITIE, VASTGESTELD
DOOR HET HOOFD VAN GEWESTELIJK BESTUUR.

§ 1. Verordeningen.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbeluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
1. Verordening op de be- graafplaats voor lijken van Europeanen en daarmee gelijkgestelde personen.	27 Febr. 1908	10 Juli 1908 No. 55.
	6 Mei 1921	3 Juni 1921 No. 44.
2. Verordening op het aftap- pen van water uit de hy- dranten voor industriële en andere doeleinden.	30 Sept. 1908	11 Dec. 1908 No. 99.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
3 Reglement op het bou- wen en sloopen in de Gemeente Semarang.	25 Febr. 1910	8 en 12 Juli 1910 No. 54 en 55.
	23 Maart 1917	20 Juli 1917 No. 58.
	12 April 1918	7 Juni 1918 No. 46.
4 Verordening regelende de uitgifte in erfpacht van gronden door de Gemeen- te Semarang.	8 Maart 1911	21 April 1911 No. 32.
	8 Febr. 1916	3 Maart 1916 No. 18.
	4 Oct. 1922	20 Oct. 1922 No. 84.
5 Verordening regelende de exploitatie van het Grond- bedrijf.	8 Maart 1911	21 April 1911 No. 32.
6 Verordening op het tijde- lijk in gebruik afstaan van openbare wegen, straten, pleinen, parken en andere terreinen met uitzonde- ring van pasars in de Gemeente Semarang.	2 Mei 1911	28 Juli 1911 No. 60.
	5 Mei 1916	18 Aug. 1916 No. 66.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
7. Verordening tot heffing en invordering eener be- lasting op het houden van openbare vermakelijkhe- den in de Gemeente Se- marang.	22 Juni 1917	12 Oct. 1917 No. 82.
	22 Febr. 1918	26 April 1918 No. 34.
	25 Juni 1918	8 Nov. 1918 No. 90.
	22 Juli 1921	12 Aug. 1921 No. 64.
	13 April 1922	5 Mei 1922 No. 36.
	14 Sept. 1923	2 Nov. 1923 No. 88.
	13 Juni 1911	31 Oct. 1911 No. 87.
	27 Sept. 1915	26 Oct. 1915 No. 86.
	7 Nov. 1919	5 Dec. 1919 No. 97.
	29 Sept. 1920	22 Oct. 1920 No. 85.
	22 Juni 1921	26 Aug. 1921 No. 68.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant. waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
8. Verordening regelende de uitloting van obligaties der geldleening van f 2.000.000,—.	12 Juli 1912	26 Juli 1912 No. 60.
9. Verordening regelende de samenstelling, bevoegd- heid en werkwijze van de Commissie uit de leden van den Gemeenteraad van Semarang, genaamd Commissie voor de Wet- geving.	20 Jan. 1913	7 Febr. 1913 No. 11.
10. Verordening houdende bepalingen tot regeling van den verkoop van ster- ken drank.	28 April 1913	13 Juni 1913 No. 47.
11. Verordening regelende de samenstelling en den werkkring der Commissie van Bijstand voor het Grondbedrijf.	29 Juni 1914	5 Maart 1915 No. 19.
	22 April 1918	19 Juli 1918 No. 58.
	30 Mei 1913	27 Juni 1913 No. 51.
	30 Maart 1917	27 April 1917 No. 34.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
12. Verordening betreffende de Gemeentelijke water- verstrekking.	30 Juli 1913	20 Maart 1914 No. 23
	25 Jan. 1918	1 Maart 1918 No. 18
	25 Oct. 1918	31 Dec. 1918 No. 105
	22 Juni 1921	15 Juli 1921 No. 56
13. Verordening houdende voorschriften als bedoeld in artikel 4 lid 11 der verordening betreffende de Gemeentelijke water- verstrekking.	30 Juli 1913	5 Sept. 1913 No. 71
14. Verordening op de com- mensalenhuisen, loge- menten, koffiehuisen en dergelijke inrichtingen in de Gemeente Semarang.	8 Oct. 1913	9 Jan. 1914 No. 3
	28 Febr. 1916	31 Maart 1916 No. 26
	5 Mei 1916	1 Sept. 1916 No. 70
	30 Maart 1917	6 Juli 1917 No. 54
	9 Juli 1917	23 Nov. 1917 No. 94

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummier en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
	11 Oct. 1918	6 Dec. 1918 No. 98.
	22 Juli 1921	26 Aug. 1921 No. 68.
	28 Oct. 1921	24 Febr. 1922 No. 16.
	2 Febr. 1923	4 Mei 1923 No. 36.
15. Verordening regelende den handel in en den ver- koop van melk.	31 Oct. 1913	6 Maart 1914 No. 19.
	9 Dec. 1914	5 Maart 1915 No. 19.
	23 Dec. 1914	5 Maart 1915 No. 19.
	20 Juni 1916	15 Sept. 1916 No. 74.
	22 Nov. 1918	31 Dec. 1918 No. 105.
	23 Nov. 1923	28 Dec. 1923 No. 104.
16. Verordening betreffende het bouwen anders dan volgens eene goedgkeur- de situatie en betreffende het aanleggen van wegen	20 Febr. 1914	1 Mei 1914 No. 35.
	30 Oct. 1914	11 Dec. 1914 No. 99.
	30 Nov. 1917	22 Nov. 1918 No. 94.
	25 Juni 1920	30 Juli 1920 No. 61.
17. Verordening betreffende de scheepvaart door de beide ophaalbruggen over het Nieuwe Havenkanaal.	17 April 1914	2 Oct. 1914 No. 79.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
18. Verordening bedoeld bij de „Verordening betref- fende de Gemeentelijke waterversprekking te Se- marang” houdende vast- stelling van de berekening van de kosten van aanleg van dienst- en perceellei- dingen en van het opstellen en het verzegelen van den watermeter, alsmede tot vaststelling van den huur- prijs van dienstleidingen.	27 April 1914	15 Mei 1914 No. 36.
	25 Jan. 1918	1 Maart 1918 No. 18.
19. Verordening omtrent pa- sars, door bijzondere per- sonen gehouden in de Gemeente Semarang.	28 Mei 1914	24 Juli 1914 No. 59.
20. Verordening tot heffing en invordering van eene belasting onder den naam van „Vergunningsrecht”.	29 Juni 1914	2 Febr. 1915 No. 10.
	20 April 1920	24 Sept. 1920 No. 77.
	24 Mei 1922	21 Juli 1922 No. 58.
	21 Aug. 1922	20 Oct. 1922 No. 84.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht.	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd.
21. Verordening regelende den rechtstoestand van de Ambtenaren der Ge- meente Semarang.	5 Febr. 1915	19 Febr. 1915 No. 15.
	26 Mei 1919	20 Juni 1919 No. 49.
	22 Dec. 1919	16 Jan. 1920 No. 5.
	14 Juni 1920	2 Juli 1920 No. 53.
	30 Juli 1920	10 Sept. 1920 No. 73.
	27 Dec. 1920	14 Jan. 1921 No. 1.
	22 Maart 1921	8 April 1921 No. 28.
22. Verordening tot heffing en invordering van leges ter Secretarie van de Gemeente Semarang.	22 Oct. 1915	12 Nov. 1915 No. 91.
23. Verordening regelende de exploitatie van de Wa- terleidingen der Gemeen- te Samarang.	22 Oct. 1915	12 Nov. 1915 No. 91.
24. Verordening houdende voorschriften omtrent het geldelijk beheer der Ge- meentewaterleidingen.	22 Oct. 1915	12 Nov. 1915 No. 91.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
25. Verordening regelende de uitloting van obligaties der geldleening van f 2.000.000,— aangegaan door de Gemeente Semarang in het jaar 1915.	8 Febr. 1916	3 Maart 1916 No. 18.
26. Verordening houdende verklaring, welke door den Gemeenteraad van Semarang vastgestelde verordeningen en der binnen zijn ressort van kracht zijnde reglemen-ten en keuren van Politie, vastgesteld door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur en tegen welker overtreding straf is bedreigd, nog zullen gelden.	8 April 1921	22 April 1921 No. 32.
27. Verordening regelende de samenstelling, bevoegdheid en werkwijze van de commissie uit de leden van den Gemeenteraad van Semarang, genoemd de Technische commissie.	28 Febr. 1916	17 Maart 1916 No. 22.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
28. Verordening regelende het toezicht op rijtuigverhuurderijen en op tot zoodanige inrichtingen behorende paarden en materieel, bestemd voor het vervoer van personen in de Gemeente Semarang.	20 Juni 1916	4 Aug. 1916 No. 62.
	19 Aug. 1918	27 Sept. 1918 No. 78.
	22 Nov. 1918	3 Jan. 1919 No. 1.
29. Verordening op de stand- en pleisterplaatsen voor auto's, rijtuigen, vrachtvoertuigen en lastdieren in de Gemeente Semarang.	17 Juli 1916	15 Sept. 1916 No. 74.
30. Verordening regelende de taak en werkwijze der commissie voor de Financiën, ingevolge artikel 61, 2e alinea der Locale Raden-Ordonnantie (Stbl. 1905 No. 181).	12 Sept. 1916	29 Sept. 1916 No. 78.
31. Verordening tot heffing van opcenten op de hoofdsom der verponding in de Gemeente Semarang.	24 Nov. 1916	19 Jan. 1917 No. 6.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
32. Verordening aanwijzende de grenzen der wijken in de Gemeente Semarang, binnen welke vreemde Oosterlingen verplicht zijn te wonen.	24 Nov. 1916	13 April 1917 No. 30. en 20 Juli 1917 No. 58.
33. Verordening tot heffing eener Gemeentelijke-In- komstenbelasting.	22 Dec. 1916 14 Sept. 1917 12 April 1920 14 Juni 1920 6 Febr. 1922	27 Maart 1917 No. 25. 30 Maart 1917 No. 26. 9 Nov. 1917 No. 90. 5 Nov. 1920 No. 89. 22 Oct. 1920 No. 85. 21 Juli 1922 No. 58.
34. Verordening regelende de bezoldigingen van de ambtenaren der Gemeente Semarang.	15 Febr. 1917 14 Febr. 1919 27 Febr. 1920	2 Maart 1917 No. 18. 28 Febr. 1919 No. 17. 12 Maart 1920 No. 21.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
35. Verordening tot over- dracht van bevoegdhe- den, toekomende aan den Gemeenteraad ingevolge de ordonnantie van 28 October 1916 (Stbl. No. 656) aan den Burge- meester.	23 Maart 1917	13 April 1917 No. 30.
36. Verordening tot verdee- ling der Gemeente in stемdistricten.	30 Maart 1917	27 April 1917 No. 34.
	15 Maart 1920	9 April 1920 No. 29.
37. Verordening tot bevor- dering der veiligheid van het verkeer op de binnen de Gemeente gelegen wegen.	14 Mei 1917	17 Aug. 1917 No. 66.
38. Verordening op het num- meren van gebouwen en het aanbrengen van naam- borden in de Gemeente Semarang.	24 Aug. 1917	31 Dec. 1917 No. 102.
39. Verordening houdende regeling inzake de toe- kenning van transport- kostenvergoedingen.	26 Oct. 1917	7 Dec. 1917 No. 98.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
	14 Febr. 1919	28 Febr. 1919 No. 17.
	22 Oct. 1920	5 Nov. 1920 No. 89.
	22 Maart 1923	6 April 1923 No. 28.
	24 Aug. 1923	21 Sept. 1923 No. 76.
40. Verordening tot over- dracht aan de Burge- meester van bevoegdhe- den, toekomende aan den Gemeenteraad ingevolge de ordonnantie van 29 Aug. 1917 (Stbl. No. 537).	14 Dec. 1917	4 Januari 1918 No. 2.
41. Verordening tot vaststel- ling van eischen, waar- aan met het oog op pest- gevaar moet worden vol- daan bij de oprichting van nieuwe gebouwen, de uitbreiding of veran- dering van bestaande ge- bouwen, ter uitvoering van het bepaalde bij Staatsblad 1914 No. 486, welke uitvoering inge- volge het bepaalde bij Staatsblad 1914 No. 486 en Stbl. 1916 Nos. 656 en 657, aan den Ge- meenteraad van Sema- rang is opgedragen.	14 Dec. 1917	1 Maart 1918 No. 18.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
42. Reglement op de brand- weer in de Gemeente Se- marang.	19 Aug. 1918	11 Oct. 1918 No. 82.
43. Verordening houdende bepalingen tot bevoor- dering van de openbare ge- zondheid en de openbare orde in de Gemeente Semarang.	19 Aug. 1918	27 Sept. 1918 No. 78.
	12 April 1920	21 Mei 1920 No. 41.
	9 Maart 1923	6 April 1923 No. 28.
44. Verordening houdende eene instructie voor den Hoofdcontroleur en de Controleurs der Gemeen- te Pasars in de Gemeente Semarang.	11 Oct. 1918	22 Nov. 1918 No. 94.
45. Verordening houdende eene instructie voor de Marktmeesters bij de Ge- meente Pasars in de Ge- meente Semarang.	11 Oct. 1918	22 Nov. 1918 No. 94.
46. Verordening tot tijdelijke afwijking van de artikelen 18 en 19 van de veror- dening tot heffing eener Gemeentelijke Inkom- stenbelasting.	11 Oct. 1918	25 Oct. 1918 No. 86.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verordening en wijziging zijn afgekondigd
47. Verordening tot heffing van een automobielbelas- ting in de Gemeente Se- marang.	8 Nov. 1918 12 April 1920	31 Dec. 1918 No. 105. 13 Aug. 1920 No. 65.
48. Verordening tot intrek- king der verordening van den Resident van Sema- rang van 28 Februari 1894, voor zoover van toepassing binnen de Ge- meente Semarang.	22 Nov. 1918	6 Dec. 1918 No. 98.
49. Verordening tot vaststel- ling van formulieren voor de dwangschriften voor de invordering der Ge- meentelijke Inkomsten- belasting en automobiel- belasting.	13 Dec. 1918 3 Aug. 1923	17 Jan. 1919 No. 5. 24 Aug. 1923 No. 68.
50. Verordening regelende de boekhouding en gel- delijke administratie van het pasarbedrijf der Ge- meente Semarang.	13 Dec. 1918	17 Jan. 1919 No. 5.
51. Verordening tot uitvoe- ring van artikel 5 van het Motorreglement (Snel- heidsverordening).	7 Maart 1919	11 April 1919 No. 29.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
52. Verordening regelende de inrichting, het gebruik en het beheer van de Gemeentelijke Pasars te Semarang.	7 Maart 1919	11 April 1919 No. 29
53. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van den Autobusdienst der Gemeente Semarang.	24 Maart 1919	25 April 1919 No. 33
54. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van de Steenbrekerijen der Gemeente Semarang.	24 Maart 1919	25 April 1919 No. 33
55. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van de Werkplaats der Gemeente Semarang.	24 Maart 1919	25 April 1919 No. 33
56. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van het Zand-, Grind- en Steenbedrijf der Gemeente Semarang.	24 Maart 1919	25 April 1919 No. 33

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
57. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van den Magazijnsdienst der Gemeente Semarang.	24 Maart 1919	25 April 1919 No. 33
58. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van den Vrachtautodienst der Gemeente Semarang.	24 Maart 1919	25 April 1919 No. 33
59. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van den Reinigingsdienst der Gemeente Semarang.	30 Jan. 1920	13 Febr. 1920 No. 13
60. Verordening regelende de boekhouding en de geldelijke administratie van het Woningbedrijf der Gemeente Semarang.	15 Maart 1920	9 April 1920 No. 29
61. Verordening regelende de ontheffing van den aanslag in de automobiëlbelaasting wegens het houden van huurauto's gedurende het jaar 1918.	19 Jan. 1920	4 Juni 1920 No. 45

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
62. Verordening op den door den dienst der Gemeente- werken te verrichten ar- beid ten behoeve van derden.	25 Juni 1920	27 Aug. 1920 No. 69.
	26 April 1922	19 Mei 1922 No. 40.
63. Verordening tot intrek- king der verordening op het gebruik van de open- bare wegen binnen de Gemeente Semarang.	6 Aug. 1920	10 Sept. 1920 No. 73.
64. Verordening tot vaststel- ling van een reglement op de Gemeentelijke Hollandsch-Inlandsche en Hollandsch-Chineesche scholen te Semarang.	30 Juli 1920	24 Sept. 1920 No. 77.
	22 Juni 1921	15 Juli 1921 No. 56.
	20 Oct. 1922	2 Nov. 1922 No. 88.
	13 Nov. 1922	1 Dec. 1922 No. 96.
65. Verordening tot tijdelijke afwijking van de artike- len 18 en 19 van de veror- dening tot heffing eener Gemeentelijke Inkomsten- belasting.	22 Oct. 1920	5 Nov. 1920 No. 89.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
66. Verordening op het ge- bruik der aan de Gemeente Semarang toebehorende beerputledigers in de Ge- meente Semarang.	26 Nov. 1920	17 Dec. 1920 No. 101.
67. Verordening tot indeeling der Gemeente Semarang in wijken.	17 Dec. 1920	31 Dec. 1920 No. 105.
68. Verordening tot heffing van een terreinenbelasting in de Gemeente Semarang.	30 Sept. 1921	4 Nov. 1921 No. 88.
	17 Maart 1922	13 Juni 1922 No. 47.
69. Verordening, houdende verbod tot het begieten van pas geteerde of geas- phalteerde wegen of plei- nen.	25 Febr. 1921	8 April 1921 No. 28.
70. Verordening ter uitvoe- ring van artikel 3 van het motorreglement.	22 Juni 1921	15 Juli 1921 No. 56.
71. Verordening regelende de uitloting van obligaties der geldleening van f 500.000,— aangegaan door de Gemeente Sema- rang in het jaar 1919.	id.	id.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
72. Verordening tot intrek- king der verordening re- gelende de wijze waarop moet plaats hebben het opstapelen van houtwer- ken, materialen, produc- ten en goederen welke in en uit prauwen of andere vaartuigen en spoor- en tramwagens geladen en gelost worden langs de kaaimuren van het nieuwe havenkanaal te Semarang.	27 Jan. 1922	9 Febr. 1922 No. 12.
73. Verordening regelende de samenstelling, bevoegd- heid en werkwijze van de Commissie uit de leden van den Gemeenteraad van Semarang genaamd de Belasting-Commissie.	27 Jan. 1922	9 Febr. 1922 No. 12.
74. Verordening regelende de uitloting van obligaties der 7½% geldleening van f 2.000.000,— aan- gegaan door de Gemeen- te Semarang in 1921.	17 Maart 1922	8 Dec. 1922 29 Dec. 1922 No. 104 7 April 1922 No. 28

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant waarin verorde- ning en wijziging zijn afgekondigd
75. Verordening regelende de uitloting van obligaties der 6% geldleening van f 1.000.000,— aangegaan door de Gemeente Sema- rang in 1921.	17 Maart 1922	7 April 1922 No. 28
76. Verordening houdende verbod tot het oplaten van vliegers in de nabijheid van telefoonlijnen.	28 Oct. 1921	16 Juni 1922 No. 48
77. Verordening tot tijdelijke afwijking van de verorde- ning tot heffing van eene terreinenbelasting in de Gemeente Semarang.	21 Aug. 1922	15 Dec. 1922 No. 100
78. Verordening regelende de uitloting van obligaties der 6% geldleening groot f 1.000.000,— aangegaan door de Gemeente Sema- rang in 1922.	22 Dec. 1922	Nog niet afge- kondigd.

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verordening en wijziging zijn afgekondigd
79. Verordening op de Euro- peesche begraafplaats.	13 April 1923	4 Mei 1923 No. 36
80. Verordening op het bak- ken en rondbrengen en invoeren van brood, be- schuit en gebak in de gemeente Semarang.	22 Dec. 1922	13 Juli 1923 No. 56
81. Verordening tot overdracht aan den Burgemeester van de bevoegdheden, toeko- mende aan den Gemeen- teraad ingevolge art. 11, eerste lid, der ordonnantie van 26 October 1922 (Staatsblad No. 678) en tot aanwijzing van het personeel bedoeld in art. 5, eerste lid, dier ordon- nantie.	15 Jan. 1923	9 Febr. 1923 No. 12
82. Verordening inzake aan- wijzing van slachtplaat- sen.	14 Juni 1923	29 Juni 1923 No. 52

OMSCHRIJVING DER VERORDENING	Dagteekening van het Raadsbesluit, waarbij de verorde- ning is vastgesteld en van het besluit, waarbij eventueele wijzigingen zijn aangebracht	Nummer en dag- teekening der Javasche Courant, waarin verordening en wijziging zijn afgekondigd
83. Verordening tot heffing eener belasting van Naam- looze Vennootschappen, Commanditaire Vennoot- schappen op aandeeleu, Vennootschappen onder firma, Onderlinge Ver- zekerings maatschappijen, Vereenigingen of stich- tingen, welke een beroep of bedrijf uitoefenen en Coöperatieve vereenigin- gen.	2 Febr. 1923	6 April 1923 No. 28
84. Verordening tot wijziging en aanvulling van de ver- ordening op het houden en gebruiken, zoomede het verhuren van rij-, last- en trekdieren, voer- tuigen en vrachtkarren in de residentie Semarang ddo. 14 Februari 1903.	22 Dec. 1922	4 Mei 1923 No. 36

§ 2. Reglementen en Keuren van Politie.

De op 1 Januari 1923 van kracht zijnde en binnen het ressort van den Gemeenteraad van Semarang geldende Reglementen en Keuren van Politie, vastgesteld door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur en tegen welker overtreding straf is bedreigd zijn:

1. Verordening op het begraven van lijken van Inlanders en met deze gelijkgestelden, met uitzondering van Chineezzen (Opgenomen in de Javasche Courant van 6 Januari 1883 No. 2).
2. Verordening op het begraven van doode viervoetige dieren in de stad en voorsteden van Semarang (opgenomen in de Javasche Courant van 9 Januari 1883 No. 3).
3. Verordening ter voorkoming van beschadiging van 's Lands Waterwerken (opgenomen in de Javasche Courant van 28 Januari 1895 No. 6).
4. Verordening tegen het opgraven en wegvoeren van reeds begraven viervoetige dieren in de residentie Semarang (van 24 Mei 1893, Javasche Courant 20 Juni 1893 No. 49).
5. Verordening op het verrichten van Gemeentediensten door Vreemde Oosterlingen in de Residentie Semarang (van 24 Juli 1903, Javasche Courant van 31 Juli 1903 No. 61).
6. Reglement op het gebruik van laadbooten en andere vaartuigen tot vervoer van personen en goederen te Semarang van en naar de reede en daar buiten en op de vaart in de rivier en in het Nieuwe Havenkanaal aldaar (van 9 December 1874, Javasche Courant 5 Januari 1875 No. 2, gewijzigd bij verordening van 30 April 1875 en 26 Mei 1876, respectievelijk Javasche Courant 18 Mei 1875 No. 40 en 27 Juni 1876 No. 87).
7. Verordening op den overgang bij verkoop, ruiling of schenking van vee onder Inlanders en met deze gelijkstelden in de residentie Semarang (van 26 Augustus 1901, Javasche Courant van 30 Augustus 1901 No. 69).
8. Reglement op het slachten van vee, behalve varkens, ter Hoofdplaats Semarang, op de afdeelingshoofdplaatsen Salatiga, Demak, Poerwodadi, Kendal, Pati, Japara en Koedoes, de districtshoofdplaatsen Ambarawa, Oengaran, Kaliwoengoe, Soekoredjo en Bodja en op de onderdistrictshoofdplaatsen Weleri, Toentang en Tingkir (van 29 October 1904 Javasche

- Courant van 8 November 1904 No. 89) zooals het is gewijzigd bij de verordeningen van den Gemeenteraad van Semarang van 9 December 1910, 8 October 1913, 22 October 1920 en 17 Maart 1922, onderscheidenlijk afgekondigd in de Javasche Courant van 20 December 1910 No. 101, 9 Januari 1914 No. 3, 5 November 1920 No. 89 en 30 Juni 1922 No. 52.
9. Reglement op het houden en slachten van varkens in de residentie Semarang (van 11 November 1904, Javasche Courant 2 December 1904 No. 96 zooals dit is gewijzigd bij de verordening van den Gemeenteraad van Semarang van 9 December 1910, 8 October 1913, en 22 October 1920, onderscheidenlijk afgekondigd in de Javasche Courant van 20 December 1910 No. 101, 9 Januari 1914 No. 3 en 5 November 1920 No. 89.
 10. Verordening op het houden en gebruiken, zoomede het verhuren van rij-, last- en trekdieren, voertuigen en vrachtkarren in de residentie Semarang (van 14 Februari 1903, Javasche Courant van 20 Februari 1903 No. 15 aangevuld bij de verordening van 2 December 1903, Javasche Courant van 8 December 1903 No. 93) zooals deze is gewijzigd bij de verordening van den Gemeenteraad van Semarang van 20 Juni 1916, afgekondigd in de Javasche Courant van 4 Augustus 1916 No. 62.
 11. Verordening op de keuring en registratie van paarden in de residentie Semarang (van 1 Juni 1904, Javasche Courant van 10 Juni 1904 No. 46).
 12. Verordening tot tegengang van het achteloos branden bij zuivering van den landbouw of het ontsteken van vuren op gronden, gegroeid met grassen, jong boom- en struikgewas in de residentie Semarang (van 6 Januari 1905 Javasche Courant van 28 November en 1 December 1905 Nos. 95 en 96).
 13. Verordening tot tegengang van het weiden van vee van de Inlandsche bevolking in 's Lands bosschen van de residentie Semarang (van 5 Januari 1905, Javasche Courant van 10 Januari 1905 No. 3).

14. Verordening op het vervoeren, uitstallen en te koop aanbieden van pluimvee in de residentie Semarang (ddo. 4 Maart 1905, Javasche Courant 7 Maart 1905 No. 19 en 10 Maart 1904 No. 20).
 15. Verordening ter bescherming van klapperaanplantingen in de residentie Semarang (van 20 Januari 1906, Javasche Courant 1906 No. 8).
-

HOOFDSTUK V.

Begraafplaatsen.**§ 1. Europeesche begraafplaatsen.**

De Europeesche begraafplaats te Kobong werd geregeld onderhouden, terwijl aan de Pondokpatizijde een uitbreiding plaats had. Deze uitbreiding werd geheel door een ringmuur omgeven, terwijl langs een gedeelte van den ringmuur 62 nissen werden gebouwd en de laag liggende gedeelten werden opgehoogd.

Gedurende het verslagjaar werden ter aarde besteld 170 Europeanen, hieronder begrepen Ambonneezen, Japanners enz. en 13 Inlandsche en Chineesche Christenen.

Van de Europeanen waren er 4 niet afkomstig uit de Gemeente Semarang.

De wijze van begraven was als volgt:

36 personen in nissen

57 personen in bestaande grafkelders en

90 personen in nieuwe graven.

Voor de nieuwe graven was een ruimte benoodigd van ongeveer 800 M².

Er werden gedurende het verslagjaar 3 oude graven opgeruimd.

In het verslagjaar waren 80 nissen beschikbaar. Hiervan werden er 36 in gebruik genomen, zoodat op ultimo verslagjaar nog 44 nissen ongebruikt bleven.

De ontvangsten bedroegen in verslagjaar:

Voor het gebruik der nissen	f	9.000,—
Gewone graven	„	3.182,—
Andere ontvangsten	„	1.325,—
Totaal.	f	13.507,—

Aan salarissen voor het personeel werd uitgegeven een bedrag van f 8.350,—.

In den Westmoesson wordt op de begraafplaats veel last ondervonden van grondwater.

§ 2. Chineesche begraafplaatsen.

Gedurende 1923 werd van het terrein der Chineesche begraafplaatsen ten behoeve van 514 graven een oppervlak van 10048 M² geoccupeerd. Daarvan behoort een oppervlak van 922 M² tot de gesloten begraafplaatsen.

De ontvangen retributie bedroeg in 1923 f 10.570,65.

Deze groote vermeerdering van de retributie vergeleken bij 1922, toen slechts f 3.786,50 voor 761 graven werd ontvangen, wordt veroorzaakt door het strenge toezicht dat thans wordt gehouden op het meer grond occupeeren dan waarvoor vroeger vergunning was verleend.

Ten behoeve van 120 armoedig overleden personen werden op de begraafplaats te Tergoewo gronden kosteloos afgestaan.

Aan salaris voor het personeel werd gedurende 1923 uitbetaald f 3.742,60.

§ 3. Inlandsche begraafplaatsen.

De Inlandsche begraafplaats aan de Kalilama werd geregeld onderhouden, waarbij ook toezicht uitgeoefend werd op het begraven. Ten einde steeds over voldoende ruimte, te beschikken werd ongeveer 1200 M² met zeezand $\frac{1}{2}$ M opgehoogd.

HOOFDSTUK VI.

Woningdienst.

I. ORGANISATIE.*A. Algemeen.*

In den aanvang van het verslagjaar werden de werkzaamheden, verbonden aan het in- en overschrijven van perceelen bij den Raad van Justitie, welke werkzaamheden tot dat tijdstip verricht werden door de Secretarie, overgedragen aan den Woningdienst.

Verder werd het toezicht op- en de administratie van de Chineesche begraafplaatsen eveneens overgedragen aan den Woningdienst.

Dit had tot gevolg dat al spoedig bleek, dat voor een groot deel van de Chineesche graven aanmerkelijk meer grond geoccupeerd werd dan bij de grafvergunningen was toegestaan. Zooveel mogelijk werd er op toegezien, dat het teveel geoccupeerde terug werd gegeven of dat een vergunning voor het teveel geoccupeerde werd aangevraagd. Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar het Hoofdstuk: Begraafplaatsen.

De vermeerdering van werkzaamheden had geen vermeerdering van personeel ten gevolge.

*B. Personeel.***I. Algemeene leiding.**

Geen mutaties.

2. Afd. Algemeene Zaken.

De Hoofdcommies J. Shamier werd overgeplaatst van de Secretarie naar den Woningdienst.

De Hoofdcommies F. G. M. Koppe, die in tijdelijken dienst was, moest dientengevolge worden ontslagen.

3. Technisch Bureau tevens Afd. Grondbedrijf.

Geen mutaties.

4. Afd. Bouw- en Woningtoezicht.

Geen mutaties.

5. Afd. Woningbedrijf.

Geen mutaties.

II. VERRICHTE WERKZAAMHEDEN.

1. Algemeene leiding.

Onteigeningen.

Gedurende 1923 werden door den Gemeenteraad van Semarang ingevolge den Iven titel van de onteigeningsordonnantie besloten tot de onteigening van de bezitsrechten op twee stukken Gouvernementsgrond. De vereischte Gouvernementeel goedkeuring van die besluiten kwam in verslagjaar niet meer af.

Naar aanleiding van de aanvraag aan zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal om te verklaren dat het algemeen belang de onteigening vordert van een perceel aan den weg Karangtoerie ten behoeve van het afwateringskanaal, waarvan in het vorige jaarverslag sprake was, werd van de Regeering een verzoek om nadere inlichtingen ontvangen. Deze werden verstrekt, doch de genoemde verklaring werd in verslagjaar niet meer verkregen.

De bij den Woningdienst in behandeling zijnde onteigening van een terrein behorende tot het plan Lamper Zuid werd gedeponereerd daar de Commissie van Bijstand voor het Grondbe-

drijf van meening was dat de betrokken grond voorloopig niet noodig was.

Bij den Woningdienst is verder nog in behandeling de onteigening van een deel van het land Pekoenden. In het te onteigenen perceel zal echter een wijziging worden gebracht waardoor een deel, waarop zich een groot aantal Chineesche graven bevinden en een deel waarop zich een kampong bevindt, wordt uitgesloten.

De niet uit een wettelijk voorschrift voortvloeiende eisch van de Regeering, dat alvorens de Raadsbesluiten tot onteigening of de verzoeken om verklaring van algemeen nut kunnen worden goedgekeurd eerst een door derden afgelegde verklaring moet worden overgelegd dat door de onteigenende partij een vergeefsche poging tot minnelijken aankoop werd gedaan, is mede oorzaak van den langen duur van de onteigeningen,

Verordeningen.

Een conceptverordening omtrent uitgifte van grond in altijd durend recht van opstal is nog in behandeling.

Een nieuwe verordening op orde en netheid werd in verslagjaar afgekondigd.

Een wijziging van de logementsverordening werd in verslagjaar afgekondigd.

Ingediend werd een ontwerp-verordening tot het aanbrengen van kleine wijzigingen in de verordening op het bouwen en sloopen.

Toezicht op particuliere Bouwvereenigingen werkende met financiële steun der Gemeente.

De Woningvereeniging Semarang begon in verslagjaar aan den bouw van 6 woonhuizen waarvan er 3 op ultimo December gereed en verhuurd waren. Het aantal woningen dier vereeniging steeg daardoor tot 63.

2. Technisch Bureau tevens afdeling Grondbedrijf.

a. *Vermeerdering en vermindering van het Gemeentelijk grondbezit.*

Gedurende 1923 werd gekocht van het Gouvern.	480447 M ²
van particulieren	2920 M ²
	483367 M ²

In 1923 werd geen grond verkocht.

In eigendom werden aan het Gouvernement aangevraagd 13 perceelen met een oppervlakte van 43170 M².

In verslagjaar werden behandeld 7 eigendomsaanvragen van Gouvernementsgrond door particulieren.

Op 5 van die perceelen met een oppervlakte van 5375 M² werd prijs gesteld. Als restitutie voor gemaakte kosten werd aan aanvragers terugbetaald f 6.150,— terwijl de aankoop van het Gouvernement f 6.781,— zal kosten.

Op 2 perceelen met een oppervlakte van 1583 M² werd geen prijs gesteld.

Voor het Grondbezit van de Gemeente wordt verder verwezen naar bijgaanden staat A.

b. *Mutaties in het gebruik van de gronden.*

1e. Uitgifte in erfpacht.

Volgens het jaarverslag in 1922 waren in erfpacht uitgegeven 369 perceelen a 889091 M² tegen f 78.233,65. In deze opgave is een fout geslopen, dit had moeten zijn:

	369	perceelen	a	889063	M ²	tegen	f	79.691,95
In 1923 vervielen	12	"	"	26316	"	"	"	1.955,—
	Rest 357	perceelen	a	862747	M ²	tegen	f	77.736,95
In 1923 uitgegeven	44	"	"	70564	"	"	"	10.536.—
Totaal ulto 1923	401	perceelen	a	933311	M ²	tegen	f	88.272,95

Overzicht Gemeentegronden.

[illegible]

GRONDEN BEHOORENDE TOT HET GRONDBEDRIJF.

Ligging der Gronden	Groep	In eigen- dom ver- kregen tot ult. 1922	Afgegaan tot ult. 1922	Gem. eigendom ult. 1922	Bijgeko- men in 1923	Totaal	Afgegaan in 1923	Eigendom ult. 1923	Gronden ter beschikking nog geen eigendom	Totaal gronden waarover beschikt kan worden
Heuvelterrein.	I	3121763	111125	3010638	8385	3019023	—	3019023	2759	3021782
Sompok	II	220937	—	220937	126947	347884	—	347884	218804	566688
Lamperzuid	III	1921	—	1921	—	1921	—	1921	—	1921
Oost Semarang.	IV	8872	—	8872	222980	231852	—	231852	399545	631397
Djangli.	V	257677	31633	226044	112936	338980	—	338980	7728	346708
Baroesari		35000	—	35000	—	35000	—	35000	—	35000
Djombl. Koelon.		3832	—	3832	—	3832	—	3832	3280	7112
Gajamsari		11991	—	11991	4394	16385	—	16385	—	16385
Kebonsari		182	—	182	—	182	—	182	—	182
Manishardjo		757	—	757	197	954	—	954	16052	17006
Mlatihardjo		13373	—	13373	2130	15503	—	15503	71049	86552
Pandean Lamper		111807	1844	109963	—	109963	—	109963	28990	138953
Pedalangan		222	222	—	—	—	—	—	—	—
Pedoeroengan		7444	—	7444	—	7444	—	7444	—	7444
Randoesari		1321	—	1321	2675	3996	—	3996	—	3996
Redjosari		11895	—	11895	—	11895	—	11895	—	11895
Sendanggoewo		10960	—	10960	—	10960	—	10960	—	10960
		3819954	144824	3675130	480644	4155774	—	4155774	748207	4903981
GRONDEN NIET BEHOORENDE TOT HET GRONDBEDRIJF.										
Pandean Lamper		1224	—	1224	—	1224	—	1224	—	1) Uitbreiding Kerkhof.
Widohardjo		295	—	295	—	295	—	295	—	2) A 4, A 5, A 213 (Rio- leering)
Pedalangan		176	—	176	393 ¹⁾	569	—	569	—	3) A 338
Manishardjo		367	—	367 ²⁾	460 ³⁾	827	—	827	—	4) Wegverbreeding (Hoenson).
Kr. Tengah		13025	—	13025	—	13025	—	13025	—	5) Bakalweg en Lamper- sari.
Bodjong		16130	—	16130	41 ⁴⁾	16171	—	16171	—	6) Afronding hoek Ka- oeman.
Pekoenden		29419	—	29419	—	29419	—	29419	—	7) Afronding tram Boe- loe.
Pedrikan Kid.		3730	—	3730	—	3730	—	3730	—	8) Siwalanweg.
Kaliwiroe		32076	—	32076	—	32076	—	32076	—	9) Wegverbetering (Inter- natio).
Karanganjar G.		1452	—	1452	—	1452	—	1452	—	10) Waterleiding (A 140).
Tandang		520	—	520	—	520	—	520	—	
Peterongan		4397	—	4397 ⁵⁾	—	4397	—	4397	—	
Kaoeman		—	—	—	110 ⁶⁾	110	—	110	—	
Boeloelor		—	—	—	153 ⁷⁾	153	—	153	—	
Karangsari		—	—	—	1475 ⁸⁾	1475	—	1475	—	
Bandarhardjo		—	—	—	91 ⁹⁾	91	—	91	—	
Djomblang Koelon		491 ¹⁰⁾	—	491	—	491	—	491	—	
		103302	—	103302	2723	106025	—	106025	—	

STAAT B.

Overzicht van de uitgegeven en nog uit
te geven gronden.

UITGIFTE GRONDEN BEHOÖRENDE TOT HET GRONDBEDRIJF.

LIGGING DER GRONDEN		Ter be- schik- king van de Ge- meente ult. 1923	Niet voor uitgifte vatbaar	Voor uitgifte vatbaar	Uitgegeven in erfpacht								UITGEGEVEN IN HUUR										Totaal uitgegeven M².	Rest. uit te geven M².						
													Europeesche bebouwing				Kampongbebouwing				In huur met bebouwing				Diverse huren					
						M².	Canon							M².	Huuropr.			M².	Huuropr.	M².	Huuropr.	M².			Huuropr.	M².	Huuropr.			
Heuvelterrein .	I	3021782	1507220	1514562	329	772789	73.859	05	17	27747	f 2.863	—	163723	f 6.803	18	3830	f 1.980	—	—	f —	—	968089	546473							
Sompok . . .	II	566688	113338	453350	19	21424	1.881	10	13	18641	„ 1.847	—	92594	„ 7.407	52	944	„ 624	—	1130	„ 145	52	134733	318517							
Lamperzuid . .	III	1921	—	1921	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1921							
Oost Semarang.	IV	631397	126277	515120	4	4767	807	—	2	2259	„ 361	—	96434	„ 7.714	72	3340	„ 2.040	—	—	—	—	106800	408320							
Djangli. . . .	V	346708	69358	267350	22	82255	5.378	80	5	9179	„ 152	—	—	—	—	7627	„ 2.282	06	5044	„ 246	—	104105	163345							
Baroesari . . .	VI	35000	9647	25353	8	25353	4.618	88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25353	—							
Djombl. Koel. .		7112	5665	1447	1	778	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	778	669							
Gajamsari. . .		16385	1758	14627	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14627							
Kebonsari. . .		182	—	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	182	„ 144	—	—	—	—	182	—							
Manishardjo . .		17006	16052	954	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	954							
Mlatihardjo . .		86552	—	86552	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4423	—	—	—	4423	82129						
Pandeanlamper.		138953	—	138953	14	19125	888	12	—	—	—	—	—	—	—	184	„ 120	—	—	—	—	19309	119644							
Padoeroengan .		7444	—	7444	1	2628	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2628	4816							
Randoesari . .		3996	488	3508	1	789	80	—	—	—	—	—	—	—	—	147	„ 300	—	227	„ 14	—	1163	2345							
Redjosari . . .		11895	1004	10891	2	3403	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3403	7488							
Sendanggoewo .		10960	1096	9864	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9864							
		4903981	1851903	3052078	401	933311	88.272	95	37	57826	f 5.196	—	352751	f 21.925	42	16254	f 7.490	06	10824	f 405	52	1370966	1681112							

2e. Uitgifte in huur.

a. *Op voorloopig erfpachts contract.*

Stand ulto	1922	49	perceelen	a	100954	M ²	tegen f	12.762,—
vervallen in	1923	16	"	"	32798	"	"	4.817,—
			Rest 33	perceelen	a	68156	M ²	tegen f 7.945,—
Hiervan ingeschreven								
		21	"	"	44062	"	"	6.620,—
			Rest 12	perceelen	a	24094	M ²	tegen f 1.325,—
Uitgegeven in	1923	12	"	"	8914	"	"	1.371,—
Stand ulto	"	24	perceelen	a	33008	M ²	tegen f	2.696,—
Perceelen van de vroegere woning-vereeniging de Goede Woning (zie toelicht. hieronder)								
		13	"	"	24818	"	"	2.500,—
			37	perceelen	a	57826	M ²	tegen f 5.196,—

Deze laatste 13 perceelen zijn de perceelen van de voormalige bouwvereniging de Goede Woning. De contracten van deze perceelen zijn vervallen. Het Woningbedrijf betaalt echter aan het Grondbedrijf jaarlijks f 2.500,— als grondbuur van de 16 door de Gemeente van bovengenoemde vereeniging overgenomen woningen.

b. *Kampongbebouwing.*

Door het Gemeentewoningbedrijf werd ultimo 1923 352751 M² grond geoccupeerd, welke aan grondhuur per jaar f 21.925,42 opbrachten.

c. *Verhuurd met bebouwing.*

Aangezien de Gemeente somtijds gronden aankoopt, waarop een bebouwing voorkomt en bij verhuring moeilijk uit te maken valt in welk deel van de huuropbrengst grondhuur is, is deze soort huur apart gehouden. Ultimo 1923 was verhuurd, met bebouwing, 16254 M², met een huuropbrengst van f 7.490,06.

d. *Diverse huren.*

Behalve de sub *a*, *b* en *c* genoemde gronden verhuurt de Gemeente nog enkele stukken grond, die niet in een van de 3 bovengenoemde categoriën zijn onder te brengen. Ultimo 1923 bedroeg de oppervlakte daarvan 10824 M² met een opbrengst van f 405,92.

In totaal was dus op ultimo 1923 uitgegeven:

Erfpacht	933.311 M ²	f 88.272,95
Voorloopige erfp. contracten .	57.826 „	„ 5.196,—
Kamponggronden	352.751 „	„ 21.925,42
Verhuurd met bebouwing . .	16.254 „	„ 7.490,06
Diverse huren	10.824 „	„ 405,52
Totaal . .	1.370.966 M ²	f 123.289,95

Voor de verdeling van de gronden over de verschillende wijken en kampons wordt verwezen naar bijgaanden staat B.

c. *Heuvelterrein.*

In verslagjaar werd begonnen met den aanleg van een zijweg aan de Oostzijde van den Goenoengsawo; ultimo verslagjaar was deze nog niet gereed.

Eveneens werd begonnen aan den bouw van een passerloods nabij kampong Kagok. Hoewel de loods zelf op ultimo December gereed was, kon deze nog niet in gebruik genomen worden aangezien de afrastering en het nivelleeren van het terrein nog niet geheel gereed waren.

De grondruil met de Van Deventerschool wacht nog steeds op het gereedkomen van de meetbrieven. Met den bouw van de nieuwe school in het Heuvelterrein is men reeds aangevangen.

Met de Semarangsche Schoolvereniging werden onderhandelingen aangevangen over afstand van een stuk grond voor den bouw van een school in het Heuvelterrein.

Ten behoeve van den Sirandaweg werden in verslagjaar nog 15 graven afgekocht.

De lust om in het Heuvelterrein te bouwen nam meer toe. In verslagjaar kwamen een 15-tal woningen gereed, terwijl er ultimo December 5 in aanbouw waren. Het bouwen beperkt zich in hoofdzaak tot het bouwen voor eigen gebruik.

d. Sompok (II).

In verslagjaar werden verscheidene huizen gebouwd, vooral aan den Koendjaranweg. Er bestaat veel vraag naar gronden aan dien weg en aan het verlengde van den Lampersariweg.

e. Lamper Zuid (III).

Wordt verwezen naar hetgeen over onteigeningen in het algemeen in den aanvang van dit verslag is gezegd.

f. Oost Semarang (IV).

De kampongbouw werd hier evenals vorige jaren krachtig doorgezet.

De perceelen langs Sidodadiweg-Oost waren op ultimo verslagjaar op 3 na alle uitgegeven. Hier werd begonnen aan den bouw van 4 woningen waarvan er 2 ultimo 1923 reeds gereed waren.

g. Djangli complex (V).

De onderhandelingen tot het verkrijgen van strooken grond ter verbreding van den weg Djangli bleven tot nu toe zonder resultaat.

De besprekingen met de militaire overheid over den ruil van het schietterrein in Oost Semarang tegen een stuk grond ten Zuiden van het Militaire kampement op Djatingaleh werden nog niet beëindigd.

h. Verspreide gronden.

Het bebouwingsplan voor het land Tjandi en de gronden ten Zuiden ervan kwam in verslagjaar gereed.

Door den Woningdienst werd in overleg met de Commissie van bijstand voor het Grondbedrijf een voorstel opgemaakt om het land Krapjak aan te koopen tegen een prijs van $f\ 0.05/M^2$ voor het langs den weg gelegen deel en van $f\ 0.01/M^2$ voor het verder afgelegen deel. In totaal zou gekocht worden $\pm 5.000.000 M^2$ voor $f\ 145.000,-$.

De Gemeenteraad was echter van oordeel dat het terrein te ver van de stad was gelegen en het voorstel werd verworpen.

De overdracht van den grond hoek Beteng en Tjao Kau King, welke noodig was voor verkeersverbetering kwam ook in 1923 niet tot stand aangezien voor de overschrijving van het door de Gemeente gekochte deel het perceel tot tweemaal toe in andere handen overging. De nieuwe eigenaar werd echter ook bereid gevonden het hoekje aan de Gemeente af te staan.

Voor de uitbreiding van het Europeesche kerkhof werden nog enkele perceelen aangekocht.

Voor den aanleg van een toekomstig nieuw Europeesch kerkhof werden twee stukken grond tezamen groot 2285 M² aan den weg Genoeck aan het Gouvernemeent in beheer aangevraagd en gekregen.

Verder werden op verschillende plaatsen in de stad kleine perceeltjes aangekocht voor de rioleering en voor wegverbetering.

i. Verdere werkzaamheden.

De grondslagen voor wegprofielen waarover in het vorige verslag gesproken werd, werden in verslagjaar aan den Raad ter kennisname aangeboden.

Verder werd opgemaakt een wijziging van het bebouwingsplan van het Zuidelijk deel van het Heuvelterrein welk plan door den Raad werd goedgekeurd.

De triangulatie van het Zuidelijk deel van de Gemeente kwam gereed, die van het Noord-Oostelijk gedeelte voor de helft.

De detailmetingen in het Zuidelijk gedeelte kwamen voor de helft gereed, met die in het Noord Oostelijk gedeelte werd een aanvang gemaakt.

Doorgegaan werd met het afkopen en opruimen van Chineesche graven.

In verslagjaar werden afgekocht de volgende graven:

In het trace van het nog aan te leggen gedeelte van den	
Sirandaweg	15
Op diverse plaatsen in het Heuvelterrein	18
Op Djomblang	1
Op Sompok	1
	35

De totaal kosten voor afkoop en overbrengen van deze graven bedroegen rond f 7.835,—.

3. Bouw- en Woningtoezicht.

a. Bouwtoezicht.

Het aantal op ultimo December 1922 onafgedane bouw-
aanvragen bedroeg. 108

Het aantal in 1923 ingekomen aanvragen
om bouwvergunning bedroeg 3399

3507

Het aantal verleende bouwvergunningen be-
droeg. 2984

Het aantal weigeringen bedroeg 232

Het aantal aanvragen dat wederom werd
ingetrokken of waarvoor geen vergunning
noodig was 111

Totaal behandeld 3327

Het aantal nog te behandelen bouw-
aanvragen op ulto December 1923 bedroeg dus. 180

Onderstaande grafische voorstelling geeft aan het aantal verleende bouwvergunningen sedert 1905.

Grafische voorstelling van de Bouwvergunningen van 1 Januari 1905 tot 31 December 1923 verleend.

Onderstaande staat geeft het aantal woningen waarvoor in 1923 vergunning is verleend.

Het aantal woningen gebouwd, herbouwd, verbouwd en gesloopt.

Bouwen			Herbouwen			Verbouwen			Sloopen		
Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk
86	162	192	4	210	206	52	276	542	2	17	65

De vermeerdering of vermindering van het aantal woningen blijkt uit onderstaanden staat.

Aard der woningen	Nieuwbouw	Slooping	Vermeerdering	Vermindering
Permanent.	86	2	84	—
Semi-permanent.	162	17	145	—
Tijdelijk.	192	65	127	—
Totaal	440	84	356	—

Bij bovenstaande 2 staten zijn de woningen door de Gemeente zelf gebouwd niet mede gerekend aangezien daarvoor geen bouwvergunning wordt verleend. Voor het aantal zie men het verslag van het Woningbedrijf.

Onderstaande staat geeft aan het aantal diverse bouwwerken (andere dan woningen) waarvoor bouwvergunning werd verleend.

STAAT aangegevende het aantal diverse bouwwerken (andere dan woningen)
gebouwd, verbouwd of herbouwd.

Onderscheiding naar den aard van het werk	Dienstgebouwen, garages, wagenkamers, stallen voor 1 paard of koe, kippen-, eenden- en ganzenhokken			Goedangs, loodsen, kantoor- gebouwen, winkels, waterres- voirs, werkplaatsen, kiosken, transformatorenstations (wacht- localen), broodbakkerijen, motorhuisjes, scholen, bios- cope-gebouwen, clubgebouwen, restaurants en hotels			Stallen (voor verhuur- derij of melkerij) melk- kamers, flesschenwasch- plaatsen, karbouwen- en varkenskrallen en geitenstallen			Empers, afdaken, pendopo's, overloopen, gangen, overkappingen en bidtenten			Warongs			Kerken en bedehuizen (langgars)			Diversen (goten, scheidingsmuren, zinkputten, enz.)		
	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk	Permanent	Semi-permanent	Tijdelijk
Nieuwbouw . .	54	105	250	26	20	69	3	11	19	2	27	173	2	7	17	—	1	5	96	11	99
Uitbreiding of verandering .	32	27	92	17	1	7	1	6	5	3	2	10	—	2	13	—	—	3	9	2	38

Bij 141 bouwvergunningen werd de voorwaarde opgenomen, dat bij wederopbouw de gebouwen moeten worden teruggebracht achter de rooilijn, terwijl bij 135 vergunningen de bouwers verplicht werden zoodanig te bouwen, dat meer tusschenruimte tusschen de gebouwen ontstaat.

Gedurende 1923 werden 550 processen-verbaal opgemaakt, waarvan :

533 wegens overtreding van het Rooireglement

5	"	"	"	de Netheidsverordening
1	"	"	"	de Sitatieverordening
11	"	"	"	Pestbestrijdingsverordening

Gedurende 1923 werden 649 personen aangeschreven verschillende verbeteringen aan te brengen (sloopen van bouwvallige bouwwerken, dempen van poelen en plassen, aanbrengen van goten, zinkputten enz.)

Van het vorige jaar was er nog een restant van 155 aanschrijvingen, waaraan nog niet werd voldaan.

Gedurende verslagjaar werd aan 335 aanschrijvingen voldaan zoodat er op ultimo December 1923 nog een restant van 469 aanschrijvingen was.

b. Rooilijnen en Karteeringswerk.

Gedurende verslagjaar werd geregeld doorgestaan met het uitzetten van rooilijnen. Begonnen werd aan een ontwerp tot wijziging van de rooilijnen langs Randoesari, welk ontwerp in verslagjaar echter niet meer gereed kwam.

Opmetingen werden verricht voor het bijhouden der kaarten van de afdeeling, welke kaarten alle woningen (ook de Inlandsche) binnen de Gemeente aangeven. Op deze kaarten zijn tevens de reeds vastgestelde en de voorgestelde rooilijnen aangegeven.

c. Woningverbetering in verband met Pestbestrijding.

Het werk beperkte zich evenals vorige jaren tot het controleren van de nog pestgevaarlijk verklaarde gebouwen, tenminste voor zoover betreft het verbeteren van bestaande gebouwen. De afdeeling Bouw- en Woningtoezicht draagt echter zorg dat bij alle nieuwbouw en verbouw de pestbestrijdingeischen worden

opgevolgd. Dit heeft natuurlijk het gevolg dat langzamerhand alle huizen aan deze eischen voldoen zonder dat pestgevaarlijk-verklaring plaats behoeft te hebben.

Uitgereikt werden 6 besluiten tot intrekking van pestgevaarlijk verklaarde gebouwen. In 1923 werden 2 gebouwen gereed gemeld zoodat het aantal gereedgekomen gebouwen steeg tot 647.

Van bovengenoemde 2 gebouwen werd 1 afgebroken en 1 verbeterd, zoodat dus in het geheel 397 gebouwen verbeterd zijn en 206 afgebroken.

Het terrein van het afgebroken gebouw is tot dusver onbebouwd gebleven.

Op het einde van het verslagjaar moesten nog 11 gebouwen verbeterd worden.

Gedurende 1923 werden 24 pestgevallen gerapporteerd. Hiervan kwamen voor in wijk A: 4; B: 1; C: 13; D: 2; E: 3 en G: 1. Verdeeld over de landaarden kwamen 18 gevallen voor bij Inlanders en 6 bij Chineezers.

d. Huisnummering.

De huisnummering kwam in verslagjaar geheel gereed.

Zorg werd gedragen dat de nieuw gebouwde huizen van een nummer werden voorzien.

c. Woningstatistiek.

De wijkregisters werden — zooveel als dat met het weinige daarvoor beschikbare personeel mogelijk was — bijgehouden.

De telling van de huizen volgens de huurwaarde benevens de telling van de huizen volgens de soort bouw materiaal kwam in 7 van de 9 wijken gereed.

Toezicht op Hotels, Bakkerijen enz.

Dit toezicht werd op de gewone wijze voortgezet. De eischen welke volgens de nieuwe ordonnantie gesteld moesten worden aan de limonade- en ijsfabrieken werden in begin van het verslagjaar bekend. De concept-verordening op de limonade- en ijsfabrieken die indertijd door den Woningdienst was opgemaakt,

kwam hierdoor te vervallen en werd dan ook niet verder in behandeling genomen. Al de in de Gemeente aanwezige fabrieken kregen daarna nieuwe vergunningsbesluiten.

In den loop van het verslagjaar werd afgekondigd de nieuwe verordening op de bakkerijen, waaronder thans ook de banketbakkerijen ressorteeren. Vergunningen hiervoor werden dit jaar nog niet uitgereikt.

Einde 1923 werd een systematische inspectie gehouden over alle bakkerijen, limonade- en ijsfabrieken, waarbij cijfers werden gegeven voor den toestand waarin zich de verschillende onderdeelen van het bedrijf bevinden en behandeld worden. Aangezien gebleken was bij het toezicht op de melkerijen dat publicatie van dergelijke cijfers een stimulans is voor de bezitters van die inrichtingen om verbeteringen aan te brengen zullen deze inspectiecijfers voortaan geregeld gepubliceerd worden.

Onderstaande staat geeft aan een overzicht van de voor het toezicht verrichtte werkzaamheden, voorzoover het betreft nieuwe aanvragen.

Opgave van ingekomen, in behandeling zijnde en afgedane stukken betreffende hotels, pensions en dergelijke inrichtingen, broodbakkerijen, verkoop van sterken drank en limonade- en ijsfabrieken.

OMSCHRIJVING	In behandeling op ultimo December 1922	Bijgekomen in 1923	Totaal te behandelen	Ingetrokken, of afgewezen in 1923	De vergunning verleend in 1923	Nog in behandeling op ultimo December 1923
Aanvraag tot het oprichten van logementen of pensions	6	11	17	5	8	4
Aanvraag tot voortzetting of uitbreiding van logementen of pensions.	1	7	8	—	7	1
Aanvraag tot het oprichten van boro- en pondokhuizen	15	20	35	14	6	15
<i>Transporteere . . .</i>	22	38	60	19	21	20

OMSCHRIJVING	In behandeling op ultimo December 1922	Bijgekomen in 1923	Totaal te behandelen	Ingetrokken, of afgewezen in 1923	De vergunning verleend in 1923	Nog in behandeling op ultimo December 1923
<i>Per transport . . .</i>	22	38	60	19	21	20
Aanvraag tot voortzetting of uitbreiding van boro- en pondokhuizen.	1	1	2	—	2	—
Aanvraag tot oprichting van restaurants en koffiehuisen	1	6	7	2	4	1
Aanvraag tot voortzetting of uitbreiding van restaurants en koffiehuisen	2	4	6	2	2	2
Aanvraag tot oprichting van een broodbakkerij	2	9	11	6	4	1
Aanvraag tot voortzetting of uitbreiding van een broodbakkerij. . .	1	2	3	—	1	2
Aanvraag tot het verkoopen van sterken drank	2	2	4	1	3	—
Aanvraag tot voortzetting of verplaatsen van een verkoopplaats van sterken drank. . .	—	—	—	—	—	—
Aanvraag tot voortzetting van limonade-fabrieken	4	8	12	—	11	1
Aanvraag tot voortzetting van ijsfabrieken.	—	3	3	1	2	—
Totaal . . .	35	73	108	31	50	27

4. Woningbedrijf.

a. Algemeen.

De steenen woningen, waarover in het vorige verslag gesproken werd, bleken zoo goed te voldoen dat besloten werd de eerst volgende jaren slechts in dit materiaal te bouwen.

Overgegaan werd tot het inroepen van de hulp van den Gemeentelijken adviseur op stedenbouwkundig gebied, den Ingenieur Thomas Karsten, waardoor met inachtneming van de opgedane ervaringen een betere architectonische verzorging der woningtypen verkregen werd.

Leegstaan der woningen kwam ook in dit jaar zoo goed als niet voor. Slechts werd bezwaar ondervonden met het verhuren der toko's. De huurders van deze konden niet concurreeren tegen de kleine winkeltjes die hier en daar in de voorgalerijen van de gewone woningen werden ondernomen. Aan het einde van verslagjaar werd besloten de toko's om te bouwen tot gewone woonhuizen, hetgeen op zeer eenvoudige wijze mogelijk was, om ze dan als zoodanig te verhuren.

De prijzen der materialen daalden nog iets zooals moge blijken uit het onderstaande staatje.

	1921	1922	1925
Wildhout per M ² .	f 95,—	f 90,—	f 85,—
Pannen „ duizend	„ 20,—	„ 18,—	„ 16,—
Tegels „ „	„ 42,—	„ 37,50	„ 37,50
Kalk „ pikol	„ 1,75	„ 1,50	„ 1,35
Zand „ M ³ .	„ 3,50	„ 3,50	„ 3,25
Spijkers „ K.G.	„ 0,60	„ 0,45	„ 0,45

Het bakken van steenen aan het Ooster Bandjirkanaal ging op dezelfde wijze voort. De Gemeente betaalde den aannemer f 12,50 per duizend, terwijl de prijs in het vrije verkeer ± f 16,— bedroeg.

De afdeling Woningbedrijf had ook in 1923 een aantal huizen bestemd voor andere diensten, echter nog niet bij die diensten in gebruik, in beheer.

Ultimo 1923 waren dit de volgende woningen:

Voor het Grondbedrijf een huis aan	Gang Schmalz	f	122,67
" " " " "	op Randoesari	"	25,—
" " " " "	Kebontjina	"	12,—
" " " " "	Pandeanlamper	"	10,—
" " " " "	Gombel	"	7,50
" " " " "	Djomblang Koelon	"	35,—
" " " " "	Sompok	"	4,—
" " " zes huizen aan	Karangtoeri	"	90,—
" " " twee " "	Karrenweg	"	140,—
" " " een huis op	Petellan	"	30,—
" " " " " "	Peterongan	"	45,—
" " " " " "	Mritjan	"	15,—
" " " " " "	Djatingaleh	"	60,—

b. Evacuatiewoningen,

In het aantal evacuatiewoningen kwam geen verandering.

Met de Militaire Overheid werd een huurovereenkomst gesloten voor de huur van den grond waarop de evacuatiewoningen op Karangasem staan. Tevens werd het terrein ompaggerd en werd een uitgang gemaakt zoodanig dat de bewoners van die evacuatiewoningen het militaire terrein niet behoeften te passeeren.

c. Kampong Sompok.

Hier werden in 1923 gebouwd:

12 huizen type	II
25 " "	IV
3 " "	V
<u>7</u> " "	VI
47 huizen.	

a. Kampong Lemponsari:

26 huizen type	II
<u>11</u> " "	V
37 huizen.	

e. Kampong Kagok.

Hier werden geen huizen bijgebouwd.

f. Kampong Ngaglik.

Hier worden geen woningen bijgebouwd.

g. Oost Semarang.

Hier werden gebouwd:

17 woningen type II

32 " " III

41 " " IV

12 " " V

102 woningen.

h. Resultaat exploitatie.

Gebouwd werden in 1923	II	III	IV	V	VI	Totaal
Lemponsari	26	—	—	11	—	37
Sompok.	12	—	25	3	7	47
Oost Semarang	17	32	41	12	—	102
Totaal.	55	32	66	26	7	186

OVERZICHT GEBOUWDE WONINGEN OP ULTIMO 1922.

	A			B			D			II			IV			V			VI			Toko's			Totaal		
	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop	Gereed	Huur	Huurkoop
Kagok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	—
Ngaglik.	—	—	—	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7	
Kintelan	10	4	6	25	5	20	28	8	20	13	11	2	12	5	7	1	1	—	—	—	—	—	—	89	34	55	
Lempongsari. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	60	1	43	32	11	39	21	18	1	1	—	—	—	144	114	30	
Sompok	—	—	—	15	15	—	18	18	—	183	182	—	114	108	—	71	59	1	—	—	—	—	—	401	382	1	
Oost Semarang semi-permanent. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	40	—	42	41	1	59	57	2	69	63	6	—	—	—	210	201	9
Oost Semarang permanent	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	17	—	27	26	—	17	17	—	32	32	—	2	2	—	97	94	—
	10	4	6	47	20	27	46	26	20	316	310	3	238	112	19	187	155	21	104	98	6	2	2	—	950	827	102

	A				B				D				I				II				III				IV				V				VI				Toko's				Totaal			
	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop	In aanbouw	Gereed	In huur	In huurkoop								
Kagok																												2	2							2	2							
Ngaglik.						7	7																												7	7								
Kintelan	10	5	5		25	8	17		28	8	20						13	11	2						12	6	6		1	1					89	39	50							
Lempongsari																																												
semi permanent.																	61	61							43	33	10		39	24	14		1	1			144	118	25					
permanent.											28						17	26	25	1									11	10	1	3			48	37	35	2						
Sompok																																												
semi permanent.						15	15			18	18						183	183							144	109	1		71	66	3					401	391	4						
permanent.																	12	11	1						25	24	1		3	1	2		7	5			47	41	4					
Oost Semarang																																												
semi permanent.																	40	40							42	41	1		59	58	1		69	65	4			210	204	6				
permanent.																	36	35	1		32	32			68	52			29	24		17	33	32		2	2	17	200	177	1			
	10	5	5		47	23	24		46	26	20	28					17	371	366		32	32			304	265	19		213	184	21	20	112	104	5		2	2	65	1137	1007	99		

OVERZICHT VAN DE GEÏNDE EN TE INNEN BEDRAGEN.

	Geïnd		Te innen		Nadeeling verschil	
Kagok	f	538 35	f	538 35	f	— —
Ngaglik	"	639 28	"	655 48	"	16 20
Kintelan	"	7.367 91	"	7.512 18	"	144 27
Lempongsari	"	17.375 22	"	17.783 42	"	408 20
Sompok	"	36.450 73	"	39.062 47	"	2.611 74
Oost Semarang . . .	"	51.241 77	"	53.174 60	"	1.932 83
Totaal	f	113.613 26	f	118.726 50	f	5.113 24

Het nadeelig verschil tusschen wat geïnd is en wat geïnd had moeten worden, wordt veroorzaakt door leegstaan en achterstal-lige huur. Van dit laatste komt echter het grootste deel in het loopende jaar nog binnen.

In het geheel is door de afdeeling Woningbedrijf in 1923 geïnd					
Aan grondhuur	f	18.921,95			
" huur	"	91.175,03			
" huurkoop	"	3.516,28			
	f	113.613,26			
Boeten	"	1.849,40			
Huur evacuatiewoningen	"	3.146,50			
Huur woningen Goede Woning	"	26.872,08			
" voor rekening Grondbedrijf	"	9.148,48			
	f	154.629,72			

Als oninbaar moet in 1923 worden afgeschreven:

Lempongsari	f	112,90
Sompok	"	1.590,60
Oost Semarang	"	230,05
	"	1.933,55

Indien men dit bedrag vermindert met de geheven boeten dan is er slechts een tekort van f 84,15 of 0.7% van het te innen bedrag.

g. Overzicht uitgaven.

Door de afdeling Woningbedrijf werden gedurende verslagjaar de volgende bedragen uitgegeven afgerond tot heele guldens:

Onderhoud kampong woningen	f	11.405,—
„ woningen van de voormalige Bouw- vereeniging de Goede Woning	„	2.102,—
„ evacuatiewoningen	„	1.617,—
„ bad- en waschinrichtingen	„	1.674,—
„ wegen	„	5.084,—
„ goten	„	7.684,—
Schoonhouden wegen en ophalen vuil	„	2.747,—
Verbetering faecaal afvoer	„	500,—
Aanleg kampongs	„	18.194,—
Bouw woningen	„	216.676,—
Onderhoud woningen andere diensten	„	521,—
Assurantie premie	„	1.263,—
Herstellingen uit G.G. fonds	„	196,—
Grondhuur evacuatiewoningen	„	847,—
	<u>f</u>	<u>270.530,—</u>

HOOFDSTUK VII.

Openbare Gezondheid.

Het volgend verslag omtrent de openbare gezondheid te Semarang werd door den Burgelijken Geneeskundigen Dienst, alhier, opgemaakt:

Het verzamelde cijfermateriaal geeft aanleiding tot de volgende groepeerings ter verkrijging van een overzicht.

De totale sterfte in de kota bedroeg:

voor Inlanders in	1923	4321	= $\pm$ 38 ‰ per jaar.
	1922	5103	= $\pm$ 49 ‰ per jaar.
	1921	5874	= $\pm$ 54 ‰ per jaar.
voor Chineezzen in	1923	609	= $\pm$ 33 ‰ per jaar.
	1922	767	= $\pm$ 42 ‰ per jaar.
	1921	813	= $\pm$ 41 ‰ per jaar.
voor Europeanen in	1923	142	= $\pm$ 11 ‰ per jaar.
	1922	130	= $\pm$ 11 ‰ per jaar.
	1921	168	= $\pm$ 16 ‰ per jaar.

De geboorte-cijfers bedroegen (voor zoover deze bekend worden):

voor Inlanders in	1923	2944	= $\pm$ 26 ‰ per jaar.
	1922	2742	= $\pm$ 26 ‰ per jaar.
	1921	1688	= $\pm$ 16 ‰ per jaar.
voor Chineezzen in	1923	752	= $\pm$ 41 ‰ per jaar.
	1922	645	= $\pm$ 36 ‰ per jaar.
	1921	624	= $\pm$ 32 ‰ per jaar.
voor Europeanen in	1923	414	= $\pm$ 32 ‰ per jaar.
	1922	342	= $\pm$ 35,7 ‰ per jaar.
	1921	362	= $\pm$ 35 ‰ per jaar.

De beduidende verbetering van de totale sterfte gedurende de laatste jaren komt niet op rekening van één der vier districten, doch is gelijkelijk voordeeld over Semarang Koelon, -Wetan, -Tengah en -Kidoel.

De zuigelingen- en kleine kindersterfte geeft over de drie jaren nagenoeg geen verbetering te zien.

Deze bedroeg voor Inlanders in:

	<u>1923</u>	<u>1922</u>	<u>1921</u>
van 0 — 1 jaar	1143	1273	908
van 1 — 5 jaar	599	900	923

Het totale aantal der ter kennis gekomen gevallen der verschillende in de Epidemie-Ordonnantie genoemde besmettelijke ziekten geeft overzichtelijk gerangschikt voor:

	<u>1923</u>	<u>1922</u>	<u>1921</u>
Pokken	27	371	27
Typhus	130	75	107
Bac. dysenterie	18	11	18
Diphtherie	28	12	6
Pest	25	19	12
Meningitis	11	22	8

De geleidelijke vermindering van het sterftcijfer te Semarang zal naar mijne meening in een dergelijk tempo niet lang meer voortduren, waar nòch van Gouvernements, nòch van Gemeente wege eenige belangrijkere werken ter assainering van de stad of gedeelten van de stad zijn of worden ondernomen.

Dat de gezondheidstoestand van Semarang over het afgelopen jaar redelijk gunstig geweest is, is dan ook m.i. een toevallige omstandigheid, die evengoed voor verandering in ongunstigen zin vatbaar is.

HOOFDSTUK VIII.

Huurcommissie.

In verslagjaar kwamen de volgende mutaties voor:

Mutaties: In de plaats van de heeren Kwee Kee Tat en A. Jansen, leden, respectievelijk vertegenwoordigende de belangen der verhuurders en huurders werden benoemd de heeren A. R. Busselaar en E. Krips, terwijl in de vacature van plaatsvervangend lid voor de belangen der huurders werd benoemd de heer Lauw Kong Hoei. Wegens verstrek van den heer Mr. H. Vijn, werd tot plaatsvervangend Secretaris benoemd de heer H. C. Kakebeeke.

Op het eind van verslagjaar was derhalve de Commissie als volgt samengesteld:

Voorzitter: de heer Dr. W. B. Peteri;

Lid, tevens plaatsvervangend Voorzitter, de heer Mr. I. J. Dermout;

Secretaris: de heer Ir. A. H. J. Koreman;

Plaatsvervangend Secretaris: de heer H. C. Kakebeeke;

Leden, de heeren:

A. R. Busselaar, E. Krips en R. Soekirman;

Plaatsvervangende leden, de heeren:

R. Slamet en Lauw Kong Hoei.

Mutaties personeel. Wegens lichamelijke ongeschiktheid werd aan de klerke, Mejuffrouw D. Constandse, eervol ontslag verleend. Aangezien de administratieve werkzaamheden van dien aard waren, dat niet kon worden volstaan met het aanwezige personeel, werden de klerken J. A. Wilkens van den Woningdienst en P. P. C. A. Michel en Sajono van de afdeling Secretarie bij de Huurcommissie gedetacheerd.

Diensturen. In de diensturen werd geen wijziging gebracht.

Binnengekomen verzoekschriften. In verslagjaar werden ontvangen:

- a. 812 verzoekschriften om goedkeuring en/of verhooging van den tegenwoordigen huurprijs;
- b. 187 verzoekschriften om schatting van den normalen huurprijs op 1 Januari 1916;
- c. 112 verzoekschriften om toestemming tot het beëindigen der huurovereenkomst;

totaal 1281 verzoekschriften,

waarvan werden afgedaan :

490	verzoekschriften	sub	<i>a</i> ;
217	idem	"	<i>b</i> ;
157	idem	"	<i>c</i> ;
totaal	864 verzoekschriften.		

Zooals in het vorig verslag is vermeld, werden in 1922 ontvangen:

6154	verzoekschriften	sub	<i>a</i> ;
174	idem	"	<i>b</i> ;
94	idem	"	<i>c</i> ;
totaal	6422 verzoekschriften,		

waarvan werden afgedaan ;

2794	verzoekschriften	sub	<i>a</i> ;
86	idem	"	<i>b</i> ;
73	idem	"	<i>c</i> ;
totaal	2953 verzoekschriften,		

zoodat ter behandeling overbleven:

6154	—	2794	=	3360	verzoekschriften	sub	<i>a</i> ;
174	—	86	=	88	idem	"	<i>b</i> ;
94	—	73	=	21	idem	"	<i>c</i> ;
				totaal	3469 verzoekschriften.		

Hiervan werden gedurende verslagjaar alsnog afgedaan:

2679	verzoekschriften	sub	<i>a</i> ;
42	idem	"	<i>b</i> ;
2	idem	"	<i>c</i> ;
totaal	2723 verzoekschriften.		

In de jaren 1922/1923 werden derhalve ontvangen:

- a. $6154 + 812 = 6966$ verzoekschriften om goedkeuring en of verhooging van den tegenwoordigen huurprijs;
 - b. $174 + 287 = 461$ verzoekschriften om schatting van den normalen huurprijs op 1 Januari 1916;
 - c. $94 + 182 = 276$ verzoekschriften om toestemming tot het beëindigen der huurovereenkomst;
- totaal 7703 verzoekschriften

en afgedaan:

2794	+	2679	+	490	=	5963	verzoekschriften	sub a;
86	+	42	+	217	=	345	idem	„ b;
73	+	2	+	157	=	232	idem	„ c;
						totaal	6540	verzoekschriften,

zoodat nog te behandelen bleven:

6966	—	5963	=	1003	verzoekschriften.	sub a;
461	—	345	=	116	idem	„ b;
276	—	232	=	44	idem	„ c;
				totaal	1163	verzoekschriften.

Van dit aantal konden 333 verzoeken gedeponeerd worden, eensdeels omdat zij niet voor behandeling vatbaar bleken te zijn, anderdeels omdat ze werden ingetrokken. Voor de intrekking der verzoeken golden als redenen *o.a.*: verbouwing der woning en bewoning door den eigenaar zelf.

Onbehandeld bleven derhalve $1163 - 333 = 830$ verzoekschriften.

Vergaderingen. Evenals in het jaar 1922 werden de vergaderingen gehouden op Maandag, Dinsdag en Woensdag. De volgende beslissingen werden genomen:

1048 verzoeken om goedkeuring en/of verhooging van den tegenwoordigen huurprijs werden ingewilligd, 1458 afgewezen, 636 niet ontvankelijk verklaard;

103 verzoeken om schatting van den normalen huurprijs op 1 Januari 1916 werden ingewilligd, 135 afgewezen, 4 niet ontvankelijk verklaard;

82 verzoeken om toestemming tot het beëindigen der huur-overeenkomst werden ingewilligd, 53 afgewezen.

In totaal werden er dus 3517 verzoekschriften behandeld.

In dit aantal zijn echter niet begrepen een zeventigtal verzoekschriften, waarvan tijdens het onderzoek bleek, dat de eigenaar intusschen, de woning zelf bewoonde; de woning had afgebroken e. dgl. Na aftrek van de afgedane verzoekschriften om toestemming tot het beëindigen der huurovereenkomst, in totaal bedragende 135 stuks, bleef derhalve een verschil over van $3517 - 135 = 3382$ verzoekschriften. Onderstaand staatje geeft een overzicht van het gemiddelde der verlaagde of verhoogde huur in procenten en guldens uitgedrukt.

Huur per maand	Aantal behandelde huizen	Huur verhoogd		Huur gelijk	Huur verlaagd	
		Aantal	Gem. $\%$		Aantal	Gem. $\%$
f 150,— en hooger	42	4	33	18	20	24,45
„ 100,— f 150,—	75	15	30,67	22	38	26
„ 60,— „ 100,—	110	12	19,7	38	60	29,8
„ 30,— „ 60,—	206	2	10	106	98	24,3
„ 15,— „ 30,—	631	3	19,16	313	315	23,38
tot f 15,—	2318	48	51	1327	943	28,16
Totaal . .	3382	84		1824	1474	

Toelichting. Onder „afgewezen” moet worden verstaan het niet goedkeuren van den bestaanden huurprijs of van den gevraagden, hooger en huurprijs; echter met dien verstande, dat in menig geval een hoogere dan de bestaande huurprijs werd toegekend. In al deze gevallen bleef de verhooging nog altijd beneden de gevraagde, zoodat zij onder de rubriek „afgewezen” worden gerangschikt.

„Niet-ontvankelijk” werden verklaard de verzoeken betreffende woningen, waarvan gebleken is, dat huur sinds 1 Januari 1916 of van nieuwgebouwde woningen na de eerst bedongen huurprijs niet werd verhoogd; de woning niet werd bewoond door den huurder of zijn gezien e. dgl.

Aangeteekend dient te worden, dat er verzoeken om verhoging van den tegenwoordigen huurprijs werden goedgekeurd op grond van de omstandigheid, dat de woning op 1 Januari 1916 beneden de normale huurwaarde was verhuurd.

Daarentegen werden huurprijzen verlaagd, wanneer de opgegeven huurprijzen van 1 Januari 1916 niet juist bleken te zijn, dan wel niet aannemelijk konden worden gemaakt, in welke gevallen de huurprijzen werden vastgesteld naar de geschatte, normale huurwaarde op 1 Januari 1916, vermeerderd met $17\frac{1}{2}\%$ voor verhoogde hypotheek-rente, onderhoudskosten etc., terwijl van nieuwgebouwde woningen, waarvan de eerste huurprijs niet kon worden opgegeven of bewezen en waarvan de huurprijs der

Commissie abnormaal hoog voorkwam, de normale huurwaarde dier woningen werd begroot, zoo noodig verhoogd met een zeker percentage voor hoogere uitgaven voor de woning.

Hooger beroep. In 31 gevallen werd tegen de uitspraak der Huurcommissie hooger beroep aangeteekend. Hiervan werden 12 beslissingen der Huurcommissie gehandhaafd, 2 vernietigd, terwijl bij 5 de desbetreffende verzoeken niet-ontvankelijk werden verklaard. In de vorige gevallen wordt nog op de beslissing gewacht.

Overtredingen. Enkele malen werd geconstateerd, dat huiseigenaren van hunne woningen een hooger dan den gevraagden huurprijs hieven, zonder dat hiervoor de toestemming der Huurcommissie werd verkregen, dan wel, dat eigenaren een hooger huurprijs inden dan den reeds vastgestelden. Van deze overtredingen der ordonnantie werd aan den H. C. v. P. of Hoofd van Plaatselijk Bestuur kennis gegeven.

Cassatie. Twee gevallen werden gedurende verslagjaar door de Huurcommissie voor cassatie in het belang der wet voorgedragen, t.w.:

1e. de zaak van de firma Hotchand Kemchand, Pekodjan No. 4, waarbij de huurprijs van bedoelde woning door de Huurcommissie werd vastgesteld op f 450,— per maand, terwijl in beroep door den Residentie-rechter der huurprijs nader werd bepaald op f 800,— per maand.

Aan de Huurcommissie kwam nl. het verschil in taxatie van f 350,— per maand abnormaal groot voor, terwijl zij bovendien van oordeel was, dat de desbetreffende beslissing niet overeenkomstig de bepalingen, vastgelegd in de Huurcommissie-ordonnantie, werd genomen; — immers de huurprijs werd vastgesteld naar de door den deskundige, aangesteld door den Residentie-rechter, geschatte huurwaarde van 1923 —, terwijl bepaald had moeten worden de normale huurwaarde op 1 Januari 1916, eventueel te verhoogen met zooveel, als billijk moet worden geacht ter bestrijding van meerdere uitgaven terzake van de woning gedaan;

2e. de zaak betreffende de woning Kebonlantjoeng No. C X. 127a, waarvan de huurprijs door de Huurcommissie werd vastgesteld op f 10,— per maand, welke in beroep door den Residentierechter nader werd bepaald op f 15,— per maand.

Volgens verklaring van verzoeker bedroeg de huurprijs op 1 Januari 1916 f 7,50 per maand. Echter was volgens schatting der Huurcommissie een bedrag van f 8,50 per maand te beschouwen als de normale huurwaarde der woning op dien datum en werd daarop de usantieele $17\frac{1}{8}\%$ verhooging voor verhoogde hypotheekrente en onderhoudskosten toegekend, weshalve de huurprijs werd vastgesteld op f 10,— per maand.

Uit het vonnis van den Residentierechter is gebleken, dat de huurprijs werd vastgesteld op f 15,— per maand enkel om de reden, dat de huurder zich vereenigen kon met dien huurprijs, de verbindbaarheid van welk vonnis ten aanzien van volgende huurders niet rechtvaardig moet worden geacht.

Eenig bericht omtrent bedoelde cassatie-aanvragen werd echter nog niet ontvangen.

Publicatie. Aangezien gebleken was, dat de Huurcommissie-ordonnantie niet genoegzaam bij het publiek was doorgedrongen, werden in de voornaamste dagbladen advertenties geplaatst, waarin duidelijk werd uiteengezet, van welke woningen de aangifte verplicht is, terwijl er uitdrukkelijk bij werd vermeld, dat de Huurcommissie, indien aangifte achterwege bleef, tot ambtshalve schatting zou overgaan. Van dezen maatregel bleken de verwachtingen niet te hoog gesteld, aangezien binnen korten tijd tientallen van huiseigenaren zich ten kantore der Huurcommissie aanmeldden om alsnog aangifte te doen.

HOOFDSTUK. IX

Watervoorziening.

§. I. Personeel.

Op 31 December 1923 bestond het personeel uit:

1 Directeur,

1 Inspecteur,

5 Opzichters, 1 Werkbaas, 1 Mantri, 6 Mandoers, 7 vaste Toekangs, 35 losse Toekangs en 2 Meterreparateurs.

1 Hoofdcommies, 1 Commies 2e Klasse, 1 Kassier, Klerken Schrijvers, Meteropnemers-rekeningloopers en Oppassers.

1 Juni werd W. H. Velders, onderopzichter bij de Gemeente Werkplaats in dienst genomen als onderopzichter.

1 October ging Mas Arismoenandar Klerk 2e Klasse over naar het Centraal Gemeente Magazijn.

Aan het personeel werden in totaal 1232 verlofdagen verleend; wegens ziekte met certificaat werden 239 dagen verzuimd en om andere redenen 14 dagen of totaal 1485 dagen zoodat gemiddeld per dag 4 personen van het in vasten of tijdelijken dienst aangestelde personeel, dus losse werklieden uitgesloten om één van de drie voornoemde redenen afwezig waren.

§. II. Wateronderzoek.

Geregeld had een maandelijksch bacteriologisch onderzoek van het water, door het territoriaal laboratorium van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst, plaats.

In de maand April vertoonde het water een zoodanige vermeerdering van het aantal colibacillen, dat er hoewel nog geen reden tot ongerustheid bestond, een onderzoek naar de oorzaken van een mogelijke vervuiling moest worden ingesteld.

Gedeeltelijk kon de oorzaak gelegen hebben in het feit dat er voor het gedeelte aanvoerleiding van Gombel tot Kepoh, dat vervangen was door een leiding met grootere buisdiameter, geen voldoende gelegenheid had bestaan vóór de inbedrijfstelling te spuien en te desinfecteeren.

Gedeeltelijk kon de oorzaak gelegen hebben bij de Bron-Moedal, waar tot verslagjaar in de maanden April en de daaraan voorafgaande steeds overloopwater was, terwijl dit zich na April niet meer vertoonde. Al het water dat de Bron gaf werd dus afgevoerd. De Bronkamers waren steeds op zeer laag peil, dus ook de Bron zelf. Hierdoor werd de mogelijkheid geschapen dat bij ondichtheid der Broncapteering oppervlakte-water naar binnen kon dringen. In de eerste plaats kwam daarvoor in aanmerking de achter langs de capteering loopende kali en werd deze daarom eenige meters naar achteren verlegd.

Door vermindering van den afvoer werd verder het waterniveau in de bron verhoogd, en bleek dat nu de Lawangbron onmiddellijk suppleerde wat Moedal minder gaf.

Nagegaan zal moeten worden hoe de Broncapteering van Moedal kan worden verbeterd, opdat geen vrees meer behoeft te bestaan voor verontreiniging door oppervlaktewater.

Het voorgezette wateronderzoek wees gaandeweg verbetering aan.

§. III Bronnen.

1 April werd de dagelijksche debietopname der bronnen Kalidoh, Silesses en Kadjar, alle gelegen ten zuiden van het plaatsje Oengaran aan den voet van de oostelijke helling van den Oengaran, waarmede aangevangen was 1 Maart 1922, stopgezet; zoodat thans het debiet der bronnen gedurende ruim een jaar bekend is, en van deze debietmetingen een grafische voorstelling gemaakt kon worden.

Hieronder volgt een staatje, dat de maximum en minimum debieten aangeeft.

Naam	Datum	Maximum debiet	Datum	Minimum debiet
Silesses. . .	6-6-1922	130 L. Sec.	29-11-1922	22 L. Sec.
Kalidoh. . .	6-6-1922	52 „ „	28- 2-1922	43 „ „
Kadjar . . .	18-6-1922	113 „ „	26- 2-1922	37½ „ „
Totaal	18-6-1922	287 L. Sec.	29-11-1922	116½ L. Sec.

De bron Antjar gaf gedurende dezelfde periode een maximum debiet van 23 L. Sec. en een minimum debiet van 14 L. Sec.

In de maand Mei werd een voorstel gedaan tot capteering der Antjarbron, terwijl een begrooting betreffende dit werk werd ingediend. In de Raadsvergadering van 6 Juli werd besloten de bron Antjar te capteeren. In dezelfde maand werd begonnen met aanvoer van materialen en voorbereiding der werkzaamheden. In Augustus werd begonnen met het aanleggen van het buispad, terwijl in September reeds werd aangevangen met het leggen der buizen.

Bij blootlegging der bron bleek dat de capteering anders zou moeten geschieden, dan oorspronkelijk gedacht werd.

Het ontwerp moest geheel omgewerkt worden en tegen eind November kon begonnen worden met het capteeren dat op 31 December reeds zoover gevorderd was dat de gewapend betondekplaat gestort was.

Tijdens deze capteering werden steeds debietmetingen gedaan, waaruit bleek, dat de bron vrij constant 20 L. Sec. gaf.

Om eenzelfde hoeveelheid voor de bevoeiïng aan de bevolking terug te geven, werd, op last van de Irrigatie en op aanwijzingen van den Ingenieur van dien Dienst, een aarden irrigatieleiding, welke erg lekte, loopende boven de bron langs en komende van een ± 1000 M. westwaarts van den Bron aanwezige cascade, gedeeltelijk bemetseld, zoodat geen water meer door lekkage verloren gaat.

§. IV. Brongebouwen.

Aan de brongebouwen had geen bijzonder onderhoud plaats.

§. V. Aanvoerleiding.

De nieuwe aanvoerleiding van Bron Antjar naar Bron Moedal heeft een lengte van ± 1664 M. Hiervan heeft het eerste gedeeltelijk lang ± 570 M. vanaf Antjar een diameter van 125 m/m, terwijl het tweede gedeelte lang ± 1094 M. een diameter van 100 m/m heeft.

Naast het gedeelte aanvoerleiding vanaf den Gombel tot Kepoh bestaande uit een leiding waarvan het eerste gedeelte vanaf den

Gombel, over een lengte van ± 1700 M., een diameter van 250 m/m en het tweede gedeelte, over een lengte van ± 870 M., een diameter van 225 m/m. heeft, werd de buis van 300 m/m. diameter, welke vroeger het eerste gedeelte van de aanvoerleiding van Moedal tot aan de betonleiding uitmaakte, gelegd. De oude leiding werd bij Gombel en Kepoh verbroken en met blinde flenzen dichtgemaakt, terwijl de nieuwe leiding werd verbonden, en in bedrijf genomen.

Laatstgenoemde werkzaamheden hadden plaats op 6 April.

De oude leiding werd buiten bedrijf gesteld doch niet uit den grond gehaald, deze kan later eventueel dienst doen wanneer de groote uitbreiding tot stand komt. Na 6 April steeg (door het in bedrijf stellen van de nieuwe leiding) de aanvoer in Kepoh tot ruim 160 L. Sec.

§. VI. Reservoirs.

Het noodige onderhoud aan de reservoirs had plaats, terwijl geen bijzondere herstellingen noodig waren.

De bouw der nieuwe reservoirs Djomblang en Siranda was zoover gevorderd, dat op 31 December van verslagjaar de wand van het reservoir Djomblang geheel en de kolommen gedeeltelijk gereed waren.

Het reservoir Siranda was op 31 December geheel gereed. Toen na vulling met water bleek, dat er geene lekken waren, werd met aanaarden begonnen.

Tijdens den bouw van dit reservoir werden uitvoerige proefnemingen gedaan, waardoor de deugdelijkheid van de gebruikte materialen ten volle bleek.

De uitvoering geschiedde door de Hollandsche Betonmaatschappij.

§. VII. Buizennet.

Het buizennet werd gedurende dit jaar belangrijk uitgebreid. Ondervolgende staat geeft daarvan een duidelijk overzicht.

P L A A T S	Lengte	Diameters
Nieuw Sompok	259,13 M.	1" getrokken
" "	50,44 "	1½" "
Djomblang Koelon	36,44 "	1" "
Goenoeng Sawoweg	112,80 "	¾" "
" "	159,94 "	1" "
" "	—,50 "	1½" "
Pendrikan Lor	21,61 "	¾" "
" Kidoel	29,24 "	¾" "
" "	339,09 "	1½" "
Keslametanweg	25,13 "	1" "
Kp. Laban	29,56 "	¾" "
Gadjah Moengkoer	101,96 "	2" "
Nieuw Sompok	4,12 "	2" "
" "	113,11 "	1¼" "
Lempongsarie	227,74 "	¾" "
Kp. Djagalan Watoe	5,32 "	¾" "
Kp. Boeboetan	164,95 "	1" "
" "	41,09 "	¾" "
Kp. Tjelengan	52,03 "	1" "
" "	109,41 "	1¼" "
Kp. Karreweg	61,60 "	¾" "
Kp. Nadri Legok	29,55 "	¾" "
Dr. de Vogelweg	1,05 "	1½" "
" "	75,59 "	1¼" "
Kintelan Baroe	42,06 "	1¼" "
Goenoeng Gebjok	32,25 "	¾" "
Mritjan Kp. Moendoe	10,67 "	2" "
Kp. Kelengan	17,44 "	¾" "
" "	1,23 "	½" "
Kp. Karreweg	493,75 "	1½" "
N. Haventerrein	82,68 "	1" "
"	2653,99 "	80 m/m gegoten
"	10,— "	100 " "
Transporteeren	5395,47 M.	

P L A A T S	Lengte	Diameters
<i>Per transport</i>	5395,47 M.	
N. Haventerrein	2,50 "	75 m/m Mannm.
Siwalanweg	175,— "	80 " gegoten
"	3,50 "	75 " Mannm.
Pasar Djohar	91,— "	80 " gegoten
Kintelan t/m Kalisari	332,50 "	80 " "
" " "	530,— "	100 " "
Lampersarie	266,— "	100 " "
Deliweg	35,— "	80 " "
Kp. Karreweg	84,— "	80 " "
" "	10,30 "	75 " Mannm.
" "	218,— "	60 " gegoten
Totaal	7143,27 M.	

Behalve deze uitbreidingen hadden ook vernieuwingen van die hoofdleidingen plaats, waarvan de diameters te klein bleken.

Zoo werd de 500 M. $1\frac{1}{2}$ " leiding voor het Kampement te Djatingaleh vervangen door 75 m/m mannesmannbuis, terwijl verder in verschillende kampongs de $\frac{1}{2}$ " leidingen werden vergroot tot 1" en $1\frac{1}{2}$ ".

§. VIII. Hydranten.

In het verslagjaar werden 3 Hydranten bijgeplaatst.

1. In Kampong Strong (Karangbidara).
1. In Broemboengan (Karanganjar).
1. In Kampong Kelengan Ketjil.

Op Oud Sompok werd één Hydrant weggenomen zoodat in totaal op 31 December 238 Hydranten in gebruik waren.

Het Gem. verbruik per Hydrant per maand bedroeg 183 M³. tegen 130 M³. in 1922.

§. IX. Aansluitingen.

Door het lang uitblijven van de noodige mainkranen had gedurende de maanden September, October en November het maken van aansluitingen nagenoeg geen voortgang waardoor weer een groote achterstand ontstond, die op 31 December nog niet was ingehaald.

Het aantal aansluitingen dat gemaakt werd bedroeg niettemin 1112, dus ongeveer gelijk aan dat van 1922 n. l. 1119).

Onderstaande staat geeft de maandelijksche toename aan.

Eind v/d maand		Totaal aantal aansluitingen	Toename
December	1922	7745	—
Januari	1923	7857	112
Februari	"	7957	100
Maart	"	8105	148
April	"	8199	94
Mei	"	8266	67
Juni	"	8409	143
Juli	"	8446	37
Augustus	"	8549	103
September	"	8614	65
October	"	8683	69
November	"	8732	49
December	"	8857	125
			1112

De op 31 December 1923 aanwezige aansluitingen waren over de verschillende landaarden als volgt verdeeld:

Europeanen	2129
Chineezzen	2725
Inlanders	2140
Vreemde Oosterlingen	233
Gouv. inrichtingen	113
Gemeente	40
Particuliere inrichtingen	677
Bad- en Waschinrichtingen	41
Buitengebruik.	759
Totaal	8857

Volgens de huurwaarde der aangesloten perceelen waren deze aansluitingen als volgt verdeeld.

Tarief per maand	Semarang	Oud en Nieuw Tjandi	Buiten de Gemeente
<i>f</i> 10,—	41	44	
„ 8,50	63	82	
„ 7,—	142	90	
„ 6,—	174	104	
„ 5,—	350	68	
„ 4,—	326	44	
„ 3,—	209	11	
„ 2,25	350	23	
„ 1,50	412	6	
„ 1,—	843	31	
„ —,75	1697	71	
„ —,50	1671	209	
„ —,20 per M ³			

De kosten van alle aansluitingen hebben bedragen aan:

Arbeidsloon	f	40.345,74
Materialen.	"	209.486,70
Totaal	f	249.832,44

Waarvan gekochte dienstleidingen. " 71.049,59⁵

Dienstleidingen in huur f 178.782,84⁶

Hiervan zou de huur per maand bedragen " 2.681,74

§. X. Waterverbruik.

Van de bronnen werd in totaal afgevoerd 5266973 M³. terwijl in het Hoofdreservoir Kepoh 4655708 M³. werd ingevoerd.

Hiervan werd betaald 2546622 M³. terwijl het geregisteerde onbetaalde water 745290 M³. bedroeg.

Onderstaande staat geeft het maandelijksch verbruik aan over de verschillende tarieven.

Tarief A.	Tarief B.	Ver- min- derd Tarief	Ge- west tarief	Ge- meen- te	Spe- ciaal tarief	. Gratis	Bad- en Wasch- inrich- tingen	Fon- tein	Hy- dran- ten
131531	54679	9099	329	2959	1424	1378	15333	105	38148
133657	52525	10125	298	2491	840	1387	15018	65	37276
132273	50326	9211	456	3110	800	1393	16026	44	37834
142847	53512	10117	380	3102	1276	1382	15217	41	40974
146610	55664	9697	344	3391	847	1384	17204	27	41608
143062	56827	7232	268	3747	1584	1394	16260	89	44462
135000	53723	7102	258	2931	2228	1370	16390	75	41406
142808	54935	7876	344	3482	992	1377	15828	129	44746
155743	58625	7617	443	3416	2458	1374	18400	114	51581
158624	58325	8531	581	4045	2335	1385	19295	87	51889
155233	59096	8250	452	4154	2379	1408	19397	81	49318
142525	52369	7743	361	3386	1612	1391	19508	90	44601
1719913	660606	102600	4514	40214	18775	16623	203876	947	523843

§. XI. Bad- en Waschinrichtingen.

Het aantal Bad- en Waschinrichtingen werd uitgebreid met 4 stuks, op Lempongsarie 2 stuks, op Gang Waaghals 1, en op Kaboepaten 1.

Het totale waterverbruik was 207058 M³. of 5 M³. per dag per badhokje.

PLAATS DER BAD- EN WASCHINRICHTINGEN			Aantal Badhokje	Verbruikt water
1	in	Kampoeng Djaksa	8	28024
3	"	" Randoesarie	12	29833
3	"	" Ngaglik	8	16305
7	"	" Kintelan	14	30738
1	"	" Karangassem	4	7593
1	"	" Petekan	4	6597
7	"	" Oud Sompok	16	24627
3	"	" Nieuw Sompok	12	6834
5	"	" Kali Langse	14	30041
6	"	" Lempongsarie	15	18764
2	"	" Karreweg	6	6439
1	"	" Kaboepaten	2	861
1	"	" Waaghals	2	402
			117	207058

§. XII. Watermeters.

In 1923 werden 802 stuks watermeters aangeschaft. Er werd dit jaar niet overgegaan tot het afkeuren van meters, daar er steeds een groot tekort aan meters was.

Nevenstaande staat geeft een overzicht van de aanwezige meters.

De afgekeurde meters zullen voor oud Metaal door het Magazijn verkocht worden.

Soort van Meters	Grootte	In gebruik	In maga- zijn	Afge- keurd	Totaal
Andreae	1 "	8	—	—	8
	$\frac{3}{4}$ "	29	—	1	30
	$\frac{5}{8}$ "	9	—	—	9
	$\frac{1}{2}$ "	21	—	—	21
Siemens en Halske	2 "	3	—	—	3
	$1\frac{1}{2}$ "	2	—	1	3
	$1\frac{1}{4}$ "	6	—	—	6
	1 "	10	—	—	10
	$\frac{3}{4}$ "	421	—	6	427
	$\frac{1}{2}$ "	1176	—	5	1181
	$\frac{3}{8}$ "	2095	—	2	2097
Meinecke (Natloopers)	$1\frac{3}{4}$ "	14	—	—	14
	1 "	140	—	—	140
	$1\frac{3}{4}$ "	349	—	1	350
	$\frac{1}{2}$ "	104	—	1	105
	$\frac{3}{8}$ "	21	—	—	21
Meinecke (Droogloopers)	$1\frac{1}{2}$ "	5	—	1	6
	$1\frac{1}{4}$ "	10	—	2	12
	1 "	49	—	1	50
	$\frac{3}{4}$ "	997	—	3	1000
	$\frac{1}{2}$ "	896	—	4	900
Bopp en Reuter	3 "	5	—	—	5
	2 "	12	—	—	12
	$\frac{3}{4}$ "	13	—	—	13
Jap.	$\frac{1}{2}$ "	—	—	100	100
<i>Transporteeren</i>		6395	—	128	6523

Soort van Meters	Grootte	In gebruik	In maga- zijn	Afge- keurd	Totaal
<i>Per transport</i>		6395	—	128	6523
Ster	$\frac{1}{2}$ "	678	—	122	800
T. I. B.	2 "	—	—	3	3
	$1\frac{1}{2}$ "	4	—	2	6
	$\frac{3}{4}$ "	427	—	22	449
	$\frac{1}{2}$ "	623	—	82	705
Neptune Schijfmeters	$\frac{3}{4}$ "	3	—	—	3
Herseij Schijfmeters	$\frac{3}{4}$ "	3	—	—	3
		8133	—	359	8492

HOOFDSTUK X.

Brandweer.

§ 1. Personeel.

De brandofficier J. S. Wolff kwam 12 Februari van Europeesch verlof terug en werd met ingang van dien datum herbenoemd.

De tijd. brandofficier H. Visser werd met ingang van 1 Maart ontheven van zijn functie.

De brandofficier B. J. Schuil werd met ingang van 1 Maart gehandhaafd boven de formatie (welke van 10 op 9 was gebracht) echter buiten bezwaar van de Gemeentekas.

De brandofficier F. Wolsak kwam 11 April van Europeesch verlof terug.

De brandofficier H. Alink werd met ingang van 1 Mei als zoodanig ontslagen.

De Opzichter W. Krohe, die tijdelijk belast was met de waarneming van de betrekking van brandmeester werd in den aanvang van het verslagjaar aangesteld tot brandmeester.

§ 2. Materieel.

In het materieel kwam geen verandering. De slangen werden geregeld beproefd en zoo noodig verwisseld.

De motorsproeiwagen verleende uitstekende diensten bij den brand in de Kapokfabriek op Gajamsari op 22 October, aangezien, daar ter plaatse zich geen brandkranen bevonden.

Het verdient aanbeveling om bij aanschaffing van een tweede motorsproeiwagen deze eveneens zoo in te richten, dat hij gebruikt kan worden als motorspuit.

§ 3. Branden.

Gedurende verslagjaar kwamen de volgende branden voor:

a. Groote branden.

- 4 Februari. (Toko Pekodjan).
- 20 Februari. (Houtstapel N. I. S. Spoorlaan).
- 25 April. (Goedang Kebonlantjoeng).
- 30 April. (Toko Kranggan Oost).
- 20 Juli. (Toko van Rixtel Bodjong).
- 22 October. (Kapokfabriek Gajamsari).

b. Kleine branden :

Januari	2.
Februari	2.
Maart	2.
April	3.
Mei	5.
Juni	3.
Augustus	5.
September	4.
October	1.
November	1.

c. Alang alang branden.

Mei	1.
Juni	5.
Juli	3.
Augustus	31.
September	14.
October	11.
November	1.

§ 4. Algemeen.

Het opbellen door den telefoondienst liet weinig te wenschen over. Wel kwam het voor dat het telefoonkantoor pas zeer lang

na het uitbreken van den brand daarvan kennis kreeg. Ook gebeurde het, dat door de niet geheel duidelijke wijze waarop de manier van brandmelding op den omslag van den telefoongids is aangegeven, eenig misverstand en oponthoud ontstond bij brandmeldingen.

Vermoedelijk zal echter in 1924 verbetering worden aangebracht.

HOOFDSTUK XI.

VETERINAIR HYGIËNISCHE DIENST.**I. Toezicht op de slachtplaatsen en keuring van vee en vleesch.**

In het aantal slachtplaatsen, welke gelijk bekend aan geen redelijke eischen voldoen, kwam geen wijziging. Wegens de minder gunstige hygiënische toestanden in de slachterijen te Semarang, in 't bijzonder wat betreft de slachtplaats in kampong Bedoek en als gevolg van de moeilijkheden, welke thans bij het fourageeren van vleesch worden ondervonden, werd door den Plaatselijk Militair Commandant de wenschelijkheid betoogd om ten behoeve der vleeschvoorziening van het Garnizoen alhier te Djatingaleh of omgeving een eenvoudige slachtgelegenheid te doen oprichter. Op een daartoe namens den Leger-Commandant gedaan verzoek werd, op advies van den Gemeente-Veearts, afwijzend beschikt, aangezien de plannen voor den bouw van het Gemeenteslachthuis in zoodanig stadium verkeerden, dat uitbreiding van het aantal slachtplaatsen niet meer wenschelijk wordt geacht.

In verband daarmee werd bij den Raad een verordening ingediend, welke bij Raadsbesluit van 14 Juni werd aangenomen en waarin de bepaling is opgenomen, dat de Burgemeester de plaatsen bepaalt, alwaar in de Gemeente slachtplaatsen mogen worden opgericht.

In den loop van het jaar werd door den Gemeente-Veearts het ontwerp met kostenbegrooting en rentabiliteitsberekening van een abattoir voor de Gemeente ingediend. Dit ontwerp werd, na voorafgaande bespreking in verschillende Commissie-vergaderingen, den Raad ter goedkeuring aangeboden. Na van verschillende zijden op principiële gronden te zijn bestreden, werd in zijne vergadering van 14 September door den Raad tot den bouw van deze inrichting besloten en het daarop betrekking hebbende leeningsbesluit tot een bedrag van f 850.000,— goedgekeurd.

Op het desbetreffende, aan de Regeering gerichte verzoek om goedkeuring der leening, werd door den Gouverneur-Generaal eene gunstige beslissing genomen, zoodat thans aan de voorbereiding van den bouw van het slachthuis kan worden begonnen.

Evenals in vorige jaren werd het voor den slacht bestemde vee aan een levende keuring onderworpen. Werden vroeger enkel

tuberculeuze runderen of uit nood geslachte dieren aan een nader onderzoek onderworpen, in het afgelopen jaar werden alle uit melkerijen afkomstige runderen na de slacht gekeurd. (Zie bijlage II).

Ook nu werd toezicht uitgeoefend op het op den pasar ten verkoop aangeboden vleesch.

Wees 1922 een stijging in het aantal geslachte buffels, in 1923 bleef deze aanhouden en overtrof het voorgaande jaar met 2144 stuks. Werden in 1922 minder runderen geslacht dan in 1921, in het afgelopen verslagjaar bedroeg het aantal runderslachtingen 1605 stuks meer dan in 1922. Ook het aantal schapen en geiten vertoont wederom een belangrijke stijging en overtrof 1922 met 5156 stuks. Deze vermeerdering dient evenwel zoo te worden opgevat, dat door meer geregelde contrôle, welke, als gevolg van de inwerkingtreding der desbetreffende verordening: „het in de huid branden van een merkteeken” wordt vergemakkelijkt, het aantal slachtingen weer tot het vroegere peil is opgevoerd.

In tegenstelling met hetgeen bij de andere slachtdieren werd waargenomen, bedroeg het aantal geslachte varkens 1464 minder dan in 1922. (Zie bijlage I).

Bijlage: I.

Levend gekeurd en geslacht werden:

Maand	Runderen		Buffels		Varkens		Geiten		Schapen		Ontvangen keurgeld per maand
	Sl 1)	P 2)	Sl	P	Sl	P	Sl	P	Sl	P	
Januari	411	—	1010	—	517	—	606	719	113	53	f 2.310,75
Februari	360	—	923	—	554	—	680	858	119	95	„ 2.275,—
Maart	489	2	989	—	495	—	810	828	189	117	„ 2.461,—
April	511	1	890	1	475	6	1064	528	180	82	„ 2.347,50
Mei	505	3	830	—	500	2	1000	432	151	79	„ 2.255,50
Juni	500	—	940	—	482	—	850	666	112	84	„ 2.350,—
Juli	559	—	1043	—	509	—	1118	571	52	30	„ 2.553,75
Augustus	516	—	1103	1	495	—	1043	363	108	70	„ 2.511,—
September	451	1	1138	—	489	—	1009	357	98	64	„ 2.461,—
October	441	—	1164	1	499	—	996	626	115	120	„ 2.569,25
November	466	—	1013	3	480	—	896	731	76	95	„ 2.411,50
December	485	—	1048	—	488	—	936	779	104	57	„ 2.490,—
Totaal 1923	5694	7	12091	6	5983	8	11008	7458	1417	946	f 28.996,25
Totaal 1922	4092	4	9934	19	7455	—	5908	7857	1076	832	„ 25.422,25
Verschil.	+1602	+ 3	+2157	-13	-1472	+ 8	+5100	+ 401	+ 341	+114	+f 3.574,—

1) Slagers

2) Particulier

Bijlage : II.

Staat van afgekeurd vleesch en organen.

Ziekelijke aan- doeningen	Koppen	Tongen	Longen	Harten	Lever	Milt	Darmen met scheil	Baarmoeders	Nieren	Uiers	Linker voor kwart	Rechter voor kwart	Linker achter kwart	Rechter achter kwart	Geheele dieren
Tuberculose	32	4	104	11	14	7	23	3	1	3	2	3	2		6
Distomatose					5										
Endometritis chronica								1							
Nephritis chronica									3						
Mastitis chronica										2					
Infarctvorming									1						
Ondeugdelijk													2	2	
Totaal	32	4	104	11	19	7	23	4	5	5	2	3	4	2	6

Een rund en twee kwarten zijn door koken onder toezicht voor consumptie geschikt gemaakt.

II. Toezicht op de melkerijen en contrôle op de in den handel gebrachte melk.

In het afgelopen jaar werd voor een drietal melkerijen een vergunning uitgereikt. Voor een dezer melkerijen, die reeds in 1922 was opgericht, kon destijds, overeenkomstig de voorschriften der verordening, geen vergunning worden verleend, aangezien een tweetal runderen, welke tijdens het onderzoek op tuberculose positief hadden gereageerd, nog aanwezig waren. Zoodra deze runderen door slachting van het terrein waren verwijderd, is de vergunning verleend. Daar, als gevolg van de gouvèrnementsvoorschriften (enkel nog overname van klinisch zieke dieren), een voorstel tot wijziging der betrekkelijke gemeentevoorschriften noodig werd geoordeeld, was, bij wijze van voorloopige vergunning, de verkoop van melk toegestaan.

Wegens herhaalde grove melkvervalsching werd bij Raadsbesluit van 13 April 1923 No. 29/R de vergunning van een melkverkooper ingetrokken, zoodat op ultimo December 1923 waren ingeschreven:

Europeanen	binnen de Gemeente	22
"	buiten " "	7
Chineezzen	binnen " "	20
Javanen	binnen " "	6

Ondanks het feit, dat in 1923 de verordening is gewijzigd, moest de vergunning voor twee bedrijven worden aangehouden, omdat de gewijzigde verordening niet meer in het verslagjaar werd afgekondigd.

Melkstallen.

Als gevolg van het verzoek om goedkeuring van de oprichting van het tweetal nieuwe melkerijen, werd van de eene de bestaande stal vergroot, terwijl die van de andere zoodanig werd omgebouwd, dat hij aan de gestelde eischen voldeed.

Tevens kwam een verzoek om nieuwbouw van stallen binnen met het doel om een reeds bestaande melkerij naar deze over te brengen.

Behalve bovengenoemde uitbreiding werden in andere bedrijven verbeteringen aangebracht en werd in 't bijzonder aandacht geschonken aan de omgeving der tot het bedrijf behorende gebouwen.

Aangezien in verband met het tuberculose-vraagstuk wijziging der vigeerende melkverordening noodig was, werd tevens wijziging van artikel 10, hetwelk betrekking op de stallen heeft, voorgesteld. Waren in dit artikel slechts algemeene voorschriften neergelegd, zulks met het doel, om, bij verandering van inzicht omtrent de inrichting der stallen, wijziging in die voorschriften steeds mogelijk te maken, langzamerhand was in de gestelde eischen zoodanige stabiliteit gekomen, dat, nu wijziging der verordening om andere reden noodig was, het wenschelijk werd geoordeeld, die eischen in de verordening vast te leggen, al is door toevoeging van een desbetreffende clausule, welke den Burgemeester de bevoegdheid toekent in bijzondere gevallen gedeeltelijke ontheffing van de gestelde vereischten te verleenen, de mogelijkheid open gelaten daarvan af te wijken.

Onderzoek melkrunderen.

Tuberculinatie van het in de melkerijen aanwezige vee (koeien, stieren en kalveren) had in het afgelopen jaar geregeld plaats. Door toepassing van de ophthamo-tuberculinatie op 2 achtereenvolgende dagen werden onderzocht 1137 koeien, 64 stieren en 208 kalveren (tegenover 1105 koeien, 56 stieren en 167 kalveren in 1922), waarvan de uitslag in bijlage 1 is neergelegd. Van de 1137 koeien bedroeg het aantal positief en verdacht reageerende dieren tezamen 174 of 15,30% (in 1922, 15,74%); van de 64 stieren 10 of 15,62% (in 1922 16%) en van de 208 kalveren 2 of 0,96% (in 1922 0%). Van de koeien en stieren hebben dus in totaal 184 positief of verdacht gereageerd of 15,33% tegenover 15,76% in het jaar daarvoor.

In het verslagjaar werd, zoowel door de Gemeente als door het Gouvernement, middels sputum-onderzoek een geregelde contrôle ingesteld op het voorkomen van klinisch zieke dieren. Werden de aldus opgespoorde runderen (44) door het Gouvernement tegen de helft der geschatte waarde onteigend wat de z.g. reactie-dieren betreft, werd den eigenaren steeds in overweging gegeven deze zoo spoedig mogelijk uit het bedrijf te verwijderen d.w.z. voor eigen rekening te slachten en niet alleen als het positief reageerende runderen gold, maar ook als de re-

actie hoogstens dubieus moest worden beschouwd, aangezien de ervaring heeft geleerd, dat ook het grootste gedeelte van de dubieus reageerende runderen tuberculose hebben, vooral als zij afkomstig zijn uit sterk besmette stallen. Zoogenaamde reactiedieren zijn bij voortduring, zij het niet direct, een gevaar voor de omgeving. De gesloten en de open vorm van tuberculose zijn niet altijd scherp en vlug van elkaar te scheiden en niet zelden wordt bij open longtuberculose tevergeefs naar de voor de diagnose beslissende tuberkelbacillen gezocht.

Op grond van het zooveen genoemd advies zijn dan ook een groot aantal positief en dubieus reageerende runderen geslacht, maar ook om verschillende andere redenen is een niet minder groot aantal met slijm of negatief reageerende dieren afgemaakt. Op al deze runderen is ter controleering van de tuberculinatie, sectie verricht, waarvan de resultaten in de bijlagen 2 en 3 zijn medegedeeld.

Uit deze gegevens (zie bijlage 2) volgt, dat 1 rund, hoewel het positief (+ ?) had gereageerd, bij slachting geen tuberculose bleek te hebben, althans in de organen en de bijbehorende lymphklieren werden geen pathologisch-anatomische afwijkingen geconstateerd, terwijl bij 9 negatief reageerende runderen in meer of mindere mate tuberculose werd waargenomen, ook in stallen waar volgens de ophthalmo-reactie de ziekte niet of sporadisch voorkomt.

Ondanks het feit, dat niet minder dan 110 getuberculineerde door slachting en 6 den natuurlijke dood gestorven runderen met tuberculose uit de melkerijen zijn verwijderd, is het tuberculose-percentage, gelijk vermeld, nagenoeg niet verminderd. Lijkt dit op het eerste gezicht niet bemoedigend, toch ligt hierin geenszins opgesloten, dat de bestrijding dezer ziekte hopeloos moet worden geacht. Integendeel. Waar blijkens de gegevens der laatste jaren de tuberculose onder het melkvee snel en schrikbarend was toegenomen, daar geeft het reeds voldoening te kunnen constateeren, dat de uitbreiding dezer ziekte geen voortgang heeft gehad. Maar dit niet alleen, ook het feit, dat niet minder dan 44 klinisch zieke dieren zijn opgeruimd en dientengevolge het besmettingsgevaar aanmerkelijk is verminderd, doet de hoop koesteren, dat in het komende jaar daling van het percentage zal zijn

te constateeren, als tenminste met de bestrijding op denzelfden voet wordt voortgegaan.

De ervaring evenwel, gelijk ook elders waargenomen, dat een vrij groot aantal runderen, negatief reageert, ondanks het voorkomen van tuberculose en lang niet altijd in uitgebreiden vorm, bewijst, dat, ook al mocht de ziekte volgens de verrichte tuberculinaties belangrijk zijn afgenomen, het klinisch onderzoek jarenlang zal moeten worden voortgezet, wil men het eenmaal gewonnen terrein niet opnieuw weer zien verliezen.

Dat de tuberculose zich onder het rundvee zeer snel kan uitbreiden werd opnieuw bewezen in een stal, waar in Augustus 1922 alle 18 onderzochte runderen negatief reageerden, van welken veestapel in April 1923 niet minder dan 11 van de 19 positief en dubieus reageerden en waaronder in den loop van het verslagjaar 4 klinisch zieke dieren werden opgespoord.

De bron van infectie voor dezen stal moet ongetwijfeld worden gezocht in het feit, dat koeien uit dezen stal verkeerd hebben te midden van een veestapel waarin tuberculose voorkomt.

Niet alleen in Semarang, maar ook in de omgeving daarvan komt tuberculose veelvuldig voor, wat uiteraard voor de alhier aanwezige melkerijen steeds een gevaar oplevert.

In het jaarverslag van den Burgerlijk Veeartsenijkundigen Dienst over 1922 lezen we, dat het afmaken van runderen uitsluitend op grond der positieve reactie, het Gouvernement zeer veel geld aan schadeloosstellingen zou kosten en voorts de melkveestapel zoodanig zou decimeeren, dat de bedrijven economisch ernstig zouden worden getroffen.

Het wil den Gemeente-Veearts voorkomen, dat de praktijk zal uitwijzen, dat, indien ook de z. g. reactie-dieren worden geslacht van ontwrichting der bedrijven te Semarang geen sprake zal zijn, als we weten, dat in het verslagjaar niet minder dan 194 stuks vee is afgemaakt zonder dat daarvan stoornis van beteekenis in de bedrijven werd waargenomen. Bovendien mag worden aangenomen, dat bij een streng doorgevoerde bestrijding het aantal reagerende dieren zeer zeker vrij snel zal dalen en dus, op grond van de reactie alleen, in de naaste toekomst slechts een gering aantal runderen zal behoeven te worden geslacht.

De vraag dient evenwel gesteld, of met de zooeven genoemde

uitspraak in het jaarverslag van den Burgerlijk Veeartsenijkundigen Dienst niet te veel uit het oog wordt verloren, dat bij de bestrijding der tuberculose, in Indië vooral, niet enkel economische, „land-wirtschaftliche” belangen op het spel staan, doch ook hygiënische, de gezondheid van den mensch betreffende. Het wordt dan ook alleszins verdedigbaar geacht, zoo spoedig als mogelijk is, tuberculeuze runderen, dus ook de aan den gesloten vorm lijdende dieren, op te ruimen, reden waarom dan ook, op verzoek van de Gezondheids-commissie, in de Semarangsche Melkverordening, de bepaling is opgenomen, dat positief op de tuberculine reageerende dieren van het erf eener melkerij moeten worden verwijderd, zoodra zij 1 liter melk of minder geven, of, indien zij bezet zijn, na afloop der eerstvolgende lactatieperiode.

Melk.

In vorige jaren werden als resultaat van het melkonderzoek het soortelijk gewicht, het vetgehalte, de vetvrije droge stof en de reinheid der melk maandelijks in de dagbladen medegedeeld. Dit geschiedde met de bedoeling om het publiek op de hoogte te brengen van de eischen, waaraan de in den handel gebrachte melk te Semarang voldeed.

Hoewel aan de hand van deze gegevens zeer zeker een oordeel over de waarde der melk kan worden uitgesproken, de in hygiënisch opzicht meer of minder goede hoedanigheid, kwam toch niet voldoende tot haar recht. Bovendien was het voor het publiek niet altijd even gemakkelijk te bepalen, welke melken als de beste moesten worden aangemerkt, m. a. w. van welken leverancier men desgewenscht moest trachten melk te betrekken.

Om aan deze bezwaren zooveel mogelijk tegemoet te komen, wordt thans bij de beoordeeling der melk van een puntenschaal met bijbehorende indeeling in kwaliteiten gebruik gemaakt. Mag de consument verwachten, melk van goede samenstelling te ontvangen, eveneens en meer nog heeft hij recht op melk, welke in hygiënisch opzicht aan behoorlijke eischen voldoet.

Melk, welke slecht gewonnen en behandeld is of vermengd met producten van zieke dieren, levert een grooter gevaar voor de gezondheid van den consument op, dan melk, welke een te

geringe voedingswaarde bezit. Waar dit als een feit mag worden aangenomen en uit iedere melkerij, zoo men dit wil, melk in den handel kan worden gebracht, welke aan redelijke hygiënische eischen voldoet, spreekt het wel vanzelf, dat bij de waardeering met deze omstandigheden rekening wordt gehouden.

Aanvankelijk werd een puntenschaal toegepast, waarbij voor de samenstelling der melk (vetgehalte en vetvrije droge stof) maximaal 20 en voor de hoedanigheid (reinheid, zuurgraad, sediment en reductase) 25 punten werden toegekend.

Nadat de zooeven genoemde puntenschaal eenigen tijd in gebruik was geweest, bleek, dat voor Semarang althans de zuurgraad en de bepaling van het sedimentgehalte niet geschikt zijn om met behulp daarvan de hygiënische waarde eener melk te bepalen, dat de grenzen der kwaliteiten onderling wijziging behoeften, en dat het wenschelijk was de verhouding der waardeeringcijfers voor de samenstelling en de hoedanigheid grooter te nemen.

De samenstelling, die tevens de voedingswaarde der melk aangeeft, wordt uitgedrukt door het vet en de vetvrije droge stof, waarvan het eerste het meest waardevolle bestanddeel vormt en nagenoeg gelijkwaardig is te achten aan het eiwit en de melksuiker samen. Daar evenwel de handelswaarde van het vet grooter is, dan die van alle andere bestanddeelen bij elkaar, wordt voor de waardeering der beide grootheden een gelijk aantal punten (9) toegekend. Voor de publicatie wordt, wat de hoedanigheid betreft, tegenwoordig enkel met de reinheid der melk, bepaald door filtratie door een voldoende dichte laag watten — de gewone daarvoor in den handel gebrachte wattenschijfjes zijn veel te dun en te los — en de methyleenblauw-reductase rekening gehouden. Voor de eerste worden maximaal 15, voor de tweede 12 punten toegekend, met dien verstande, dat zoowel bij toenemenden graad van onreinheid als bij sneller intredende ontkleuring het aantal afgetrokken punten progressief toeneemt.

De in gebruik zijnde puntenschaal ziet er als volgt uit:

Samenstelling.				Hoedanigheid.			
Vet		Vetvrije droge stof *)		M-reductase		Reinheid	
3.750/0 en meer	9 p.	90/0 en meer	9 p.	> 5 u.	12 p.	zeer goed	15 p.
3.5	8 "	8.850	8 "	" 4 "	11 "	goed	13 "
3.25	7 "	8.700	7 "	" 3 "	10 "	vrij goed	11 "
3.	6 "	8.550	6 "	" 2 "	8 "	voldoende	10 "
2.75	5 "	8.400	5 "	" 1 "	6 "	onvoldoende	6 "
2.5	4 "	8.250	4 "	" 15 min.	3 "	vuil	3 "
2.25	3 "	8.100	3 "	< 15 "	0 "	zeer vuil	0 "
2.	2 "	7.950	2 "				
< 2.	1 "	< 7.950	1 "				

*) Voor de berekening der vetvrije droge stof wordt van de Indische Codex gebruik gemaakt: $D = 1,23 V + 2, 71 \frac{100 (S-1)}{S}$.

Indeeling in kwaliteiten.

40 — 45 punten	1e kwaliteiten.
33 — 39 "	2e "
25 — 32 "	3e "
< 25 "	4e "

Door de melken dus, al naar het aantal toegekende punten, in kwaliteiten in te deelen en bij de maandelijksche publicatie, behalve den uitslag van het onderzochte monster, ook de kwaliteiten der in den loop van het jaar reeds onderzochte monsters mede te deelen, wordt het belangstellende publiek voldoende in staat gesteld een keus onder de melkleveranciers te doen.

Hoewel het publiek, naar het schijnt, veelal meer nog met den prijs dan met de waarde der in den handel gebrachte melk rekening houdt, daarbij vaak uit het oog verliest, dat ook hier de zuinigheid vaak de wijsheid bedriegt, omdat z. g. goedkoope melk en door de minder goede samenstelling of hoedanigheid en door den wellicht geringeren inhoud der flesschen — deze loopt zeer sterk uiteen — achteraf blijkt duurder te zijn dan de schijnbaar duurdere melk, kan toch niet worden ontkend, dat nu reeds de toepassing van het puntenstelsel op de samenstelling en de hoedanigheid der melk een invloed ten gunste heeft uitgeoefend.

Eerstens, omdat het eergevoel der melkhandelaren inderdaad in niet geringe mate wordt geprikkeld, in de tweede plaats, omdat, wegens verlies van klanten, verschillende leveranciers, die steeds 2e kwaliteit behaalden, pogingen in 't werk stelden melk te leveren van z. g. 1e kwaliteit en met succes.

Trouwens de eischen, welke zijn gesteld, zijn van dien aard, dat ieder melkverkooper, zoo zulks ernstig wordt gepoogd, melk in den handel kan brengen waaraan minstens 40 punten (1e kwaliteit) moet worden toegekend.

Dat, gelijk wel wordt beweerd, de toepassing van het puntenstelsel inuikend voor de melkerijen is, moet ten stelligste worden ontkend. Wel heeft het ten doel de goede van de minder goede en slechte bedrijven te scheiden, opdat de laatsten, zoo ze zich niet verbeteren, door de meest belanghebbenden, dat is het melkdrinkend publiek, indirect zullen worden gedwongen van het tooneel te verdwijnen.

Dat verschillende bedrijven op zware lasten zitten, daarbij zoodanig worden beheerd, dat ze dientengevolge moeilijk of niet het hoofd boven water kunnen houden, moge juist zijn, onbillijk is het de van Gemeentewege uitgeoefende contrôle op de bedrijven daarvoor verantwoordelijk te willen stellen.

De consument heeft er recht op melk van gezonde koeien te ontvangen en toch wordt melk, van tuberculeuze koeien afkomstig, zonder eenige beperkende bepaling vrij gegeven, is het zelfs mogelijk, dat aan melk uit bedrijven, waarin tuberculeus vee wordt aangetroffen 1e kwaliteit wordt toegekend. Dit moge in 't algemeen ongewenscht worden geacht, onder de gegeven omstandigheden lijkt het voor Semarang de meest gewenschte oplossing.

Vermeld werd reeds, dat thans hier ter stede de bestrijding der tuberculose onder het rundvee ernstig is ter hand genomen, dat aan open tbc-lijdende dieren, zoodra zij onderkend worden, uit het bedrijf worden verwijderd (geslacht) en dat bovendien, op advies, een niet gering aantal met de ziekte behepte, doch nog niet aan open tuberculose lijdende dieren onschadelijk werd gemaakt.

Is in de eerste plaats hiervan het gevolg, dat secundaire infecties — uiertuberculose bijv. ontstaat in den regel secundair, door-

dat van een primaire haard uit (longen gewoonlijk) tuberkelbacillen in het lichaam circuleeren — zeer beperkt worden, van den anderen kant wordt de mogelijkheid, dat tuberkelbacillen van buiten af, met faeces bijv., in de melk terecht komen, steeds geringer.

Als ten slotte wordt vermeld, dat een achttal cavia 's met sediment van steriel opgevangen melk van tuberculeuze koeien, waaronder ook, die wegens open (en vrij ernstige) tuberculose werden onteigend, subcutaan werd ingespoten, zonder dat daarop een tuberculeuze aandoening volgde, dan verdient, als de bestrijding der tuberculose op denzelfden voet wordt voortgezet, volgens den Gemeente-Veearts deze opvatting ongetwijfeld de voorkeur boven het in het leven roepen van bepalingen, die het verkoopen van melk van tuberculeuze koeien zonder meer verbieden, hetgeen toch niet te controleeren is, of die voorschrijven, dat melk van zulke dieren slechts gekookt in den handel mag worden gebracht, wat evenmin te controleeren is, tenzij alle melk uit een dergelijk bedrijf aan die behandeling moet worden onderworpen.

Door dit laatste te verordenen, met het doel om den verbruiker tegen besmetting met rundertuberkelbacillen te beschermen, heeft men er zich terdege rekenschap van te geven, dat de melk de cliëntèle in een toestand kan bereiken, waarin zij voor den verbruiker een niet te onderschatten nadeel, zelfs een gevaar voor zijn gezondheid kan opleveren.

Zelfs, al mocht het een enkele keer voorkomen, dat tuberkelbacillen in de melk voorkomen, dan nog behoeft men zulke melk, met het oog op een mogelijke tuberculeuze infectie bij den consument niet in die mate te vreezen, dat het koken daarvan niet aan de directe belanghebbenden zou kunnen worden overgelaten als bovendien nog het publiek op de noodzakelijkheid daarvan wordt gewezen, gelijk thans in Semarang geregeld plaats heeft, doordat de verkooper verplicht is op duidelijke wijze op de verpakking aan te brengen: „melk moet slechts eenmaal gekookt worden”, een voorschrift, dat ongetwijfeld beter moet worden geacht dan: „deze melk moet worden gekookt” indien zij afkomstig zou zijn uit bedrijven, waarin tuberculeus vee voorkomt, aangezien dergelijke bedrijven spoedig bij het publiek bekend zouden zijn, hetgeen hun bestaansvoorwaarden ernstig zou kunnen schaden. Wel ligt het in de bedoeling bij de toepassing van een

puntenstelsel voor de bedrijven met den gezondheidstoestand van den veestapel rekening te houden en voor de aanwezigheid van tuberculeuze of van tbc. verdachte dieren een zeker aantal punten af te trekken, zoodat ook hiervan mag worden verwacht, dat eerder tot opruiming van deze dieren zal worden besloten.

Onwillekeurig vraagt men zich af, als de melk toch moet worden gekookt, is het dan niet veiliger ze in dien toestand te doen verkoopen?

Waar deze behandeling der melk, vooral in het holst van den nacht, den grooten bedrijven niet te onderschatten moeilijkheden in den weg legt en vaak groote hoeveelheden melk tegelijk zullen moeten worden gekookt, daar is het gevaar, dat de melk, als ze wordt afgeleverd, niet de temperatuur van het kookpunt heeft bereikt, niet denkbeeldig. En hoewel hierop zeer zeker contrôle kan worden uitgeoefend, zal ongetwijfeld bij herhaling verwarmde, doch geen gekookte melk in consumptie worden gebracht.

Is dit het geval, dan heeft men met den voorgeschreven maatregel bereikt, dat de melk van haar toevallig verkregen verweermiddelen (melkzuurbacteriën) tegen de minder gewenschte levensuitingen der rottingsbacteriën is beroofd. Immers door de melk te verhitten, doodt men een groot aantal bacteriën o. a. de melkzuurbacteriën, doch niet de rottingsbacteriën, die zelf niet altijd en zeker niet hun sporen bij kooktemperatuur worden vernietigd. Van een diep afkoelen der melk onmiddellijk na het koken kan practisch nog wel geen sprake zijn, zoodat de snel in aantal toenemende rottingsbacteriën — zij worden nu niet meer door de melkzuurbacteriën in hun groei belemmerd — minder gewenschte en gevreesde omzettingen van de melk kunnen veroorzaken (splitsing van eiwitten).

Gesteld, dat het publiek in de overtuiging leeft, dat de melk is gekookt en ze derhalve niet opnieuw kookt, wat heeft men dan bereikt als ze slechts verwarmd is geweest? In de eerste plaats, dat, als zulke melk wordt gedronken ze reeds de nadelige gevolgen van de onvoldoende verwarming kan vertoonen (toxine-werking), in de tweede plaats, dat eventueele tuberkelbaccillen wellicht nog niet zijn gedood.

De gevaren, welke in het gebruik van zulke melk schuilen, vooral als ze door kleine kinderen, zuigelingen misschien, wordt

genuttigd, zijn van veel ernstiger aard dan die, wanneer de melk ongekookt was afgeleverd en bij den consument ouder gewoonte gekookt.

De voedingsmiddelen-hygiëne staat momenteel in het teken der vitaminen. Deze lichamen, die gedurende korten tijd een temperatuur van 100°C schijnen te kunnen verdragen, worden ook in rauwe melk in rijkelijke hoeveelheden aangetroffen.

Worden zij bij langdurig toegepaste hoge temperaturen vernietigd, ook als de melk gedurende korten tijd is gekookt geweest en zelfs na pasteurisatie worden deze lichamen gemakkelijk door zuurstof aangetast. In 't bijzonder moet melk, welke meerdere malen is verwarmd geweest als een slecht voedsel worden beschouwd, speciaal voor hen, die op koemelk als eenig voedsel zijn aangewezen.

Wordt nu van hooger hand voorgeschreven — het schijnt, dat een dergelijke maatregel bij den Burgerlijk Veeartsenijkundigen Dienst een punt van overweging heeft uitgemaakt — dat melk onder bepaalde omstandigheden (als ze afkomstig is van tuberculeuze en/of van tuberculose verdachte koeien) slechts gekookt in den handel mag worden gebracht en nemen we nu aan, dat zij door het publiek nogmaals wordt gekookt, dan behoeft het nauwelijks gezegd, dat de waarde van zulke melk als voedingsartikel belangrijk is gedaald en bij langdurige toediening — men denke aan de mogelijkheid, dat het voorschrift voor verschillende melkerijen jarenlang zal moeten worden gehandhaafd — groot onheil kan stichten (Morbus Barlowi).

Werd bij de sectie van de wegens tuberculose geslachte dieren 2 maal tuberculose van den uier geconstateerd, om omtrent het voorkomen van uieranomalieën in 't algemeen een inzicht te krijgen, zijn de melkgevende koeien van alle melkerijen aan een individueel uier-onderzoek onderworpen, d. w. z. van al deze koeien, 624 in 't geheel, is de melk onderzocht. Hoewel bij dit onderzoek meermalen afwijkingen werden waargenomen (verhoogd sedimentgehalte, hoge katalase, afwijking in de kleur na toevoeging eener alcoholische rosolzuuroplossing) is bij dit onderzoek waar noodig aangevuld met een klinisch onderzoek van den uier, slechts tweemaal een uierziekte geconstateerd.

Hieruit blijkt, wat trouwens ook op grond van vroegere ervaringen werd verwacht, dat infectieuze en niet-infectieuze uier-

ontstekingen onder het melkvee te Semarang sporadisch voorkomen.

De meermalen geconstateerde afwijkingen in de melk bij het individueele onderzoek moeten voornamelijk aan physiologische toestanden bij de koeien en aan bedrijfsfouten, zooals het op ongeregelde tijden melken en aan onvoldoende uitmelken der koeien worden toegeschreven.

Door het aannemen der wijzigingsverordening is het mogelijk geworden den toestand, waarin de melkerijen verkeerden en de wijze, waarop het bedrijf wordt uitgeoefend door publicatie aan het publiek mede te deelen. Eerst dan kan men zich een juist oordeel over de waarde eener melk vormen, als naast de resultaten van het melkonderzoek, ook bekend is de wijze, waarop het bedrijf wordt uitgeoefend, alsmede de inrichting van en de toestand, waarin de voor het bedrijf in gebruik zijnde gebouwen verkeerden, evenals de gezondheidstoestand van den veestapel en die van het personeel in het bedrijf werkzaam.

In het afgelopen verslagjaar werden 834 monsters melk onderzocht. Zij werden evenals altijd op ongeregelde tijden op den openbaren weg genomen. Ter vergelijking zijn ook nu weer de resultaten van het onderzoek voor de Europeesche, Chineesche en Javaansche melkverkoopers afzonderlijk vermeld.

Vervalsching kwam in het afgelopen jaar meermalen voor. Droegen deze alle het karakter van watertoevoeging, bij enkele monsters bleek de vervalsching gepleegd met een rietsuikerhoudende vloeistof, terwijl ook watertoevoeging met gelijktijdige vetonttrekking voorkwam.

Bijlage: 1.

Resultaat tuberculinaties.

	Eerste dag			Tweede dag			Eind resultaat		
	Posi- tief	Du- bieus	Nega- tief	Posi- tief	Du- bieus	Nega- tief	Posi- tief	Du- bieus	Nega- tief
Runderen	46	68	1023	75	66	996	88	86	963
Stieren	3	4	57	5	5	54	7	3	54
Kalveren	—	2	206	—	2	206	—	2	206
Totaal	49	74	1286	80	73	1256	95	91	1223

Bijlage: 2.

Resultaat der middels de oogreactie onderzochte en geslachte runderen	Aantal	Bevinding bij de sectie	
		Negatief	Positief tuberculeus
Negatief	65	56	9
Slijm	23	11	12 ¹⁾
Dubieus	51	16	35
Positief.	55	1 ²⁾	54

¹⁾ Hiervan 10 in stallen, waar de ziekte in uitgebreide mate voorkomt en van deze 10, 7 in éénzelfden stal.

²⁾ Sectie onvolledig, vleeschlymphklieren zijn niet onderzocht.

Bijlage: 3.

Verzamelstaat der sectie-verslagen van tuberculeuze runderen
(waaronder 3 kalveren) in het jaar 1923.

TUBERCULOSE VAN:	Geslachte runderen		Gestorven runderen	TOTAAL	Hiervan op grond v/h positief bacteriologisch sputum-onderzoek, verricht door Gouvernements- of Gemeente Veearts, door het Gouvernement overgenomen. *)	
	Getuberculeerd	Onbekend			Gouvernements-Veearts	Gemeente-Veearts
AANTAL RUNDEREN	110 *)	5 *)	6	121	33 *)	11
Tonsillen	4	—	—	4	2	1
Luchtpijp	4	—	—	4	—	4
Longen	78	1	1	80	29	11
Borstvlies	22	—	—	22	13	2
Lever	6	—	—	6	4	—
Milt	1	—	—	1	1	—
Nieren	7	—	1	8	4	1
Baarmoeder	1	—	—	1	1	—
Buikvlies	13	—	—	13	10	2
Uier	2	—	—	2	—	—
Lg. Submaxillares	6	—	—	6	3	1
„ Subparotideales	4	—	—	4	1	—
„ Retropharyngeales	32	2	2	36	15	3
„ Bronchiales	86	5	4	95	26	10
„ Mediastinales	78	4	4	86	26	11
„ Hepaticae	14	—	1	15	8	1
„ Mesenteriales	27	3	—	30	14	2
„ Renales	1	—	—	1	1	—
„ Lumbales	1	—	—	1	1	—
„ Thoracis	1	—	—	1	—	—
„ Inguinales superficiales	4	—	—	4	2	—
„ Cervicales mediales	1	—	—	1	—	—
„ „ subperficiales	6	—	—	6	1	—
„ Sub-iliacae externae	1	—	—	1	—	—
„ Popliteae	2	—	—	2	2	—

*) Bij een dezer runderen werd geen tbc. waargenomen.

Reinheid der melk, beoordeeld na filtratie door watten.

	aantal onderzochte monsters	zeer goed	goed	vrij goed	vol-doende	onvol-doende	vuil	zeer vuil
Europeaan	417	153	135	81	27	17	4	—
Chinees	313	49	81	104	44	29	6	—
Javaan	104	4	20	12	24	24	16	4
Totaal	834	206	236	197	95	70	26	4
In procenten		24.7	28.3	23.7	11.4	8.4	3.1	0.5
		53						
1922		24.6		34.—	24.6	11.6	4.2	0.6

Gemiddeld soortelijk gewicht der melk bij 15° C.

	Europeaan	Chinees	Javaan	Totaal
	S.g. der melk	S.g. der melk	S.g. der melk	S.g. der melk
1923	1.0309	1.0311	1.0307	1.0310
1922	1.0310	1.0313	1.0291	1.0309
1918-1922	1.0309	1.0313	1.0292	1.0308
1913-1917	1.0309	1.0311	1.0287	1.0304

Gemiddeld vetgehalte.

	Europeaan	Chinees	Javaan	Totaal
1923	3.94	3.62	5.15	3.97
1922	3.79	3.41	4.23	3.69
1918-1922	3.85	3.65	5.01	3.96
1913-1917	3.66	3.69	4.85	3.91

Aantal monsters melk met een vetgehalte van:

	Minder dan 3	3-3½	3½-4	4-4½	4½-5	5 en meer	Totaal 30/100 en meer
Europeaan	26	76	133	112	47	23	391 of ± 93.80/100
Chinees	48	97	88	50	29	1	265 of ± 84.60/100
Javaan	8	5	13	14	11	53	96 of ± 92.30/100
Europeaan	19	44	31	37	16	7	135 of ± 880/100
Chinees	33	44	40	15	4	1	104 of ± 760/100
Javaan	5	8	9	6	6	10	39 of ± 890/100

Gemiddeld gehalte aan vetvrije droge stof.

	Europeaan	Chinees	Javaan	Totaal
1923	9.034	9.018	9.263	9.057
1922	8.786	8.764	8.353	8.720
1918-1922	8.673	8.717	8.654	8.654
1913-1917	8.309	8.265	7.246	7.961

$$*) D = 1.2 V + 2.665 \frac{100 (S-1)}{S}$$

Vergelijkende cijfers der resultaten verkregen bij het onderzoek der
in het afgelopen jaar van de respectieve melkverkoopers
onderzochte monsters melk.

N A A M V A N D E N MELKLEVERANCIER	Gemiddeld aantal punten over 1923		Gemiddelde van de samenstel- ling en vet- vrije droge stof tezamen over 1923	Aan- tal mon- sters	Waarvan			
	Samen- stelling	Hoeda- nigheid			Kwaliteit			
					1e	2e	3e	4e
1. Mevr. A. Goedharret	19,27	25,33	44,60	15	15	—	—	—
2. „ B. Hoff	18,80	25,33	44,13	15	15	—	—	—
3. „ S. L. Arentsen	19,—	24,50	43,50	14	14	—	—	—
4. J. Mehlbaum (Stella)	17,94	23,69	41,63	16	14	2	—	—
5. L. E. Mehlbaum	17,66	23,87	41,53	15	12	3	—	—
6. T. L. The	17,91	23,18	41,09	11	7	4	—	—
7. Mevr. E. A. Leidelmeyer	17,87	23,19	41,06	16	12	4	—	—
8. „ A. Ruis	16,37	24,69	41,06	16	13	3	—	—
9. „ F. Ph. Lammerding	16,73	24,20	40,93	15	12	3	—	—
10. Simin	19,20	21,60	40,80	15	9	6	—	—
11. Mevr. W. v. d. Wulp	18,73	21,67	40,40	15	11	4	—	—
12. „ H. Weyermans	16,50	23,57	40,07	14	11	3	—	—
13. Ing Sioe Sie	15,53	24,20	39,73	15	8	7	—	—
14. Mevr. Tan Le Nio	17,07	22,64	39,71	14	11	2	1	—
15. „ Siem Kian Nio	16,57	23,—	39,57	14	7	7	—	—
16. Be Tjien Kian	17,94	21,59	39,53	17	8	9	—	—
17. Mevr. F. L. Leyting	16,26	23,27	39,53	15	8	7	—	—
18. M. Mehlbaum	16,73	22,80	39,53	15	9	5	1	—
19. Mevr. Ho Tjien Bok	17,64	21,86	39,50	14	7	7	—	—
20. Ratman	18,50	21,—	39,50	16	9	7	—	—
21. Mevr. v.d. Hoven v. Genderen	17,40	22,07	39,47	15	9	6	—	—
22. „ Bergmann-Toegiëm	16,33	23,—	39,33	15	8	7	—	—
23. „ Busselaar van Hek	17,33	21,94	39,27	15	7	8	—	—
24. Kadam	18,33	20,94	39,27	15	9	5	1	—
25. Go Siang King	17,—	22,07	39,07	15	7	7	1	—
26. T. K. The	16,75	22,19	38,94	16	8	8	—	—
27. Oei Djie Sien	17,40	21,53	38,93	15	7	8	—	—
28. Koekoh	19,06	19,67	38,73	15	7	7	1	—
29. Leger des Heils	15,35	23,29	38,64	14	8	5	1	—
30. H. W. van Reyn	17,71	20,79	38,50	14	5	9	—	—
31. Mevr. Ho King Nio	18,69	19,69	38,38	13	4	9	—	—
32. Melkerij „de la Croix”	15,29	22,71	38,—	14	4	10	—	—

N A A M V A N D E N MELKLEVERANCIER	Gemiddeld aantal punten over 1923		Gemiddelde van de samenstel- ling en vet- vrije droge stof tezamen over 1923	Aan- tal mon- sters	Waarvan			
	Samen- stelling	Hoeda- nigheid			Kwaliteit			
					1e	2e	3e	4e
33. Rakiman	17,60	20,40	38,—	15	6	7	2	—
34. Soemadi	18,—	19,89	37,89	9	3	5	1	—
35. J. B. Thomson	16,47	21,40	37,87	15	9	4	2	—
36. Melkerij „de Sierkan”	13,93	23,80	37,73	15	4	11	—	—
37. Melkerij „Tan Bie Tjioe”	16,13	21,56	37,69	16	6	8	2	—
38. Mevr. Schumann	15,20	22,40	37,60	15	4	11	—	—
39. „ Liem Kwie Tien	15,21	22,29	37,50	14	4	10	—	—
40. Tan Kheek Hwat	17,07	20,13	37,20	15	4	10	1	—
41. Mevr. J. Hoogvelt	17,40	19,73	37,13	15	4	10	1	—
42. „ Liem Tjien Le	15,56	21,57	37,13	16	2	14	—	—
43. „ Martherus	16,57	20,50	37,07	14	3	10	1	—
44. W. Klop	19,—	18,—	37,—	1	—	1	—	—
45. Mevr. Roessel	17,53	19,47	37,—	15	5	8	2	—
46. P. Colin	15,50	21,38	36,88	16	4	11	1	—
47. J. H. J. Goedhart	16,50	20,29	36,79	14	5	8	1	—
48. Mevr. Herzberg	17,90	18,60	36,50	10	1	9	—	—
49. Tan Siauwing	15,44	21,06	36,50	16	5	9	2	—
50. Oen Hwie Sing	15,38	20,50	35,88	16	1	13	2	—
51. A. Ort	15,12	20,63	35,75	16	3	10	3	—
52. G. H. Tan	15,69	19,93	35,62	13	2	11	—	—
53. Tan Gie Djan	14,11	20,65	34,76	17	1	15	1	—
54. Mevr. Kwa Wan Sik	13,66	20,87	34,53	15	2	12	1	—
55. Melkerij „Ong King Tjiang”	13,26	20,67	33,93	15	1	11	3	—
56. Mevr. Liem Som Nio	13,63	20,25	33,88	16	—	14	1	1
57. H. Abdul Radjak	15,68	17,63	33,31	16	—	14	2	—
58. Sarpin	10,33	17,67	28,—	3	—	1	2	—
Totaal gemiddeld van alle mon- sters	16,67	21,66	38,33	831	374	419	37	1

Van 1 Januari tot 1 October zijn voor de samenstelling der melk 20, en voor de hoedanigheid 25, van 1 October tot 1 Januari 1924 voor de samenstelling 18 en voor de hoedanigheid maximaal 27 punten toegekend.

Aan het totaal aantal monsters op dezen staat ontbreken drie monsters, welke niet gepubliceerd zijn geworden wegens het voorkomen van mond- en klauwzeer in een der stallen.

III. Toezicht op de rijtuigverhuurderijen en keuring van rijtuigen en paarden.

Op 1 Januari 1923 waren in de Gemeente 41 verhuurderijen, terwijl aan 44 personen buiten de Gemeente vergunning was verleend tot het gebruiken van hun paarden en materiaal binnen de grenzen der Gemeente. Omtrent het verzoek van 78 personen, om vergunning tot oprichting eener verhuurderij was, in afwachting eener wijziging der verordening, een voorloopige vergunning uitgereikt.

In den loop van het verslagjaar werd één vergunning ingetrokken en werden 5 nieuwe verleend, zoodat op 1 Januari 1924 45 verhuurderijen in de Gemeente waren.

Vijf vergunningen voor het gebruiken van paarden en materieel kwamen te vervallen, waardoor het aantal personen, waaraan de vergunning, bedoeld als in art. 2 lid 1 der verordening was gegeven, van 44 tot 39 werd gereduceerd.

Daar wijziging der verordening nog niet tot stand kwam en het aantal aanvragen om vergunning tot oprichting eener verhuurderij met 18 toenam, terwijl 6 aanvragen werden ingetrokken, bedroeg op 1 Januari 1924 het aantal voorloopige vergunningen 90.

Mutaties en keuringen van het paardenmateriaal der rijtuigverhuurderijen binnen en buiten de Gemeente.

Aanwezig aantal paarden op 1 Jan. 1923	Bijge- kocht	Ver- kocht of ge- stor- ven	Nieuw ge- keurd	Aantal malen ge- keurd	Bij de keu- ring goed- ge- keurd	Tijde- lijk afge- keurd	De- finitief afge- keurd	Tijdelijk afgekeurd wegens:					
								Kreupel V	Kreupel A	Verwonding	Gang	Conditie	Andere oorzaken
1382	1044	890	946	4737	3160	1577	1	993	123	224	34	128	69

Keuring van rijtuigen.

Evenals in de voorgaande jaren is ook in dit jaar de driemaandelijksche rijtuigkeuring gehouden en wel in het begin van de

maanden Januari — April — Juli en October. Daar de materialen nog weer in prijs gedaald waren, is ook dit jaar meer de hand gehouden aan het verwisselen van assen, het bekleeden en verven der rijtuigen.

Op 1 Januari 1924 waren in totaal 963 rijtuigen geregistreerd, waarvan 139 vierwielige, 256 deelemans en 568 dogcars.

Overzicht der rijtuigkeuring.

	Aantal aanwezige rijtuigen op:	Ter keuring gebracht	Goedge- keurd	Afge- keurd	Niet ter keuring verschenen
1 Januari 1923	868	750	729	21	118
1 April „	902	758	744	14	144
1 Juli „	915	802	780	22	113
1 October „	918	818	809	13	96

Keuring van tuigen.

Aangezien ook de prijzen van het leer aanmerkelijk gedaald waren, is de keuring van tuigen dit jaar strenger doorgevoerd dan verleden jaar, waardoor menig tuig definitief werd afgekeurd.

Processen-verbaal.

In totaal zijn in verslagjaar 311 prosessen-verbaal opgemaakt, waarvoor een bedrag van f 881,— aan boeten werd opgelegd.

HOOFDSTUK XII.

MARKTWEZEN.

Toen in het jaar 1918 voor de Marktmeesters en de Hulpmarktmeesters een nieuwe dienstregeling werd ingevoerd, gebaseerd op den acht-urigen werkdag, werden voor de 9 pasars 13 Marktmeesters en 20 Hulpmarktmeesters noodig geoordeeld. Dienden in deze regeling de Hulpmarktmeesters in twee ploegen, die elkaar afwisselden, voor de Marktmeesters werd een zoodanige regeling getroffen, dat zij, na in de ochtenduren dienst te hebben gedaan, vrij waren, om met het oog op de contrôle bij het schoonmaken der pasars, in den namiddag weder present te zijn. De ervaring met deze regeling opgedaan was van dien aard, dat besloten werd het voorstel te doen daarin verandering te brengen. Bleek in de eerste plaats, dat met minder menschen kon worden volstaan, in de tweede plaats kon worden geconstateerd, dat de aanwezigheid van een Marktmeester op den pasar tijdens den schoonmaak overbodig is. Leiding gaat bij het verrichten van deze werkzaamheden van dit personeel niet uit.

In tegenstelling met de bestaande regeling werd daarom voorgesteld den dienst der Marktmeesters in den loop van den dag niet, dien der Hulpmarktmeesters wèl te doen onderbreken, met dien verstande, dat door deze Ambtenaren na afloop van den pasar geen toezicht meer op den schoonmaak daarvan zou worden uitgeoefend. Als gevolg van deze wijziging kon het aantal Marktmeesters en Hulpmarktmeesters met 9 worden verminderd.

Door verschillende omstandigheden, zooals door den bouw van pasar Kagok, is dit getal op 6 teruggebracht, n.l. 2 Marktmeesters en 4 Hulpmarktmeesters. Werden deze menschen met ingang van 1 September ontslagen, reeds in Februari was het aantal werklieden bij de pasars van 44 tot 36 ingekrompen.

Voorts werd aan één der Opzichters op eigen verzoek ontslag verleend. Daar het mogelijk werd geoordeeld, den dienst met 2 Opzichters uit te voeren, zonder de belangen van het Marktwezen te schaden, werd de vacante plaats niet meer aangevuld.

Evenals het vorige jaar werd ook nu het nemen van abonnementen op vaste standplaatsen aangemoedigd, met het gevolg, dat aan het einde van het verslagjaar 526 abonnementen waren uitgereikt, tegen 356 in het begin. Deze bij abonnement verhuurde plaatsen waren als volgt over de pasars verdeeld: Pedamaran Lor 262, Pedamaran Tengah 72, Pedamaran Kidoel 48, Kranggan 40, Djoernatan 29, Karangbidara 16, Pekodjan 11, Boegangan 1 en Peterongan 47.

In pasar Djohar waren op het einde van het jaar van de 240 vakken 206 bezet tegen 233 in 1922, terwijl de 12 standplaatsen in de loods op den hoek van Pedamaran als gewoonlijk verhuurd waren. De achteruitgang van Djohar is voor een deel althans te wijten aan het verkoopen buiten de pasar door kleerenverkoopers op de aloon-aloon en elders.

In 't algemeen en in 't bijzonder langs Karangtoerie en omgeving is het verkoopen langs openbare wegen toegenomen, met het gevolg, dat een pasar als Boegangan gedeeltelijk ontvolkt is. Tegen deze handelingen was van de zijde der Politie niets uit te richten. Daarom werd bij den Raad een voorstel ingediend tot wijziging der verordening op het tijdelijk in gebruik afstaan van openbare wegen, pleinen enz. in de Gemeente Semarang. Deze wijziging op 14 September door den Raad aangenomen is op 2 November d. a. v. in het extra bijvoegsel der Javasche Courant afgekondigd. Zij houdt in, dat het voor bepaalde, door den Burgemeester aan te wijzen plaatsen, verboden is uit te stallen, neder te leggen, neder te zetten, uit- of over te pakken of op te stapelen kisten, zakken, manden, verpakte of onverpakte koopwaren of andere voorwerpen of goederen.

In 1922 is op verzoek van de verkoopers in de loodsen A en D van pasar Pedamaran Lor door den Raad het besluit genomen om, evenals zulks in pasar Djohar heeft plaats gehad, de door deze verkoopers geoccupeerde vaste standplaatsen tot afsluitbare vakken om te bouwen, zoodat ook zij niet langer genooddaakt zouden zijn, iederen avond hun goederen naar huis te laten brengen. Deze vakken kwamen evenwel eerst in het verslagjaar gereed en worden tegen f 2,10 de M² verhuurd; voor pasar Djohar bedraagt de huurprijs f 10,30 per vak of f 2,06 de M².

Tevens werd door eenige Chineezzen het verzoek gedaan om eveneens van Gemeentewege in pasar Pekodjan dergelijke vakken te bouwen. Daar pasar Pekodjan, wat zijn ligging in de Chineesche-kamp betreft, zich bijzonder leent voor de inrichting van kleine winkeltjes, werd, na gehouden besprekingen in een vergadering van de Commissie voor het Pasarwezen, bij den Raad het voorstel ingediend om aan den voorkant van genoemden pasar tot den bouw van afsluitbare verkoopruimten te besluiten. Liet het zich aanzien, dat, als eenmaal gelegenheid was geboden tot het huren van deze vakken, meerdere verzoeken tot oprichting zouden binnenkomen—wat inderdaad het gevolg was,—doordat de bouw der vakken werd vertraagd en enkele huurders reeds weer naar elders waren vertrokken, is van uitbreiding niet alleen geen sprake geweest, doch is zelfs één vak onverhuurd gebleven. Of en in hoeverre de tijdsomstandigheden hierbij ook hun invloed hebben doen gelden is natuurlijk moeilijk uit te maken.

Daar behoefte bleek te bestaan aan een buurtpasar in het Heuvelterrein, gezien het feit, dat zich, op een geschikt punt blijkbaar, langs den Nieuwen Tjandiweg langzamerhand een soort pasar had gevormd, was reeds lang de oprichting van een pasar, zij het op bescheiden voet, overwogen. De vrees evenwel, dat uit de oprichting van een kleine pasar ongetwijfeld voor de Gemeente financiële lasten zouden voortvloeien, wat in verband met de huidige tijdsomstandigheden niet gewenscht werd geoordeeld, had de Commissie voor het Pasarwezen doen besluiten, den Burgemeester te adviseeren, voorloopig althans, niet tot den bouw over te gaan. Later evenwel werd over het genoemde bezwaar heengestapt en den Raad het voorstel voorgelegd een bedrag van f 12.700,— te voteeren voor den bouw van een nieuwe pasar in het Heuvelterrein, en wel in de buurt, waar spontaan een pasar was ontstaan. Deze gelden werden toegestaan en nog in verslagjaar met den bouw een aanvang gemaakt, zoodat ongetwijfeld reeds in het begin van het komende jaar deze pasar in exploitatie zal kunnen worden genomen.

Met de septictanks op de pasars was het voortdurend sukkelen als gevolg van de slechte werking der sproei-inrichtingen. Ten einde raad werden de vrij ingewikkelde sproeibakken weer ver-

vangen door de meer eenvoudige kip-bakken. Het is te hopen, dat deze nu aan het doel zullen beantwoorden. Afgezien van de steeds terugkeerende belangrijke uitgaven voor het pasarbedrijf, als gevolg van het ledigen der septictanks door den Reinigingsdienst, veroorzaakt de verstopping dezer inrichtingen steeds ongewenschte toestanden op de pasars.

Daar langs pasar Pedamaran en speciaal langs Pedamaran Kidoel in den regentijd groote modderpoelen ontstonden, wat, met het oog op het in gebruik zijn van dit weggedeelte als verkoopplaats van groenten vooral, onhoudbaar werd geacht, werd, in overleg met den Directeur van Gemeentewerken besloten, dit weggedeelte ter breedte van een paar meter van tegels te voorzien. Ongetwijfeld zal, waar hier tevens het pasarvuil moet worden verzameld, deze betegeling een verbetering van den toestand blijken te zijn, gelijk dit het geval is met de verwisseling der planken-overdekking der goot op de vischverkoopplaats in die pasar door geperforeerde betonplaten.

Hoewel de ontvangsten der pasars in 1923 meer hebben bedragen dan in 1922 mag hieruit toch niet, zooals uit bijgaanden staat van ontvangsten voor de verschillende pasars blijkt, worden geconcludeerd, dat de inkomsten der pasars over het algemeen zijn toegenomen. Integendeel, voor de meeste pasars valt achteruitgang te constateeren. Wat hiervan de oorzaak is, is niet met zekerheid op te geven. Vermoedelijk is dit op rekening van verschillende factoren te stellen. Mogen de tijdsomstandigheden ook hier wellicht een rol spelen, wat grootendeels dan tot uiting komt in den toenemenden verkoop langs de openbare wegen, waarschijnlijk wordt het geacht, dat ook de plichtsbetrachting van het personeel, althans van een deel er van, te wenschen heeft overgelaten.

Dat evenwel over het geheele jaar toch aan retributies meer is ontvangen dan in het voorgaande jaar, is vooral te danken aan de verhoogde opbrengst van de pasars Djohar en Pedamaran Lor met hun afsluitbare vakken, waarvoor een verhoogd tarief in rekening werd gebracht.

PASAR-ONTVANGSTEN.

P A S A R S	1922	1923	Meer	Minder
A. Djoernatan	f 6.973,57	f 5.704,29½		f 1.269,27½
B. Karangbidara	" 2.394,18	" 2.212,65		" 181,53
C. Boegangan	" 8.210,26½	" 7.256,02		" 954,24½
D. Pedamaran Lor.	" 25.024,29	" 27.657,94	f 2.633,65	
E. Peterongan	" 13.645,70	" 13.806,62	" 160,92	
F. Pedamaran Kidoel	" 15.384,99	" 14.801,09		" 583,90
G. Kranggan	" 7.261,26	" 6.521,73		" 739,53
H. Pedamaran Tengah	" 11.114,37	" 10.409,96		" 704,41
I. Spondol	" 506,69	" 549,77	" 43,08	
K. Pekodjan	" 3.521,70	" 3.254,36		" 267,34
Djohar	" 20.713,56	" 27.296,20	" 6.582,64	
Totaal	f114.750,57½	f119.470,63½	f 9.420,29	f 4.700,23
Warongs	" 3.071,48	" 3.138,74	" 67,26	
Totaal	f117.822,05½	f122.609,37½	f 9.487,55	f 4.700,23

HOOFDSTUK XIII.

GEMEENTEWERKEN.**I. Personeel.**

Op 1 Januari 1923 was het volgende personeel in dienst:

- 1 Directeur
- 1 Ingenieur
- 1 Bouwkundige
- 1 Inspecteur
- 9 Technische Ambtenaren
- 9 Opzichters
- 8 Onder-Opzichters
- 1 Commies
- 8 Klerken

en verder het noodige personeel van lageren rang.

Ter bezuiniging werd in verslagjaar de Werktuigkundige Dienst opgeheven en de Werkplaats, Autobusdienst en Vrachtautodienst weder onder beheer gesteld van den Directeur van Gemeentewerken. Van genoemden dienst werden ontslagen de Ingenieur D. J. W. van Dongen, de Onder-Opzichter W. L. Wolff en ander ondergeschikt personeel, terwijl de Onder-Opzichter Velders naar de Waterleiding werd overgeplaatst.

Na den terugkeer van den Inspecteur Reinigingsdienst J. S. Wolff ging de Technisch ambtenaar A. A. Sliedregt met buitenlandsch verlof, die gedurende zijn afwezigheid als Chef Leidingdienst vervangen werd door den Technisch ambtenaar J. Kuijper. Na ommekomst van dat verlof werd deze laatste in deze betrekking gehandhaafd terwijl de heer Sliedregt wegens personeelsvermindering ontslagen werd.

De Opzichter Kitzmann werd als Beheerder van Kaligarang vervangen door den Opzichter Hazekamp.

Algemeen Overzicht.

Evenals het vorig verslagjaar moest getracht worden de in de begrooting uitgetrokken bedragen voor de onderhoudswerken niet te overschrijden, echter met dien verstande dat de toestand der

wegen, bruggen, gebouwen enz. daaronder niet te lijden had. In het algemeen kan gezegd worden, dat het gestelde doel werd bereikt.

De aanleg en het onderhoud der wegen werd op de gebruikelijke wijze voortgezet. De steenslag hiervoor benodigd werd hoofdzakelijk geleverd door de Steenbrekerij Simongan, terwijl voor enkele wegen de steenslag plaatselijk werd ingekocht.

Het opnieuw teren van reeds geteerde en het teren van nog ongeteerde steenslagwegen werd in den Oostmoesson weer krachtig ter hand genomen. Hiertoe werd zoowel van tarco als van dubbel gedistilleerde koolteer gebruik gemaakt; de aanvoer van deze materialen liet in verslagjaar niets te wenschen over.

De volgende staat geeft een overzicht van de wegen, welke in 1923 in aanleg waren.

Wegen in verslagjaar in aanleg:

N A A M	Lengte in M.	Gemiddelde breedte der verharding in M.	Oppervlakte der verharding in M ² .
Goenoengsawoweg	493	3.50	1725.—
<i>Sompokwegen</i>	169	2.50	422.—
<i>Gadjahmoengkoerwegen</i>	520	3.50	1820.—
	1090	5.—	5450.—
Doortrekking	467	3.50	1634.—
<i>Kintelan-Baroe</i>	71	3.—	213.—
<i>Weg Lammerding</i>	95	3.75	256.—
Zijweg Goenoengsawo	112.60	2.50	360.—
Totaal	3017.60		11880.—

De onderstreepte wegen zijn gereed gekomen.

Hierbij dient nog het volgende te worden opgemerkt.

De Goenoengsawoweg werd hier weder opgenomen, hoewel in verslagjaar slechts eenig onderhoudswerk aan den weg werd verricht. Daar echter tot dusver de 2de deklaag niet werd aangebracht, leek het gewenscht, dezen weg nog als „in aanleg” te beschouwen.

Hoewel de Be Biauw Tjoanweg niet werd doorgetrokken en dus niet gereed kwam, is deze weg niet in dezen staat opgenomen, omdat besloten werd, in verband met de moeilijkheden onderonden bij den afkoop van de in de richting van den weg staande kampongwoningen, met de doortrekking te wachten tot deze wonigen geleidelijk verplaatst worden, daar bouwvergunningen binnen de rooilijnen van den getraceerden weg niet meer gegeven worden.

In verband met de uitgifte van eenige perceelen aan de Woningvereeniging „Semarang” moest de zijweg van den Kintelan-Baroeweg met 71 M¹. worden verlengd.

Met een zijweg van den Goenoengsawoweg werd begonnen om te kunnen voldoen aan de aanvraag naar perceelen in de nabijheid der benedenstad.

De totale lengte en oppervlakte van de wegen bij de Gemeente in beheer waren als volgt:

Soort verharding	Begin 1923		Einde 1923	
	Lengte in M ¹ .	Oppervlak- te in M ² .	Lengte in M ¹ .	Oppervlak- te in M ² .
Waterdichte deklaag	26860.—	213030.—	30400.—	237850.—
Steenslag-geteerd	29790.—	163920.—	36400.—	186700.—
„ ongeteerd	47285.—	250750.—	34100.—	176400.—
Grind	7520.—	25220.—	7200.—	23900.—
Keien	488.—	4880.—	1320.—	10700.—
Totaal	*)111943.—	657800.—	*)109420.—	635550.—

Hierbij dient nog vermeld, dat de oppervlakte der trottoirs in begin 1923 bedroeg 32500 M²., terwijl in 1923 geen trottoirs werden aangelegd.

*) Bij nieuwe meting is gebleken, dat de weglengte minder bedroeg dan aan het einde van het vorige verslagjaar werd opgegeven.

Op de volgende wegen werd over de na te noemen lengte en breedte een nieuwe deklaag aangebracht.

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
Karangbalong	1320.—	7.—	9240.—
Maleische kamp.	546.—	6.30	3440.—
Gergadjie (gedeeltelijk)	606.—	6.—	3640.—
Seteran	1105.—	6.50	7210.—
Pandeanlamper (gedeeltelijk)	720.—	6.—	4320.—
Kendalweg	2993.—	6.—	17960.—
Kablook	778.—	6.—	4670.—
Tanahpoetih (gedeeltelijk)	592.—	7.50	4490.—
Goeboegweg	3016.—	5.—	15080.—
Javaboschstraat	435.—	7.10	3090.—
Gombel (gedeeltelijk)	1080.—	6.20	6650.—
Weg Semarang-Oost	665.—	3.—	1995.—
Mritjan (gedeeltelijk)	425.—	4.—	1700.—
Djatingaleh (gedeeltelijk)	125.—	6.50	813.—
Oengaranweg	2860.—	6.—	17160.—
Kebontjina	410.—	4.—	1640.—
Sompok	1195.—	4.—	4780.—
Lampersarie (gedeeltelijk)	285.—	3.50	1000.—
Petekan	454.—	5.—	2270.—
Pakhuisstraat	228.—	8.—	1824.—
Betteng	393.—	5.50	2160.—
Kesambiweg	206.—	3.50	720.—
Djangli (gedeeltelijk)	840.—	3.50	2940.—
Kaoeman	394.—	5.50	2170.—
Tjap Kau King	315.—	5.50	1730.—
Kobong	614.—	7.20	4450.—
Gang Pinggir	480.—	5.25	2520.—
Aloon ² Zuid (gedeeltelijk)	100.—	6.75	675.—
Regentsweg	277.—	8.40	2340.—
<i>Transporteere</i>	23457.—		132677.—

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
<i>Per transport</i>	23457.—		132677.—
Aloon ² West	164.—	10.30	1700.—
Kaligawe	400.—	6.—	2400.—
Sebandaran	138.—	5.40	750.—
Dargo (gedeeltelijk)	235.—	6.50	1530.—
Djagalan	487.—	5.—	2435.—
Zuiderwalstraat	545.—	6.50	3560.—
Oosterwalstraat	154.—	6.—	924.—
Totaal	25580.—		145976.—

De volgende geteerde wegen werden over de na te noemen lengte en breedte opnieuw met tarco (dubbel gedistilleerde koolteer) behandeld 2 × behandeld.

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
Tanahpoetih (gedeeltelijk)	128.—	7.—	900.—
Karangpanas	1010.—	7.—	7070.—
Djatingaleh (gedeeltelijk)	975.—	6.50	6340.—
Gombel idem	528.—	6.50	3430.—
Totaal	2641.—		17740.—

1 × behandeld.

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
Soenarioweg	613.—	4.—	2450.—
Kopenlaan	360.—	4.50	1620.—
Petomponweg	166.—	4.—	665.—
Merapiweg	728.—	4.60	3370.—
<i>Transporteere</i>	1867.—		8105.—

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
<i>Per transport</i>	1867.—		8105.—
Soembingweg	265.—	5.20	1380.—
Gang Schmalz (gedeeltelijk)	122.—	4.—	490.—
Tjandi	630.—	6.—	3780.—
Bergota	536.—	6.90	3725.—
Kintelan	483.—	5.—	2415.—
Oei Tjong Bingweg	1385.—	5.50	7620.—
Sembodja	534.—	4.70	2520.—
Parallelweg	934.—	5.—	4670.—
Moeriaweg	260.—	5.50	1430.—
Woengkal Oost	50.—	3.50	175.—
Sindoroweg	180.—	4.—	720.—
Tegalombo	332.—	3.80	1260.—
Gedangan	310.—	9.—	2790.—
Palmenlaan	690.—	5.60	3900.—
Kintelan-Baroe	264.—	3.70	970.—
Kalisariweg (2de gedeelte)	241.—	6.50	1570.—
N. Tjandiweg	3960.—	6.40	25280.—
Makamdowo	500.—	3.50	1750.—
Siranda	1104.—	4.25	4700.—
Woengkal West	520.—	3.50	1820.—
Trottoir Randoesarie	520.—	2.—	1040.—
Totaal	15687.—		82110.—

Verder werden nog de volgende wegen over de na te noemen lengte en breedte, na van een nieuwe deklaag voorzien te zijn, tweemaal met tarco (dubbel gedistilleerde koolteer) behandeld.

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
Seteran	1100.—	6.50	7150.—
Gadjahmoengkoerweg	880.—	5.—	4400.—
Toempangweg	120.—	3.50	420.—
Karangkoempoelweg	{ 175.—	5.—	875.—
	{ 35.—	3.50	120.—
Watoegedeweg	300.—	3.50	1050.—
Sompok	1200.—	3.95	4730.—
Lampersarie (gedeeltelijk)	285.—	3.50	1000.—
Genoek (gedeeltelijk)	300.—	4.—	1200.—
Kesambiweg	205.—	3.50	720.—
Oengaranweg	2810.—	6.—	16860.—
Totaal	7410.—		38525.—

Als proef werden de volgende wegen over de na te noemen lengte en breedte, na van een nieuwe deklaag voorzien te zijn, tweemaal behandeld met het door de B. P. M. in den handel gebrachte zgn. spramex.

N A A M	Lengte in M ¹ .	Gemiddel- de breedte der verhar- ding in M ¹ .	Oppervlak- te der ver- harding in M ² .
Pakhuisstraat	228.—	8.—	1824.—
Javaboschstraat	435.—	7.10	3090.—
Kobong	610.—	7.30	4450.—
Oengaranweg	50.—	6.—	300.—
Beteng	393.—	5.50	2161.—
Tjap Kau King	160.—	6.—	960.—
Kaligawe (gedeeltelijk)	170.—	6.—	1020.—
Kaoeman	394.—	5.50	2167.—
Totaal	2440.—		15972.—

Toestand der wegen.

Zooals reeds in het algemeen overzicht vermeld, werd het doel om de begrooting niet te overschrijden zonder dat de toestand der onderhoudswerken daaronder te lijden had, bereikt. De toestand der wegen bleef goed, zoodat weinig klachten daaromtrent werden vernomen. Opmerkelijk is wel, dat de geuite klachten in hoofdzak betrekking hadden op wegen, die niet of nog niet bij de Gemeente in onderhoud zijn.

Verschillende asphaltwegen vertoonden in verslagjaar het verschijnsel van het golven van het wegoppervlak dwars op de richting van het verkeer. Of deze golvingen veroorzaakt worden door een te slappe ondergrond, dan wel doordat slechts de bovenlaag los van de onderlaag zich verplaatst, is niet met zekerheid uit te maken. De groote dikte der asphaltlaag op sommige plekken geeft wel aanleiding om tot de laatste meening over te hellen. Met vrij veel succes werden de toppen der golven afgekapt en de gaten met dit afgekapte materiaal opgevuld. Echter is deze wijze van herstellen niet afdoende want in het laatst van verslagjaar begonnen op enkele gerepareerde asphaltwegen zich deze golvingen weer te vertoonen.

Met het teren van verschillende wegen werd voortgegaan, hetzij met tarco dan wel met dubbel gedistilleerde koolteer. Bij dicht begroeide wegen leed de teerlaag in den Westmoesson erg door het verkeer, daar de weg te lang nat bleef. Overigens voldeed ook dit jaar de behandeling met teer voor de wegen in het heuvelterrein zeer goed. Voor wegen, die veel bereden worden door transportmiddelen met ijzeren wielen, voldeed de teerlaag niet, voor dergelijke wegen schijnt aanbeveling te verdienen, de in het laatst van verslagjaar begonnen methode om goed glad afgewalste wegen van een oppervlaktelaag van asphalt, het door de B. P. M. in den handel gebrachte zgn. spramex, te voorzien. Verschillende wegen werden van een in twee lagen opgebrachte laag spramex voorzien en voor zoover nu reeds is na te gaan, schijnt deze methode te verkiezen boven het teren van dergelijke wegen.

Ook in verslagjaar gaven enkele wegen den indruk, dat zij niet op het verkeer met zwaar beladen vrachtauto's en autobussen berekend waren, doordat plaatselijke verzakkingen optraden.

Zware herstellingen en verkeersverbeteringen.

De Spoorlaan werd over een lengte van 835 M¹. van een keibestrating, liggende op 1.50 M + S.P., voorzien, welke rust op een zandbed dat aangebracht is op de bestaande deklaag.

Op den Gombel werd het gedeelte, 't welk in ingraving ligt, aan de kanten van een nieuwe onderlaag voorzien, daar de oude niet bestand bleek tegen het zware verkeer.

Het gedeelte van den Sompokweg tusschen de brug over het Lamperkanaal en de betonbrug over de Sompokleiding werd plaatselijk verbreed en over de geheele lengte aan weerszijden van betongoten voorzien.

De brug in den Sompokweg over het Lamperkanaal werd verbreed van 3.50 M¹. tot 5.50 M¹. tusschen de leuningën.

Het trottoir van Mlaten werd op den hoek Mlaten-Mlaten-Tiangwie doorgetrokken tot om den hoek.

De verkeersregelaars op Dr. de Vogelweg en N. Tjandiweg werden vervangen door Frielstraatwegwijzers. Ook op het Bodjongplein werd een Frielstraatwegwijzer geplaatst, terwijl op enkele punten in het heuvelterrein nog witgeverfde palen werden geplaatst.

Gebouwen en Passers.

Behalve het gewoon onderhoud, dat door den ouderdom der passers elk jaar vrij veel kosten meebrengt, werden nog de volgende verbeteringen aan de verschillende passers aangebracht.

Op passer Pekodjan werden de privaten verbeterd, een zinkput aangebracht en 5 verkoophokjes aan de voorzijde van den passer gemaakt.

Op passer Pedamaran-Kidoel werd een leiding door een betonplaat afgedekt en werd aan de voorzijde en in enkele gangen een keibestrating aangebracht.

Op passer Peterongan werden de scheuren in de kap door de Holl. Beton Mij. hersteld.

Op passer Pedamaran-Lor werd nog een afgesloten verkoopruimte gemaakt.

Bij passer Beteng werd begonnen met den bouw van een privaatinrichting, echter werd deze niet afgebouwd naar aanleiding van door de bewoners der achter het privaat gelegen huizen ingebrachte bezwaren.

In de warong te Tawang-Oost en Tawang-West (2 stuks), Karangtengah en Achterkerkstraat werden de oude asfaltvloeren, die wegens hunne oneffenheid niet voldeden, vervangen door P. C. tegelvloeren. De warong te Tawang-West werd opnieuw geverfd.

In het heuvelterrein werd dicht bij kampong Kagok een nieuwe passer gebouwd.

In de Holl. Inlandsche School te Sompok werden twee licht-kozijnen aangebracht, het glas in de ramen vervangen door metaldeployé en verder werden afvoergoten aangebracht en het middenterrein een weinig opgehoogd.

Bij de Holl. Chineesche School te Broemboengan werd het middenterrein ongeveer 30 cm. opgehoogd en rondom dit terrein betongoten aangebracht.

Op Mlaten werden twee Gouvernemensscholen ingericht ten behoeve van de Gemeentelijke Handelsschool.

Op Pandean-Lamper werd een Inlandsche School 2e klasse voor Gouvernementsgebruik gebouwd.

Verder werd nog het gewone onderhoud aan de scholen verricht.

Ten behoeve van den Reinigingsdienst werd te Kobong de stalmeesterswoning van een eternietplafond voorzien, een keiverharding op den loswal aangebracht en de weg naar den loswal geheel bijgewalst, terwijl de koeliewoningen groote herstellingen ondergingen.

Te Darat werd een keiverharding op den loswal aangebracht.

Een ziekenstal werd verplaatst van het erf van het Gemeentehuis naar Kobong.

Verder werd aan gebouwen, stallen en wegen het noodige onderhoudswerk verricht.

In verband met de terugplaatsing van den dienst der Waterleiding en den Veeartsenijkundigen dienst van Randoesarie naar de kantoorgebouwen op het Gemeenteërf en met de inzichten van de Bezuinigingsinspectie werden verschillende veranderingen in de kantoorgebouwen uitgevoerd, terwijl mede een loods van de Waterleiding werd verplaatst.

In Gang Waaghals en in kampong Poengkoeran werden bad-, wasch- en privaatinrichtingen gebouwd.

In Gang Djaksa werd begonnen met den bouw van een zinkput ten behoeve van de daar aanwezige privaten; in verband echter met nog te nemen beslissingen omtrent het aantal privaten dat op den zinkput zal loozen enz. werd met de voltooiing gewacht.

De weegbrug aan de Javaboschstraat werd opnieuw geleverd.

Steenbrekerijen.

I. Pontjol:

Deze breker heeft het geheele jaar niet gewerkt; de benoodigde steenslag werd uit Weleri aangevoerd.

In totaal werd aangevoerd 791.— M³ steenslag, 546.— M³ brandhout, terwijl naar de verschillende werken werd vervoerd 1110.— M³ steenslag en 568.— M³ brandhout. In het laatst van verslagjaar werd begonnen met de nog aanwezige voorraad steenen uit de hand te kloppen tot steenslag. In het geheel werden op die wijze 131.— M³ steenslag verkregen.

II. Djatingaleh:

Deze breker heeft het geheele jaar niet gewerkt, de benoodigde steenslag kon steeds van buitenaf langs den weg worden ingekocht.

III. Simongan:

Deze breker heeft het geheele jaar vrijwel onafgebroken door gewerkt.

Aangevoerd werden 2619.— M³ steenen. Hiervan werden 4270.25 M³ steen vermalen tot 4666.— M³ steenslag. Naar de verschillende werken werden verzonden 5.— M³ steenen en 4636.— M³ steenslag en aan particulieren 130.50 M³ steenslag geleverd.

Zand-, Grind- en Steenbedrijf.

In het begin van verslagjaar werden onderhandelingen aangeknoopt met den heer T. T. Oei betreffende de overname van het bedrijf en het aangaan van een contract voor de te leveren steen, zand en grind. Daar deze onderhandelingen echter niet het gewenschte gevolg hadden, werd het bedrijf weer op de gewone wijze voortgezet. Doordat ook de andere diensten der Gemeente hun materialen van het bedrijf gingen betrekken, werd

de aanvraag en daardoor de aanvoer weer grooter en werd dus een meer regelmatig gebruik van de prauwen gemaakt. Het onderhoud der prauwen had geregeld plaats, de onkosten hiervan werden in verband met het vele gebruik, dat reeds van de prauwen gemaakt werd, steeds grooter. Een der prauwen werd voor verder gebruik afgekeurd. Van de grobakvoerders hadden in den loop van verslagjaar zes hun voorschot aangezuiverd, waarvan slechts drie een nieuw contract met de Gemeente aangingen. Voor een grobak werd een paard bijgekocht. Op het eind van verslagjaar waren aanwezig 39 prauwen, 15 grobaks en 15 paarden.

In totaal werden vervoerd naar eigen werken 3621.35 M^s. steenen (waarvan 2619.— M^s. steenen aan de Steenbrekerij Simongan) 4378.71 M^s. zand en 1022.68 M^s. grind, terwijl aan particulieren 110.25 M^s. steen, 86.— M^s. zand en 95.— M^s. grind geleverd werden.

In het laatst van verslagjaar werd begonnen met het uit de hand kloppen van steenslag. In het geheel werd van Kaligarang verzonden 8.— M^s. steenslag.

Plantsoenen

Met het gewoon onderhoud der plantsoenen, bermen, uitgeplante wegboomen en het snoeien der wegboomen ten behoeve van den Telefoon dienst en de Aniem, mede ter verkrijging van recht opgaande wegboomen, werd geregeld voortgegaan.

De kweektuin te Dargo werd uitgebreid, daar mede in verband met de kampongbeplanting steeds veel planten in voorraad gehouden moesten worden. De kweektuin te Sembodja werd gedeeltelijk reeds terrasvormig afgewerkt opdat een beter overzicht verkregen kon worden.

Het korthouden van het gras op de bermen en van de alang-alang op de onbebouwde perceelen had geregeld plaats.

Langs verschillende wegen werden in verband met de inzichten van den adviseur der Gemeente, den heer Karsten, nieuwe boomen-rijen geplant.

Ook werd van de in de kweektuinen aanwezige planten aan particulieren en aan Havenwerken, B. O. W. en Genie geleverd.

Met het kappen van boomen, welke een gevaar opleverden voor het verkeer, werd voortgegaan. Van het gekapte hout werd 486.58 M³ aan andere diensten en particulieren voor een totaal bedrag van f 1.020,24 verkocht.

Rioleeringsdienst.

In verband met door den Directeur der Haven en de Spoor- en Tram-Maatschappijen opgeworpen bezwaren betreffende den loop en de loozing van het afwateringskanaal ter ontlasting van de kali Semarang, werd de aanleg van genoemd kanaal gestaakt, en plannen ontworpen voor een loozing, waarbij aan de opgeworpen bezwaren wordt tegemoet gekomen. Deze plannen kwamen in verslagjaar nagenoeg gereed; de indiening werd vertraagd doordat geen gegevens beschikbaar waren betreffende den prijs van groote gemalen.

De afwateringsleiding langs Zeestrand en Tambaksarie kwam in den loop van het jaar gereed. De afwateringstoestand van de terreinen, welke op deze leiding moeten loozen, is daardoor zeer veel verbeterd.

Het onderhoud van de leidingen had geregeld plaats.

Door in het onderhoud meer systeem te brengen, vooral door het geregeld spoelen van de leidingen waar zulks mogelijk was, kon op de onderhoudskosten bezuinigd worden, zonder dat de resultaten van dit onderhoud minder werden.

Aan het reeds gegraven gedeelte van het afwateringskanaal werd het noodige onderhoud verricht, evenwel kon niet voorkomen worden, dat 't grootste gedeelte van het stuk ten Noorden van de brug der S. J. S. is opgeslibt, doordat er zich zeeslib, en door de Kaligawe aangevoerd slib in afzette. Bovendien zijn de slappe wanden uitgezakt, zoodat alleen nog het profiel van de Kaligawe is overgebleven.

In de benedenstad werden verschillende kleine verbeteringen aangebracht, waarvan de voornaamste:

Afdekking leiding van den Burgstraat.

Verlengen goot langs den weg Sompok.

Bouwen van een brug over de Sompokleiding.

Voor het Luna-Theater te Djomblang werd de open goot in

aansluiting gebracht met den nieuwen duiker, welke gelegd is voor het bioscoopgebouw. Het geheel verkreeg daardoor een beter aanzien.

Het nieuwe gedeelte van de Sompokleiding dat ingestort was, werd hersteld.

Ten einde uitspoeling van den bodem en de taluds tegen te gaan, werd het laatste gedeelte van de Lampersarieleiding bemetseld.

De afwatering aan den voet van den Dr. de Vogelweg werd verbeterd en een afvoergoot aangelegd aan den achterkant van de perceelen langs den Kesambiweg. Alle niet bemetselde waterloopen in het bebouwde gedeelte werden genormaliseerd om het vormen van plassen, waarin zich muggen kunnen ontwikkelen, tegen te gaan.

Aan de weggoten, welke uit den aard der zaak nogal aan beschadiging zijn blootgesteld, werden de noodige herstellingen verricht.

Als arbeid ten behoeve van derden kwamen in verslagjaar de volgende werken tot stand waarvoor een bedrag van f 8.468,31 werd besteed.

Duikers:

Aanleg	37 stuks
Verplaatsen	1 „
Verbreeden	7 „

Toegangsbruggen:

Aanleg	11 „
--------	------

Aansluitingen:

Riolen, goot	26 „
--------------	------

Teekenzaal.

In verslagjaar werden de noodige opnamen verricht vóór werken, waarvoor teekeningen en ontwerpen werden opgemaakt met de bijbehorende begrotingen.

Ter verdere uitwerking van de plannen tot electrificatie van de stadstram werden in verslagjaar nieuwe verkeerstellingen gehouden langs de hoofdwegen en het vervoer per tram opgenomen.

Nog steeds onderhanden waren de berekeningen en ramingen van kosten voor het algemeen rioleeringsplan binnen de Gemeente

Semarang. In den loop van verslagjaar werd een verzakking van den weg Grooten Gombel geconstateerd, waarna boringen werden verricht voor grondonderzoek, terwijl om de 14 dagen het lengteprofiel van genoemden weg gecontroleerd werd.

Voorts werden werkzaamheden verricht voor den loopenden dienst.

Regenwaarnemingen.

Gedurende het afgelopen jaar werd de regenval geregeld opgenomen bij de stations Heuvel, Bodjong en Kobong, waarvan grafieken werden samengesteld.

Opmerking verdient de late intrede van den Westmoesson en een geringere regenval voor het station Kobong.

Autobusdienst.

Algemeen Overzicht:

Uitbreiding van het autobuspark heeft in het afgelopen jaar niet plaats gehad.

Om de onderhoudskosten der bussen zooveel mogelijk te doen verminderen, werd in de 2de helft van verslagjaar overgegaan tot het laten rijden der nieuwe bussen. De oude bussen deden toen alleen dienst bij vertragingen.

Bus VII werd — overeenkomstig bus VI in 1922 — buiten gebruik gesteld om eveneens omgebouwd te worden tot een gesloten bus.

De reclameruimten konden slechts vanaf Augustus 1923 voor een prijs van f 30,— per maand worden verhuurd.

Personeel:

Op het eind van verslagjaar bestond het personeel in vasten dienst uit:

- 1 Controleur
- 1 Wd. Hoofdconducteur
- 6 Conducteurs
- 6 Chauffeurs

Materieel:

De autobusdienst beschikte over 7 bussen (4 Saurer's en 3 White's), welke geregeld dienst konden doen.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

Jaar	Ontvangsten		Uitgaven zonder aan- deel in alg. kosten	Uitgaven met inbegrip aandeel in alg. kosten		Benzine		Olie
	Totaal	p.K.M.		Totaal	p.K.M.	L. Totaal	L. p. K. M.	L. p. K. M.
1922	f 60.846,97	f 0,46 ^s	f 79.707,33	f 109.308,66	0,83 ^s	57.655,—	0,441	0,01
1923	„ 41.201,57	„ 0,40	„ 52.650,85	„ 75.546,39	0,73	44.116,15	0,427	0,01
	Banden per weg K. M.		Gewoon en zwaar on- derhoud per weg K. M.	Afgelegde K. M.				
1922	f 0,10		f 0,19	130.875				
1923	„ 0,05 ^s		„ 0,17	103.283				

Nadeelige verschillen:

Over 1922 werd per K.M. een verlies geleden ad 14^s ct. terwijl dit over 1923 slechts f 0,10 bedroeg.

Vrachtautodienst.

Algemeen Overzicht:

In verslagjaar werd geregeld van de vrachtauto's gebruik gemaakt.

Nieuwe auto's werden niet aangeschaft, zoodat de dienst bestond uit:

3 Mulagauto's (No. I, V en VI)

1 Kisselauto (No. III)

1 Brockwayauto (No. IV) en 2 aanhangwagens.

Personeel:

Eind verslagjaar bestond het personeel in vasten dienst uit:

1 Controleur

2 Chauffeurs

2 Mandoers

Bij eventueele meerdere aanvragen voor chauffeursdiensten werd gebruik gemaakt van monteurs uit de Werkplaats.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

Jaar	Ontvangsten	Uitgaven		Benzine per K.M. in L.	Olie per K.M. in L.
		Zonder aandeel in alg. kosten	Met aandeel in alg. kosten		
1922	f 25.854,07	f 30.003,08	f 53.697,08	0,502	0,02
1923	„ 27.635,92	„ 23.558,19	„ 36.917,51	0,475	0,02
	Banden per weg K.M.	Onderhoud per weg K.M.	Afgelegde K.M.		
1922	f 0,085	f 0,27	29.500		
1923	„ 0,06	„ 0,11	43.643		

Personeel-Autodienst.

Algemeen Overzicht:

Deze dienst werd onderhouden met gemiddeld 4 Ford-auto's terwijl slechts een hoogst enkele maal particuliere auto's werden ingehuurd.

Personeel:

Eind van het verslagjaar bestond het personeel uit:

4 Chauffeurs

Jaar	Aantal uren gereden	Afgeleg- de K.M.	Kostprijs			Benzine	
			Totaal	p. uur	p. K.M.	p. uur liters	p. K.M. liters
1922	5402	51074	f 11.924,15	f 2,21	0,23	1,577	0,167
1923	6075	53025	„ 10.966,29	„ 1,80	0,21	1,472	0,169
	Olie in L.		Banden		Onderhoud		
	per uur	per K.M.	per uur	per K.M.	per uur	per K.M.	
1922	0,114	0,012	f 0,168	f 0,017	f 0,72	f 0,08	
1923	0,111	0,012	„ 0,123	„ 0,015	„ 0,50	„ 0,06	

De huurauto's hebben gereden in 1922 $\pm$ 815 uren en 52, 50 K.M. of $\pm$ 817 uren tegen een kostprijs van f 2.945,88 of f 3,60 per uur. In 1923 $\pm$ 31,5 uur tegen een kostprijs van f 115,95 of per uur f 3,70.

Stoom- en Motorwalsen.

Algemeen Overzicht:

In verslagjaar hebben de stoom- en motorwalsen gewerkt gedurende resp. 40- en 1239 dagen of gemiddeld per stoom- en motorwals 8 en 248 dagen.

Hierbij zij opgemerkt, dat slechts stoomwals No. 10 het geheele jaar dienst heeft gedaan. Van de andere 4 stoomwalsen werden de akten van vergunning op verzoek van den Ingenieur in Algemeenen Dienst ingetrokken.

Personeel:

Eind van verslagjaar bestond het personeel uit:

5 Machinisten in vasten dienst

5 Knechten in lossen dienst

Uitgaven:

De uitgaven bedroegen in 1923 voor de stoom- en motorwalsen resp. f 491,13 en f 21.844,81 of per dag f 12,28 en f 17,63.

Benzine- en petroleumverbruik:

Het benzine- en petroleumverbruik bedroeg resp. 2165 liter en 30006 liter of 1,747 en 24,218 liter per dag.

Onderhoudskosten:

Deze bedroegen voor de stoom- en motorwalsen resp. f 124,42 en f 838,33 of f 3,11 en f 0,67 per dag.

Zware herstellingen:

Hiervoor werd voor de stoom- en motorwalsen uitgegeven resp. nihil en f 3.507,85.

Werkplaats.

Personeel:

Aan het eind van verslagjaar bestond het personeel in vasten dienst uit:

1 Technisch Ambtenaar 1e klasse

1 " " 2e "

en het noodige personeel van lageren rang.

Materieel:

De werktuigen waren allen nog in goeden staat, groote reparaties hadden niet plaats. Het in 1922 bestelde Bowser-apparaat werd eerst in het begin van verslagjaar opgesteld en daarna overgegeven aan den Magazijnsdienst.

Aangezien van de werktuigen bij de houtbewerking te weinig gebruik werd gemaakt, werd de electromotor in de eerste helft van 1923 uitgeschakeld.

Voorts werden voor de verschillende diensten de noodige werkzaamheden verricht.

HOOFDSTUK XIV.

Onderwijs.**A. GEMEENTELIJK ONDERWIJS.****§ 1. Algemeene Leiding.**

De algemeene leiding van het gemeentelijk onderwijs berustte, evenals vorige jaren, bij den Burgemeester, daarin bijgestaan door de onderwijscommissie uit den Gemeenteraad. De heer A. Jansen, Voorzitter dier Commissie, vertrok met verlof naar Nederland in de maand Juli van verslagjaar. Hij werd in genoemde functie vervangen door den heer T. J. A. Soeters, Hoofd der Prot. Weeshuisschool. Het Secretariaat der Commissie bleef opgedragen aan een der Referendarissen.

§ 2. Subsidies.

De uitbetaling der door het Gouvernement voor het gemeentelijk onderwijs toegekende subsidies had geregeld plaats. In verslagjaar werd nog het tegoed aan subsidie-uitkeering over 1922 ontvangen, terwijl tevens de bedragen werden vastgesteld, welke aan de gemeente worden tegoed gedaan voor den bouw van de Hollandsch-Chineesche School en de Hollandsch-Inlandsche School No. 2. Respectievelijk werden daarvoor toegekend f 36.333,— en f 35.933,—.

Voor een eventueele herziening van een bouwsubsidie ten behoeve van de beide scholen zal in den loop van het jaar 1924 nog een aanvraag worden ingediend.

§ 3. Scholen en Schoolgebouwen.

a. Handelsschool. — Tot ultimo Juni van verslagjaar bleef de school gevestigd in de haar toegewezen lokalen der Hollandsch-Chineesche School te Broemboengan. De instelling van drie nieuwe, eerste klassen maakte het onmogelijk, dat de school aldaar gevestigd zou kunnen blijven. Dientengevolge werd omgezien naar een andere lokaliteit. Twee Gouvernements-schoolgebouwen, beiden te Mlatten, welke door de opheffing der 2e meisjesschool en der Europeesche 3e lagere school leegstonden, boden

Over het algemeen laten vlijt en vorderingen van de leerlingen weinig te wenschen over; het onderwyzend personeel vervulde met toewijding de opgedragen taak.

Aangezien naar het oordeel van den Inspecteur voor het Middelbaar onderwijs de kennis van het Nederlandsch te wenschen overliet, werd, evenals in het vorige verslagjaar een middagcursus gehouden voor de leerlingen, wien een onvoldoend cijfer voor het Nederlandsch gegeven moest worden.

De cursus werd in October van het verslagjaar gevolgd door 40 leerlingen waarvan 35 jongens en 5 meisjes. Leider van den cursus was de Directeur der school.

Leerplan der school.

Voor het leerplan kan verwezen worden naar het jaarverslag over 1922; behoudens enkele kleine veranderingen bleef het leerplan ongewijzigd.

Het onderwyzend personeel.

Van 1 Januari tot ult. Juni was de samenstelling van het onderwyzend personeel dezelfde als in de laatste helft van het vorige verslagjaar.

De heer Abdulkarnen werd met ingang van 1 Juni 1923 eervol ontheven van zijn tijdelijke aanstelling voor het 'geven van lessen in de Maleische taal en handelscorrespondentie.

Met ingang van 1 Juli was de samenstelling als volgt:

1. T. A. Hermes, directeur, aardrijkskunde en Nederlandsche handelscorrespondentie.
2. A. P. F. Michel, leeraar in de Handelswetenschappen.
3. J. H. M. Oudejans, Engelsche taal en handelscorrespondentie.
4. T. H. v.d. Harst, Nederlandsch, Maleisch, rekenen.
5. J. F. M. J. van Rijn, Stenografie, Machineschrijven, boekhouden en handelsrekenen.

Met ingang van 1 November, werd de heer S. Zwarenstein aan de school benoemd. Deze heer keerde van buitenlandsch verlof terug, na in Nederland de akte middelbaar boekhouden te hebben behaald.

6. S. Zwarenstein, leeraar in het Boekhouden, practisch rekenen en Nederlandsch.

Andere mededeelingen.

Meubilair, schoolinventaris, boekerij en monsterverzameling werden belangrijk uitgebreid.

Een en ander verkeerde in goeden staat en werd geregeld onderhouden.

Bijzondere voorvallen hadden niet plaats.

b. Scholen voor H. I. en H. C. onderwijs. De Hollandsch-Inlandsche school No. 1 bleef gevestigd in het ingehuurde woonhuis aan Gang Traverdoeli. Ander dan het gewone onderhoud was niet noodzakelijk, behalve dat de privaten verbeterd werden.

De Hollandsch-Inlandsche school No. 2 te Sompok en de Hollandsch-Chineesche School te Broemboengan zijn in eigen gebouwen gehuisvest. Waar deze scholen nieuw zijn, beperkte het onderhoud zich tot het normale.

De erven der H. I. S. No. 2 en der H. C. S. werden opgehoogd, ten einde overstroming bij hevigen regenval te voorkomen.

§ 4. Het onderwijzend personeel.

1. Hollandsch-Chineesche school.

In de eerste helft van verslagjaar bleef de leiding der school opgedragen aan den heer T. A. Hermes; op den 1sten Juni werd deze leiding opgedragen aan den heer M. Th. G. Kleinengris.

De heer A. Smits was gedurende het geheele jaar afwezig met buitenlandsch verlof wegens ziekte.

In de eerste helft van het verslagjaar werd de heer J. H. M. Oudejans belast met de vervanging van den heer A. Smits; met ingang van 1 Juli 1923 eindigde zijne detachering aan de H. C. S. door de definitieve plaatsing aan de Gemeentelijke H. S. In zijn plaats werd bij R. B. dd. 11 Mei 1923 No. 9/R benoemd Mevr. C. Flettermann-Smith.

Met ingang van 1 Juli werd aan mevr. C. J. W. Barker-Harms, onderwijzeres in de nuttige handwerken, eervol ontslag verleend.

De onderwijzeres Mevr. J. E. van Doesburg-Eikeboom werd belast met het geven van les in de nuttige handwerken.

Mevr. H. Harten-van der Kamp werd van de H. I. S. 1 met ingang van 1 Juli overgeplaatst naar de H. C. S.

Mevr. van Doesburg-Eikeboom werd met ingang van 1 Februari aan de school geplaatst.

Aan Mej. E. L. Pilouw werd per 1 November van verslagjaar binnenlandsch verlof wegens ziekte verleend; zij werd tijdelijk vervangen door Mej. F. Thijssen.

Ultimo December van verslagjaar waren aan de school verbonden:

1. M. Th. G. Kleinegris, Hoofd
2. Mej. E. L. Pilouw, 1ste onderwijzeres (met binnenl. verlof wegens ziekte)
3. Mej. A. J. Zecha, onderwijzeres
4. Mevr. H. Harten-v.d. Kamp id.
5. Mevr. J. E. van Doesburg-Eikeboom id.
6. Mej. F. Thijssen (tijdelijk) id.
7. Mevr. C. Flettermann-Smith id.

2. Hollandsch-Inlandsche school No. 1 (Traverdoeli).

De heer P. H. van Doesburg bleef gedurende het geheele jaar met de leiding der school belast.

Voorts waren op ultimo December aan de school verbonden:

2. Mevr. van Kesteren-Clotscher, onderwijzeres en de heeren
3. W. Maas, 1ste onderwijzer.
4. Soewargadi, 1e Inl. onderwijzer
5. Abdulkarnen
6. M. Joesoep.

Mevrouw H. Harten-van der Kamp, onderwijzeres teruggekeerd van buitenlandsch verlof, wegens ziekte, hervatte op 1 Februari 1923 hare betrekking. Gedurende hare afwezigheid werd zij vervangen door Mevrouw J. E. van Doesburg-Eikeboom.

Door de overplaatsing van Mevrouw H. Harten-van der Kamp werd mevrouw W. F. van Kesteren-Clotscher, met ingang van 1 Juli van verslagjaar, in tijdelijken dienst benoemd.

De heer M. Joesoep werd met ingang van 20 April 1923 benoemd, ter vervanging van den heer Ismail Mangoenprawiro, wien eervol ontslag verleend werd wegens vertrek naar Nederland.

3. H. I. S. II.

Tot het einde van het verslagjaar bleef de heer J. Breunesse met de leiding der school belast.

Bij Raadsbesluit dd. 11 Mei 1923, No. 9/R, werd met ingang van 1 Juli 1923, de heer Oesman Soemodinoto, benoemd tot onderwijzer, zulks wegens uitbreiding der school met één klasse.

Op 31 December van het verslagjaar was het onderwijzend personeel als volgt samengesteld:

1. J. Breunesse, Hoofd der school,
2. Mevr. A. P. Thijssen, onderwijzeres met hoofdakke.
3. R. Oesman Soemodinoto, onderwijzer met hulpakte
4. R. Achmad, Inl. onderwijzer 1e kl.
5. M. Mohamad Adam, Inl. onderwijzer.

§ 5. Van de leerlingen.

De volgende staten geven een overzicht van den stand der scholen op 31 December 1923.

Hollandsch-Inlandsch Onderwijs.

Aanduiding der school	Vakken	Aantal leerlin- gen op 31 De- cember 1923		Gemid- deld aan- tal ver- zuimde school- dagen per kind.		Aantal klassen	Aantal leer- krachten		Aantal aan- vragen om toelating, dat in 1923 wegens plaatsge- brek moest worden af- gewezen	
		Inl.					Europeesche	Inlandsche		
		J.	M.	J.	M.				J.	M.
School No. 1, Traverdoeli	Nederlandsch, Spreken, Lezen, Taal, Rekenen, Schrijven, Teekenen, Zingen, Natuurkennis, Aardrijkskunde Geschiedenis Javaansch, Maleisch,	184	35	10	12	5	3	3	115	35
School No. 2, Sompok	idem	155	21	8	5	5	3*)	2	74	16

*) Hieronder begrepen de hr. R. Oesman-Soemodinoto, onderwijzer 3e klas.

Hollandsch-Chineesche School te Broemboengan.

Vakken	Aantal leerlingen op ultimo December van het vorige jaar	Aantal leerlingen op 31 December 1923								Gemiddeld aantal verzuimde schooldagen per kind		Aantal klassen	Aantal leerkrachten	Aantal aanvragen om toelating, dat in 1923 wegens plaatsgebrek moest worden afgewezen	
		Inlanders.	Vreemde Oosterlingen				Toetaal								
			Voor-klasse		Klasse 1 t/m 5										
			J.	M.	J.	M.		J.	M.	J.	M.				
Nederlandsch, Spreken, Lezen, Taal, Rekenen, Schrijven, Teekenen, Zingen, Aardrijkskunde, Zaakonderwijs, Nat. Historie, Nuttige handwerken, Geschiedenis.	211	—	—	32	16	129	77	161	93	10	10	6	6	37	23

§ 6. Bezoldiging.

Bij Raadsbesluit dd. 22 December 1922, No. 21/R, werd de aan de Gemeente-onderwijzers toegekende duurtetoeslag met ingang van 1 Januari 1923 als volgt gewijzigd:

Artikel 9 van de „salarisregeling voor het onderwijzend personeel aan de Gem. Holl. Ind. en Holl. Chineesche scholen”. Bedoeld artikel wordt gelezen als volgt:

Art. 9.

„De in de voorgaande artikelen genoemde salarissen worden, „ter tegemoetkoming in de tegenwoordige tijdsomstandigheden „verhoogd met een duurtetoeslag, welke bedraagt:

„Voor de eerste f 60,—	25 %
„ „ „ daaropvolgende f 250,—	20 %
„ „ „ „ 150,—	10 %

„tot een maximum van tachtig gulden (f 80,—) per maand.”

Bij Raadsbesluit dd. 25 Juli 1923, No. 3/R, werd besloten art. 9 vd. als volgt te lezen:

„Met ingang van 1 Augustus 1923 wordt de aan de Gemeente- „onderwijzers toegekende duurtetoeslag nader vastgesteld als „volgt:

„Voor de eerste f 60,—	12½ %
„ „ „ daaropvolgende f 250,—	10 %
„ „ „ „ 150,—	5 %

„tot een maximum van f 40,— per maand.”

B. Europeesche Schoolcommissie.

Op het eind van het verslagjaar was de Europeesche Schoolcommissie als volgt samengesteld:

<i>Voorzitter:</i>	de Burgemeester
<i>Secretaris:</i>	de Referendaris, belast met de afd. Onderwijs.
<i>Leden:</i>	1. Mej. Dr. Joan van Stockum.
	2. J. W. Lutter.
	3. F. Herrebrugh.
	4. K. T. Tan.
	5. R. M. A. A. Poerbohadiningrat.
	6. Dr. A. de Nooy.
	7. G. L. Topee.

8. A. J. Hoogeboom
9. Ho Wie Hwan.
10. Ds. G. J. R. Langen.
11. Pastoor Th. J. A. Korndörffer.
12. M. Mohamad Joesoef.

C. Gouvernements-Onderwijs.

§ 1 Hoogere Burgerschool met vijf-jarigen cursus.

Commissie van Toezicht.

De Commissie van Toezicht voor de H. B. S. met vijf-jarigen cursus te Semarang bestond bij den aanvang van den cursus 1923-1924 uit 5 personen, benevens een Secreteris.

Op 31 December 1923 was de samenstelling als volgt:		
J. C. Bijleveld	Voorzitter	Agent v/d Javasche Bank
Mr. J. J. Dermout		Lid v/d Raad van Justitie
Ir. A. K. M. Martis		Hoofdingenieur N. I. S.
J. Ch. de Bergh		Assistent-Resident
Mr. J. C. L. Cambier		Lid Raad van Justitie
F. Cochius	Secretaris	Hoofdambtenaar N. I. S.

Onderwijzend personeel.

Het onderwijzend personeel was bij den aanvang van den cursus 1923-1924 samengesteld uit een Directeur, 1 leerares en 20 leeraren.

Leerlingen.

Van de op het einde van het schooljaar 1922-1923 aanwezige leerlingen slaagden:

Van de eerste naar de tweede klasse	69 leerlingen	of	64 %.
„ „ tweede „ „ derde „	71 „	„	94 %.
„ „ derde „ „ vierde „	82 „	„	83 %.
„ „ vierde „ „ vijfde „	46 „	„	87 %.

Aan het eindexamen namen deel 66 candidaten, waarvan 32 slaagden.

Voor den cursus 1923-1924 bedroeg het aantal leerlingen:

Bij den aanvang Op 31 December 1923,
van den cursus.

Europeesche jongens	184	182
„ meisjes	88	82
Inlandsche jongens	36	35
„ meisjes	6	6
Chineesche jongens	56	56
„ meisjes	7	7

§ 2. Mulo-onderwijs.

Bij Gouvernementsbesluit ddo. 7 Juni 1923, No. 10, is op Boeloe, ten behoeve der in het westelijke deel der gemeente woonachtige Muloleerlingen, bij den aanvang van den cursus 1923-1924 een tweede Muloschool geopend. De school is ondergebracht in het gebouw van de opgeheven Meisjesschool, aan welk gebouw twee lokalen ten behoeve van het onderwijs in de natuurkunde en het teekenen zijn bijgebouwd.

1. Eerste Muloafdeeling der Algemeene Middelbare school.

Onderwijs.

Verplichte vakken: Nederlandsch, Engelsch, Rekenen, Algebra, Meetkunde, Schrijven, Aardrijkskunde, Vaderl. Geschiedenis, Staatsregeling, Alg. Gesch., Natuurkunde, Natuurl. historie, Teekenen.

Niet verplichte vakken: Fransch. Maleisch, Javaansch.

Onderwijzend personeel.

Op 31 December 1923 was het onderwijzend personeel samengesteld als volgt:

Een Directeur

13 Europeesche leerkrachten t. w. 4 onderwijzeressen en
9 onderwijzers.

1 Inl. leerkracht voor Javaansch en Maleisch.

Leerlingen.

Bij het einde van den cursus 1922-1923 werd het einddiploma uitgereikt aan 51 leerlingen, t. w. 41 jongens en 10 meisjes.

Voor den cursus 1923-1924 bedroeg het aantal leerlingen:

Bij den aanvang Op 31 December 1923.
van den cursus.

Europeesche jongens	97	99
„ meisjes	41	43
Inlandsche jongens	108	110
„ meisjes	13	13
Chineesche jongens	41	39
„ meisjes	2	2
Tezamen	302	306

**2. Tweede Mulo-afdeeling der Algemeene
Middelbare school (Boeloe).**

Onderwijs.

Verplichte vakken: Nederlandsch.

Engelsch.

Algebra.

Meetkunde.

Rekenen (ook beginselen handelsrekenen).

Aardrijkskunde.

Geschiedenis (ook Staatsregeling).

Teekenen.

Natuurkennis.

Plant- en dierkunde.

Niet verplichte vakken: Fransch, Maleisch, Javaansch.

Onderwijzend personeel.

Op 31 December 1923 was het *personeel* samengesteld als volgt:

Eén Directeur.

Vijf Europeesche leerkrachten, t.w.

1 onderwijzeres

4 onderwijzers.

Eén Inl. leerkracht voor Javaansch en Maleisch.

Leerlingen.

Het aantal leerlingen bedroeg:

	Bij den aanvang van den cursus.	Op 31 December 1923.
Europeesche jongens	33	33
„ meisjes	30	32
Inlandsche jongens	50	48
„ meisjes	3	2
Chineesche jongens	15	12
„ meisjes	<u>1</u>	<u>1</u>
Totaal	132	128

§ 3. Europeesch lager onderwijs.

De toestand van het onderwijs aan de openbare Eur. scholen was niet gunstig te noemen, al had toepassing van art. 7 v/h E. S. R. zelden plaats.

Bij besluit van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst ddo. 8 Mei 1923, No. 15323/IIa is de Meisjesschool met ingang van 30 Juni 1923 opgeheven, aangezien het aantal leerlingen dat de school bezocht, belangrijk minder was dan reglementair is voorgeschreven voor de instandhouding eener Eur. lagere school.

De leerlingen van deze school werden verdeeld over de andere 1e en 2e Europeesche scholen ter plaatse.

Een deel van den inventaris is overgeschreven op den inventaris van verschillende scholen; het overige werd in het gemeente-magazijn opgeslagen en onder beheer v. d. Eur. schoolcommissie bewaard.

In verband met de gebrekkige behuizing en de vele aanvragen om toelating tot de 1e school D te Tjandi, is aan de school een hulplokaal bijgebouwd, waarin de 3e klas en ook de 4e klas na 11 uur zijn ondergebracht.

In den loop van de maand November 1923 ontving de Eur. Schoolcommissie een klacht van de ouders der leerlingen aangaande de onbruikbaarheid en ondeugdelijkheid van dit hulplokaal.

De Eur. Schoolcommissie zond deze klacht door naar den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, met advies harerzijds het mogelijke te willen doen, aan den bestaanden wantoestand een einde te maken. Ult. December van verslagjaar was hieromtrent nog geen beslissing genomen.

Het volgend staatje geeft een overzicht omtrent den stand der Europeesche Lagere scholen op 31 December van het verslagjaar.

Aanduiding der school	Straat, weg, plein, enz.	Aantal leerlingen op 31 December 1923								Gemiddeld aantal ver- zuimde school- dagen per kind		Aantal klassen	Aantal leerkrachten
		Euro- peanen		Inlan- ders		Vreem- de Oos- terlin- gen		Totaal					
		J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.		
1ste School A	Bodjong	120	95	9	1	9	2	138	98	10	10	7	6
" " B	Kr. Bidara	68	60	14	7	17	11	99	78	11	12	7	5
" " C	Atmodironoweg	127	55	12	9	2	—	141	64	9	13	7	7
" " D	Tjandi	68	55	—	—	—	—	68	55	11	12	7	5
2de School	Kr. Bidara	55	45	38	2	2	—	95	47	18	14	7	5
3de School	Djomblang	18	18	6	1	—	—	24	19	9	8	7	2

§ 4. H. I. Onderwijs.

De toestand van het onderwijs aan de H. I. scholen was over het algemeen gunstig te noemen. Er kon geregeld onderwijs gegeven worden. Mutaties van het onderwijzend personeel behoorden tot de uitzonderingen.

Door de invoering van gesplitste schooltijden voor de laagste klassen, behoefden in het jaar 1923 minder aanvragen dan in vorige jaren, wegens plaatsgebrek afgewezen te worden. Het aantal leerlingen, dat tot deze gesplitste klasse wordt toegelaten, bedraagt 60 (2×30).

Het nieuwe gebouw van de H. I. S. II gelegen in de kampoeng Pendrian werd den 15den October 1923 betrokken.

Het volgende staatje geeft een overzicht omtrent den stand der Hollandsch-Indische scholen op 31 December van het verslagjaar.

Aanduiding der school	Straat	Aantal leerlingen op 31 Dec. 1923		Gemid- deld aan- tal ver- zuimde schoolda- gen per kind.		Aantal klassen	Aantal leer- krachten		Aantal aan- vragen om toelating, dat in 1923 we- gens plaats- gebrek moest worden afge- wezen.	
		Inlanders					Europeesche	Inlandsche		
		J.	M.	J.	M.				J.	M.
School No. 1	Petellian	218	76	13	12	8	3	6	24	5
School No. 2	Pendrian	197	45	9	8	7	3 *)	4	50	16

*) Hieronder begrepen de heer M. Soetedjo-Wirjowasono, onderwijzer 3e klas.

§ 5. Holl. Chin. Onderwijs.

Omtrent den toestand van het onderwijs aan de H. C. scholen geldt hetzelfde, als werd medegedeeld aangaande de H. I. scholen.

In 1923 moeten — als gewoonlijk — veel aanvragen om toelating wegens plaatsgebrek worden afgewezen.

Het volgende staatje geeft een overzicht omtrent den stand der Hollandsch-Chineesche scholen op 31 December 1923.

Aanduiding der school	Straat, weg, plein, enz.	Aan leerlingen op 31 December 1923								Gemid- deld aantal ver- zuimde school- dagen per kind		Aantal klassen	Aantal leerkrachten	Aantal aan- vragen om toelating, dat in 1923 wegens plaats- gebrek moest worden afgewe- zen	
		Inlan- ders	Vreemde Ooster- lingen		To- taal										
			Voor- klasse	Klasse 1 t/m 7											
							J.	M.	J.	M.	J.			M.	J.
School No. 1	Mlatten	—	—	25	22	191	100	216	122	8	8	8	8	—	—*)
School No. 2	Siwalanweg	2	—	30	14	187	73	219	87	15	7	8	9	47	26

*) onbekend.

§ 6. Schakelschool.

Bij besluit van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst ddo. 8 Juni 1923, No. 19721/IIa is, bij wijze van proef, te Semarang op den 4den Juli 1923 een schakelschool geopend, welke dient tot voorbereiding van zeer begaafde leerlingen, afkomstig van de Inl. 2e klasse scholen, voor het Mulo of daarmede overeenkomend onderwijs. Bij den aanvang van den cursus bestond deze school uit één klas met 30 leerlingen. Op ultimo December van verslagjaar bedroeg het aantal leerlingen 25. De school is voorloopig ondergebracht in een leegstaand vertrek van de 2e Inl. school No. 1, gelegen op het erf van de Regentswoning. De school zal met ingang van 1 Juli 1924 ondergebracht worden in het gebouw van de voormalige 3e school, welk gebouw in de maand Juli van verslagjaar in bruikleen beschikbaar werd gesteld voor de Gem. Handelsschool.

De geheele cursus duurt vijf jaar, aanvangende telken jare op den 1sten Juli.

Het volgende staatje geeft een overzicht omtrent den stand der schakelschool op 31 December 1923.

Aanduiding der school	Straat	Aantal leerlingen op 31 De- cember 1923		Gemiddeld aantal ver- zuimde school- dagen per kind		Aantal klassen	Aantal leer- krachten	
		Inlanders					Europeesche	Inlandsche
		J.	M.	J.	M.			
Schakelschool	Kaboepaten (in het ge- bouw v.d. 2e Inl. school No. 1)	25	—	12	2	1	1	1

§ 7. Inlandsch Onderwijs.

Het volgende staatje geeft een overzicht omtrent den stand van de Inlandsche School der 2de klasse op 31 December van het verslagjaar.

Aanduiding der School	Straat, weg, plein, enz.	Aantal leer- lingen op 31 December 1923			Aantal klassen	Aantal leer- krachten	Aantal aanvragen om toelating, dat in 1923 wegens plaatsgebrek moest worden afgewezen	
		J.	M.	To- taal			J.	M.
School No. 1	Kaboepaten	161	9	170	5	5	29	—
" " 2	Redjosari	154	16	170	4	5	3	—
" " 3	Karangasem	133	14	147	5	4	12	—
" " 4	Djomblang	160	8	168	5	5	69	7
" " 5	Seteran	155	4	159	5	5	50	—
" " 6	Pendrikan	117	6	123	4	4	—	—
" " 7	Heerenstraat	132	5	137	4	5	—	—
" " 8	Djangli	110	1	111	4	4	8	—
" " 9	Kintelan	103	11	114	4	4	—	—
" " 10	Karang- tempel	142	7	149	4	5	—	—
" " 11	Pandean- lamper (Kabloek)	88	5	93	4	3	—	—
" " 12	Pedoe- roengan	64	3	67	4	3	—	—
" " 13	Srondol	101	3	104	4	4	—	—

D. Gesubsidieerd Particulier Onderwijs.

§ 1. Technische School.

Sedert den 15den December 1917 is de naam van de onderwijsinstelling sinds 1892 bekend als de „Semarangsche Ambachtsschool” gewijzigd in „*Technische School Semarang*”.

Bestuur.

Het Bestuur van de school wordt gevormd door een Commissie van ten minste 8 en ten hoogste 12 personen, waarvan het grootste gedeelte uit technici moet bestaan. De samenstelling van het bestuur was op 31 December van verslagjaar als volgt:

R. BIRCKENHAUER.		}	Eereleden.
Ir. J. Th. GERLINGS.			
R. W. F. KOOPMANS.			
Dr. W. VAN LINGEN.			
Ir. G. DIEPHUIS,	Pres.	}	Leden.
Ir. J. P. KRUIJEL,	Secr.-Penn.		
J. Ch. DE BERGH,	Vice-Pres.		
Ir. M. C. VAN DEN BROEKE.			
C. J. EEUWENS.			
A. FERNHOUT,	Vice-Secr.-Penn.		
A. HOMBRINK.			
Ir. D. DE IONGH.			
Ir. L. J. POLDERMAN.			

Onderwijzend personeel.

Het onderwijzend personeel bestond bij den aanvang van den cursus 1923 — 1924 uit één Directeur, vier vaste leeraren (waarvan één sedert 2 April 1923 met Europeesch verlof), twee assistenten en acht tijdelijke leeraren, welk laatste aantal op 1 Augustus met één werd vermeerderd. Het vaste personeel bleef tot ultimo December 1923 verder ongewijzigd; onder het tijdelijk personeel kwamen nog twee mutaties voor.

Leerlingen.

Het aantal leerlingen bedroeg: Bij den aanvang op ultimo
van den cursus December
1923 — 1924. 1923.

in de afdeeling werktuigkunde:

Europeanen	66 (1)	60 (1)
Inlanders	10	9
Chineezen	12	10

in de afdeeling bouwkunde:

Europeanen	39	39
Inlanders	14	13
Chineezen	7	7

Totaal	148 (1)	138 (1)
--------	---------	---------

N. B. De tusschen () geplaatste cijfers geven het niet in het hoofdgetal begrepen aantal leerlingen voor enkele vakken en toehoorders aan.

Van de bij het einde van het schooljaar 1922 — 1923 aanwezige leerlingen slaagden:

in de afdeeling werktuigkunde:

van het 1ste naar het 2de studiejaar 20 leerlingen of 69%

" " 2de " " 3de " 18 " " 69%

In deze afdeeling namen uit het 3de studiejaar 7 leerlingen aan het eindexamen deel, waarvan er 3 slaagden.

in de afdeeling bouwkunde:

van het 1ste naar het 2de studiejaar 13 leerlingen of 76½%

" " 2de " " 3de " 19 " " 82½%

In deze afdeeling namen uit het 3de studiejaar 11 leerlingen deel aan het eindexamen, waarvan er 6 slaagden.

Van de in totaal 9 geslaagden konden er 6 dadelijk een plaatsing vinden, waarvan één echter alleen als volontair. De andere drie werden niet onmiddellijk geplaatst of lieten niets meer van zich hooren.

Geldmiddelen.

De ontvangsten bedroegen in 1923:

Gouvernementssubsidie over 1923. . . .	f 24.000,—
Subsidie van de Gemeente Semarang	" 2.000,—
Bijdragen van particuliere instellingen en personen	" 22.341,—

Schoolgelden	f 13.295,—
Restitutie leermiddelen	„ 1.601,01
Gekweekte rente	„ 960,08

De uitgaven beliepen, met inbegrip van f 1.000,— terugbetaling van het door het Gouvernement verstrekt renteloos voorschot f 66.830,53.

§ 2. Technische Avondschool Semarang.

Bestuur.

Het Bestuur van de school werd op 31 December 1923 gevormd door het Bestuur der Vereeniging Mangoenhardjo, terwijl het Beheer over de school gevoerd werd door het Bestuur der Technische School Semarang, ingevolge Gouvernementsbesluit ddo. 15 December 1923 No. 37.

Onderwijzend personeel.

Het onderwijzend personeel was op 31 December 1924 samengesteld als volgt: 1) Ir. A. H. J. Koreman (Directeur), 2) G. de Raad, 3) B. J. Schuil, 4) J. Hoek, 5) H. Alink, 6) J. Kuyper, 7) A. Zecha, 8) M. Mohamad, 9) R. Sardjono, 10) Kromotaroeno, 11) Redjono. De leeraren zijn, wat hun hoofdbetrekking betreft, werkzaam als 1) Directeur Gemeente-werken, 2) Hoofd van de school met den Bijbel, 3) en 4) Inspecteur b/d Gemeente, 5), 6), 7) en 8) Technisch Ambtenaar b/d Gemeente, 9) Opzichter b/d B. O. W. en 10) en 11) als Onderwijzer aan de Ambachtsschool.

Leerlingen.

Van de op het einde van het schooljaar 1922 — 1923 aanwezige leerlingen slaagden:

Van de eerste naar de tweede klas van de 26 l.l.	24 of 92 %
„ „ tweede „ „ derde „ „ „	7 „ 6 „ 86 %
„ „ derde „ „ vierde „ „ „	8 „ 6 „ 75 %

Aan het eindexamen namen deel 8 kandidaten, waarvan er 6 slaagden. De niet geslaagden zijn van school weggegaan en hebben bij de Gemeente Semarang een betrekking gevonden.

Gedurende den cursus 1923 — 1924 bedroeg het aantal leerlingen.

Bij den aanvang v/d cursus

	1923 — 1924.	Op 31 December 1923
Europeanen	2	2
Inlanders	56	49
Chineezers	—	—

Geldmiddelen.

De ontvangsten bedroegen in 1923	
aan Gouvernmentssubsidie	f 3.600,—
Subsidie van het Gewest Semarang	„ 100,—
„ „ de Gemeente „	„ 1.000,—
Bijdragen van particulieren	„ 900,—
Schoolgelden	„ 3.209,—
Het boekjaar 1923 sloot met een voordeelig saldo van	f 104,39 ⁶

§ 3. Semarangse Van Deventerschool.

1. Algemeen overzicht.

De Semarangse Van Deventerschool, een Fröbel-Kweekschool, die tevens een algemeen ontwikkelende opleiding geeft aan het Javaansche meisje, dat een H. I. S. of daarmee gelijkwaardige school doorloopen heeft, werd ter huldiging van de nagedachtenis van Mr. C. Th. van Deventer opgericht door zijn vele vrienden, en 4 Juli 1921 geopend met 1 klasse van 20 leerlingen, die allen intern kwamen. De cursus is 4 jarig.

De school was oorspronkelijk gevestigd aan den Karrenweg, maar is wegens het uitbreiden met telkens een klasse in 1922 en 1923, respectievelijk verhuisd naar den Nieuwen Tjandiweg en de Genielaan.

2. Onderwijs.

Verplichte vakken:

Nederlandsch	Handenarbeid
Javaansch	Handwerken
Maleisch	Batikken
Rekenen	Huishoudelijk werk
Kennis der natuur	Wasschen

Aardrijkskunde	Koken
Geschiedenis	Voedingsleer
Teekenen	Gezondheidsleer
Zingen	Warenkennis
Fröbelen (lesgeven)	Huishoudelijk boekhouden
Opvoedkunde	Verbandleer en kinderverzorging
Vrije- en ordeoefeningen.	

3. Bestuur.

Het Bestuur van de school was op 31 December 1923 samengesteld als volgt:

J. C. Bijleveld, Voorzitter

R. M. Adipati Ario Poerbo Hadiningrat, Regent van Semarang, vice-voorzitter.

Mr. W. C. B. van der Zwaan, Secretaris

B. Volkers, fd. Penningmeester

Mevr. J. Slim-Dijkstra

Mevr. Permadi

Mevr. H. de Jongh-de Vogel

Mohamad Joesoef

R. M. Soedjono

Mas Ardjoesastro

} leden

4. Onderwijzend personeel.

Op 31 December 1923 was het onderwijzend personeel samengesteld als volgt:

Een Directrice

2 vaste Europeesche leerkrachten

1 losse " leerkracht

1 vaste Inlandsche "

1 losse " "

5. Leerlingen.

Het aantal leerlingen bedroeg

	Bij den aanvang cursus 1923/1924	Op 31 December 1923
Eerste klasse	20	21
Tweede klasse	20	19
Derde klasse	18	18

§ 4. Opleidingsscholen voor Europeesche Onderwijzers.

Aanduiding der school	Straat weg plein enz.	Vakken waarin onderwijs wordt gegeven.	Aantal leerlingen op 31 December 1923								Aantal klassen	Aantal leer- krachten.
			Euro- peanen		Inlan- ders		Vreemde Ooster- lingen		Totaal			
			M	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.		
Normaal- school ter voorberei- ding tot het examen voor de Hoofdacte	Bodjongin de leslokalen der H. B. S.	Neder- landsch, Ge- schiedenis, Aardrijks- kunde, Reke- nen, Natuur- kunde, Na- tuurlijke His- torie, Paeda- gogiek, Tee- kenen.	4	21	2	—	—	1	6	22	3	8
Opleidings- school voor Europeesche Onderwijze- ressen der Zusters Francisca- nessen	Bodjong	Neder- landsch, Ge- schiedenis, Aardrijks- kunde, Reke- nen, Natuur- kennis, Pae- dagogiek, Teekenen, Zang, Schrij- ven, drie mo- derne talen ¹⁾	—	34	—	2	—	—	—	36	2	5

¹⁾ Deze les wordt gegeven in de 1e klasse.

§ 5. M. U. L. Onderwijs.

Aanduiding der school	Straat, weg, plein, enz.	Vakken waarin onderwijs wordt gegeven	Aantal leerlingen op 31 December 1923.								Gemiddeld aantal verzuimde school- dagen per kind.		Aantal klassen	Aantal leerkrachten
			Euro- peanen		Inlan- ders		Vreem- de Oos- terlin- gen		Totaal					
			J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.		
School der Zusters Francis- canessen	Bang- kong	Lezen, Ned. taal, Schrijven, Rekenen, Wiskunde, (Algebra Meetkunde) Geschie- denis, (Alg. Vad. Gesch.) Aardrijksk. Natuur- kennis, Natuurkunde Natuurl. Historie, Fransch, Duitsch, Engelsch, Zang, Teekenen,	—	77	—	2	—	1	—	80	—	3	3	5

§ 6. Europeesch Lager Onderwijs.

Aanduiding der school	Straat, weg, plein enz.	Vakken waarin onderwijs wordt gegeven	Aantal leerlingen op 31 December 1923								Gemiddeld aantal verzuimde school- dagen per kind		Aantal klassen	Aantal leerkrachten
			Euro- pe- anen		Inlan- ders		Vreem- de Ooster- lingen		Totaal					
			J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.		
Semarang- sche school- vereniging (Neutrale school)	Wilhelmina- park (Bo- djong)	Vakken <i>a</i> tot en met <i>h</i>	142	114	1	—	4	2	147	116	8	11	7	9
School met den Bijbel	Verlengde Sidodadi- weg	Vakken <i>a</i> tot en met <i>l</i> Bijbelsche geschie- denis	71	56	3	1	10	9	84	66	10	10	7	4
Schoolver- eeniging St. Xaverius (St. Josefschool)	Bangkong	Vakken <i>a</i> tot en met <i>j</i> en <i>l</i> . Kath. gods- dienstleer	142	—	2	—	29	—	173	—	8	—	7	5
School der Zusters Francisca- nessen	Bangkong	Vakken <i>a</i> tot en met <i>i</i> , <i>k</i> , en <i>l</i> .	5	238	—	5	—	8	5	251	14	10	7	7
Klooster- school	Gedangan	Vakken <i>a</i> tot en met <i>l</i>	—	143	—	4	—	83	—	230	4	13	7	7

§ 7. Weeshuisscholen.

Aanduiding der school	Straat, weg, plein, enz.	Vakken waarin onderwijs wordt gegeven	Aantal leerlingen op 31 December 1923								Gemid- deld aan- tal ver- zuimde school- dagen per kind		Aantal klassen	Aantal leerkrachten
			Euro- peanen		Inlan- ders		Vreem- de Ooster- lingen		Totaal					
			J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.		
Protestant- sche Wees- huisschool.	Bodjong	Vakken <i>a</i> tot en met <i>j</i> .	105	72	—	—	—	—	105	72	8	7	7	6
Roomsch- Katholieke Weeshuis- school (Meis- jesafdeeling).	Gedangan	Vakken <i>a</i> tot en met <i>i</i> .	7	146	—	—	—	—	7	146	1	6	7	6
Broeder- school Roomsch Katholieke Weeshuis- school (Jongensafd.)	Tjandi	Vakken <i>a</i> tot en met <i>i</i> en <i>l</i> (1).	169	—	—	—	—	—	169	—	4	—	7	7

(1) Vak *l* wordt uitsluitend onderwezen in den namiddagcursus.

§ 8. Hollandsch-Inlandsch Onderwijs. Kartinischool.

Vakken van onderwijs	Aantal leerlingen op ultimo December van het vorige verslagjaar	Aantal leerlingen op 31 December 1923		Gemiddeld aantal verzuimde schooldagen per kind		Aantal klassen	Aantal leerkrachten		Aantal aanvragen om toelating, dat in 1920 wegens plaatsgebrek moest worden afgewezen	
		Inlanders					Europeesche	Inlandsche		
		J.	M.	J.	M.				J.	M.
Spreken, Ned. taal, Lezen, Rekenen, Schrijven, Aardrijkskunde, Natuurkennis Geschiedenis Teekenen Handenarbeid Zingen Handwerken Javaansch Maleisch Vrije- en orde- oefeningen	175	—	178	—	9	—	5	2	—	15

E. Staat betreffende bijzondere scholen, middagscholen, Ochtend- en Avondcursussen en fröbelscholen (zoowel die voor Europeesche als die voor niet-Europeesche kinderen).

Aanduiding der scholen	Straat weg, plein enz.	Vakken, waarin onderwijs wordt gegeven	Aantal leerlingen op ultimo December 1923							
			Euro-peanen		Inlan-ders		Vreem-de Ooster-lingen		Totaal	
			J.	M.	J.	M.	J.	M.	J.	M.
Engelsch-Chineesche school	Bodjong	Mandarijnen-Chineesch, Engelsch	—	—	—	—	115	—	115	—
Tiong Hwa Hwee Kwan Vervolg-cusus	Gedong-dalem Bodjong	Engelsch, Chineesch, Nederlandsch, Engelsch, Boekhouden, Handelsrekenen.	—	—	—	—	481	250	481	250
			5	—	4	—	10	—	19	—
Algemeene Ned. Verbond cursus A en B	Semarang	Nederlandsch, Rekenen	—	—	284	1	5	—	289	1
Hollandsch-Chineesche School	Karrenweg	Nederlandsch, Rekenen	—	—	—	—	124	62	124	62
Part. school	Peterongan	Nederlandsch	—	—	6	4	5	—	11	4
Hollandsch Inl. school	Seteran	Nederlandsch, Rekenen	—	—	93	20	3	—	96	20
Fröbel-school der Zusters Franciscanessen	Gedangan	Fröbelonderwijs	43	36	1	2	3	20	47	58
Fröbel-school der Zusters Franciscanessen	Bangkong	Fröbelonderwijs	41	59	—	1	10	8	51	68
Fröbel-school	Randoesari	Fröbelonderwijs	22	19	3	1	9	3	34	23
Fröbel-school	Mlaten	Fröbelonderwijs	26	29	6	2	6	4	38	35

F. Gemeentelijke subsidies voor onderwijsdoeleinden.

Voor onderwijsdoeleinden werden over het jaar 1923 uit de Gemeente-kas de volgende subsidies toegekend:

- 1e. aan de Technische school Semarang f 2.000,—
(Raadsbesluit ddo. 14 Mei 1917 No. 56/R).
 - 2e. aan de afdeeling Semarang van het Algemeen
Nederlandsch Verbond „ 600,—
(Raadsbesluit ddo. 22 December 1919 No. 16/R).
 - 3e. Vereeniging Mangoenhardjo ten behoeve van
de Technische Avondschool „ 1.000,—
-

HOOFDSTUK XV.

Reinigingsdienst.

Personeel:

Op 1 Januari 1923 bestond het personeel uit: 1 Inspecteur, (m. b. v.) 1 Wd. Inspecteur, 2 Opzichters, 3 Stalmeesters, 6 Werkbazen, 6 Hoofdmandoers en het noodige personeel van lagere rang (mandoers, autobestuurders, hoofdkoelies en koelies).

De van buitenlandsch verlof teruggekeerde Inspecteur J. S. Wolff nam den 12den Februari den dienst van den Technisch Ambtenaar 1ste klasse J. Kuijper over.

Van het recht op binnenlandsch verlof wegens langdurigen dienst (art. 22 A. V.) werd gebruik gemaakt door 2 Werkbazen en 1 Hoofdmandoer. Ten einde in het daardoor ontstane tekort te voorzien werd van Gemeentewerken een Werkbaas tijdelijk bij den Reinigingsdienst te werk gesteld, terwijl bovendien een Werkbaas van Gemeentewerken geplaatst werd bij de grastuinen. Twee bestuurders van den Vrachtautodienst werden naar den Reinigingsdienst overgeplaatst. Van het vast aangestelde personeel werden ontslagen: 1 Bestuurder, 1 Hoofdmandoer (met onderstand) en 2 Karrevoerders, terwijl uitbreiding in den loop van het jaar niet heeft plaats gehad.

Materieel:

De herstellingen en vernieuwingen aan het materieel, voorheen in eigen beheer uitgevoerd in de werkplaatjes te Kobong en Pontjol, werden van af de maand Mei verricht door de Centrale werkplaats van de Gemeente.

Gebouwen:

Ten aanzien van de gebouwen en inrichtingen kwamen gedurende het jaar 1923 de volgende veranderingen voor:

1 sappiestal te Kobong werd verbouwd tot paardenstal, terwijl de losplaats te Darat van keien werd voorzien.

Paarden en runderen:

Op 1 Januari 1923 had de dienst de beschikking over 75 paarden. In den loop van het jaar werden 6 paarden aangekocht, gemiddeld tegen den prijs van *f* 147,—; gestorven of afgemaakt zijn 11 paarden; wegens ongeschiktheid voor den dienst verkocht 5 paarden met een gemiddelde opbrengst van *f* 65,—, zoodat op ultimo December 1923 de sterkte dus 65 paarden bedroeg.

Het aantal runderen bedroeg op 1 Januari 1923 10 stuks. Wegens ouderdom verkocht 1; aangekocht 1, zoodat het aantal op ultimo December 1923 constant bleef.

De levering van veevoeder geschiedde door denzelfden aan-
nemer als in vorige jaren. De leveringsprijzen waren:

	1921	1922	1923
Gabah	<i>f</i> 1,82	<i>f</i> 1,65	<i>f</i> 1,35 p. 10 KG.
Djagoeng	„ 1,46	„ 1,35	„ 1,10 idem
Dedek	„ 0,45	„ 0,45	„ 0,40 idem
Stroopsuiker	„ 0,75	„ 0,70	„ 0,70 p. 10 L.
Groenvoer	„ 0,18	„ 0,18	„ 0,17 p. 10 KG.

Voor voeding der paarden en runderen werd verbruikt: 29.290 KG. djagoeng, 28.996 KG. gabah, 16.202 KG. dedek, 3.418 L. stroopsuiker, 866.740 KG. gras (waarvan 510.000 KG. uit eigen tuinen) en 30 pakken zout.

De gezamenlijke kosten voor voeding hebben per paard per dag bedragen *f* 0,64 tegen *f* 0,70⁵ in 1922 en per rund per dag *f* 0,85³ tegen *f* 0,90³ in 1922.

Hoefbeslag:

Een hoefsmid met helpers waren belast met het hoefbeslag. Aangebracht werden 2.088 hoefijzers d. i. gemiddeld 28 per paard. De totale kosten bedroegen *f* 1.263,47 of *f* 16,44 per paard. In 1922 kostte het hoefbeslag *f* 16,34 per paard.

Tuigen:

Het onderhoud en vernieuwen van tuigen geschiedde tot de maand Mei in eigen beheer, daarna werd het beheer overgedragen aan de Centrale Werkplaats van de Gemeente.

Veeartsenijkundige behandeling:

De veeartsenijkundige behandeling van zieke paarden was opgedragen aan den Gemeente-Veearts. De algemeene gezondheids-toestand der paarden was gunstig. 7 Paarden stierven aan de gevolgen van koliek, 1 paard aan droes. Doodgeschoten werden 1 paard wegens ouderdom, 1 paard lijdende aan tetanus en 1 paard aan nierziekte.

Aan medicijnen bedroegen de totale uitgaven f 607,76.

Ophalen van huis-, stal-, pasar- en rioolvuil:

In de wijze van inzamelen van vuilnis kwam geen wijziging.

De totale hoeveelheid der ingezamelde stoffen bedroeg 152.966 M³ tegenover 149.849 M³ in 1922.

Voor vervoer van groote hoeveelheden werden 2 vrachtauto's gebruikt en werd het aantal aanhangwagens met één vermeerderd, zoodat totaal hiervoor gebruikt 5 stuks aanhangwagens.

De afstand afgelegd door de White-auto No. 1 bedroeg 13.820 K. M., die door de White-auto No. II 9.842 K. M. De hoeveelheid vuil, mechanisch vervoerd, bedroeg 45.146 M³. Met vuilniskarren werd vervoerd 135.110 M³ vuil.

Straatreiniging.

In de maatregelen voor het schoonhouden van de wegen werd geen ingrijpende wijziging gebracht. De oppervlakte van de geveegde openbare wegen bedroeg 576.125 M² per dag. Besproeiingen wegens droogte hadden plaats gedurende 141 dagen. De besproeiing der benedenstad had in hoofdzaak plaats met sproeiwagens. De oppervlakte der mechanisch gesproeide wegen bedroeg gemiddeld per dag 127.000 M². De straten, waarlangs spoelleidingen voorkomen, werden met emmers of gieters besproeid. De Carford-sproeiwagen legde een totale afstand af van 2.840 K. M.

Belten:

Evenals het vorig verslagjaar werden ook gedurende het jaar 1923 bij het verwerken van het vuil op de belten Kobong en Darat geen moeilijkheden ondervonden.

Op Pandeanlamper werd aangebracht om per auto met aanhangwagens beltwaarts te worden vervoerd 27.290 M³ vuil.

In totaal werd op de belten aangebracht 147.494 M³ vuil tegen 149.849 M³ in 1922.

In tegenstelling met het vorig verslagjaar werd het rioolvuil, grond, afbraak enz. benut voor het verbeteren van verschillende wegen in de kampons en bij de stallen. Deze hoeveelheid bedroeg 5.472 M³.

Torrenplaag te Pandeanlamper.

Het is gebleken, dat op de terreinen te Pandeanlamper, waarop sinds September 1922 geen vuil meer werd gestort, zich gaandeweg een broedplaats had gevormd van den klappertor. De direct getroffen maatregelen ter verdelging van de larven, welke bestonden uit het onder water zetten van het terrein waarin de larven voorkwamen, het uithalen en dooden van die larven, het besproeien van den grond met een sterke desinfectiemiddel (creoline), hebben niet kunnen voorkomen, dat de in de omgeving staande klapperaanplant gedeeltelijk door den klappertor werd verwoest. Het gedeelte van het terrein, waar de meeste larven werden aangetroffen, werd op advies van den Landbouwconsulent met een 20 c.M. dikke kleilaag bedekt na vooraf meermalen te zijn omgespit, waarbij de aangetroffen larven gedood werden. Bij de latere periodieke afgravingen van den grond werden geen dergelijke larven meer gevonden. Op grond hiervan mag worden aangenomen, dat de laatste bestrijdingsmethode succes heeft gehad.

De kosten der bestrijding van de klappertorrenplaag bedroegen f 1.347,56.

Een door den Burgemeester in April van verslagjaar benoemde commissie stelde de bedragen vast, welke moesten worden vergoed aan hen, die schade geleden hebben.

Schadevergoeding werd verleend aan 142 personen. Het totale bedrag bedroeg f 5.610,—.

Het aantal doode boomen bedroeg totaal 991 stuks; onherstelbaar beschadigde boomen 97 stuks; zwaar beschadigde boomen 88 stuks.

Op kosten van de Gemeente werden de doode of zwaar aangetaste boomen, staande op erven, toebehoorende aan Europeanen gekapt, totaal 114 stuks.

Aanplant van gras.

Daar in de voorgaande jaren voldoende is gebleken, dat de cultuur zelve vrij gemakkelijk en de opbrengst van gras per oppervlakte-eenheid zeer groot is, terwijl de kosten belangrijk lager en de kwaliteit beter is dan het door den leverancier geleverde gras, werd in de maand September een stuk gemeente-terrein ten Noorden van den weg Pandeanlamper en ten Oosten van het Ooster-Bandjirkanaal voor grascultuur geschikt gemaakt. Daar dit terrein in den Oostmoesson bevoeibaar is, mag verwacht worden, dat in den drogen tijd meer gras uit eigen tuinen beschikbaar kan worden gesteld. Voor het beploegen, bemesten en beplanten van dit terrein werd uitgegeven f 2.143,38, terwijl deze tuin in verslagjaar geen gras afleverde.

De totale productie aan gras bedroeg 510.000 K. G.; de totale kosten f 3.920,— zoodat dit gras per K. G. kostte rond f 0.0077.

Het gras, dat door den leverancier werd geleverd kostte f 0.017 per K. G.

Daar de ziekte (koliek) onder de paarden werd toegeschreven aan vergiftige schimmels op oude en doode stengels van het Bengaalsche gras, werd dit gras in de tuinen te Pandeanlamper tot den grond afgesneden en vernietigd. Direct werd begonnen met het rooien van een gedeelte van den aanplant om na een lichte grondbewerking weder opnieuw het land te beplanten met jonge pollen. Hierbij werd het plantverband van 60 c.M. vergroot tot 1 M. Te Kobong werden de nieuwe met vuil opgehoogde terreinen met het invallen van den Westmoesson voor beplanting met gras in gebruik genomen.

Privaatlediging:

Het ledigen van beerputten had plaats met behulp van de motor- of met de handlatrineluchtpomp langs pneumatischen weg.

Geledigd werden 386 putten (waaronder eenige septictanks). Hiervoor waren benoodigd 933 ketels van 800 L.

De totale ontvangsten bedroegen	f	9.905,—
De uitgaven	„	5.910,68
overschot	f	3.994,32

Mestverkoop:

Op dezelfde wijze als het vorige jaar werd doorgegaan met het op aanvraag leveren van mest. In totaal werden geleverd 232 karren ($\frac{1}{8}$ M³) 7 vrachtauto's en 1 aanhangwagen (4 M³) mest. De ontvangsten bedroegen totaal f 430,50.

HOOFDSTUK XVI.

Handel en Verkeer.

Eenige gegevens omtrent handel en verkeer van Semarang 1923
(uit „Mededeelingen van de Handelsvereniging te Semarang”).

De gezamenlijke Douaneontvangsten te Semarang bedroegen in 1923 f 10.180.270,87 tegen f 11.933.010,42 in 1922, d. i. in eerstgenoemd jaar f 1.752.739,55 minder dan in het andere.

Gespecificeerd ziet de opbrengst der verschillende posten er uit als volgt:

Invoerrecht	1923	f	8.751.808,98
	1922	„	9.666.523,11
Uitvoerrecht	1923	„	200.937,16
	1922	„	83.478,95
Accijns op	Gedistilleerd	1923	„ 172,80
		1922	„ 27.175,64
	Petroleum	1923	„ 14.914,24
		1922	„ 9.636,95
	Lucifers	1923	„ 1.187.452,40
		1922	„ 2.123.921,97
	Tabak	1923	„ 1.087,56
		1922	„ 972,24
Pakhuishuur	1923	„	11.449,31
	1922	„	10.798,31
Andere ontvang-	1923	„	12.448,42
	1922	„	10.503,25

In 1923 werd tegenover 1922 ontvangen:

Invoerrecht	f	914.714,13	minder of	10	%
Uitvoerrecht	„	117.548,21	meer	130	%
Accijns op Tabak	„	115,32	„	12½	%
Pakhuishuur	„	651,—	„	6¼	%
Andere ontv.	„	1.945,17	„	20	%
Accijns op	{	Gedistill.	„	27.002,84	minder „ 99 %
		Petroleum	„	5.277,29	meer „ 55½ %
		Lucifers	„	936.469,57	minder „ 44 %

De Scheepvaartbeweging ter reede Semarang in 1923 en 1922 blijkt uit de navolgende cijfers:

	1923	1922
Aangekomen	1.473 schepen	1.346 schepen
Bruto inhoud	17.555.283 M ³	14.879.948 M ³
Netto inhoud.	10.119.198 M ³	9.139.284 M ³
Vertrokken.	1.477 schepen	1.346 schepen
Bruto inhoud	17.707.661 M ³	14.881.325 M ³
Netto inhoud.	10.151.973 M ³	9.141.137 M ³

De Ontvangsten en Uitgaven bij het Post- en Telegraafkantoor te Semarang beliepen voor de nagenoemde posten de daarbij bekend gestelde bedragen (in heele guldens).

	1923	1922
Verkoop van postwaarden . .	f 500.700,—	f 520.800,—
Verkoop van zegelwaarden .	„ 1.501.200,—	„ 1.333.600,—
Afgegeven buitenlandsche postwissels.	„ 213.808,—	„ 280.800,—
Uitbetaalde buitenlandsche postwissels.	„ 19.100,—	„ 19.300,—
Geïnde verrekenbedragen van buit. postpakketten. . . .	„ 38.800,—	„ 46.200,—
Uitbetaalde verrekenbedragen van buit. postpakketten . .	„ 750,—	„ 650,—
Geïnde verrekenbedragen van buit. aanget. stukken . . .	„ 18.800,—	„ 14.800,—
Geïnde verrekenbedragen van binn. aanget. stukken . . .	„ 31.900,—	„ 44.300,—
Geïnde verrekenbedragen van binn. postpakketten . . .	„ 78.000,—	„ 75.400,—

	1923	1922
Uitbetaalde verrekenbedragen van binn. postpakketten . .	f 334.800,—	f 453.100,—
Afgegeven binnenlandsche postwissels en postbons. .	„ 2.504.100,—	„ 2.611.500,—
Uitbetaalde binnenlandsche postwissels en postbons. .	„ 5.220.000,—	„ 5.652.700,—
Inlagen postspaarbank . . .	„ 487.600,—	„ 571.000,—
Terugbetalingen postspaarbank	„ 556.600,—	„ 631.000,—
Opbrengst v/d telegraafdienst.	„ 851.400,—	„ 861.500,—
Terugbetalingen v/d telegraafdienst	„ 6.900,—	„ 7.100,—
Uitbetaald op binnenlandsche postkwitantiën	„ 370.700,—	„ 383.200,—

De seinkosten voor door den handel op crediet verzonden telegrammen hebben bedragen in 1923 f 552.800,— en in 1922 f 455.600,—.

Over het algemeen kan van den Postdienst gezegd worden, dat de cijfers voor 1923 wederom zich in dalende lijn hebben bewogen.

Niettegenstaande de uitgifte der zoogenaamde Jubileumpostzegels is de verkoop der postwaarden toch niet vermeerderd en heeft de postdienst voor Semarang althans geen voordeel kunnen boeken, terwijl het Departement van Financiën een vermeerdering van inkomsten heeft gehad door den vermeerderden verkoop der zegelwaarden, w. o. worden verstaan de zegels, plakzegels en handelszegels.

De dienst per drijvende brandkasten is ingetrokken, vermoedelijk als oorzaak hebbende dat van dezen dienst geen of althans een minimaal gebruik werd gemaakt.

Omtrent het Telefoonverkeer te Semarang kunnen wij de volgende cijfers geven:

Opbrengst locale telefoon:

1922 f 557.368,65; 1923 f 531.400,—.

Opbrengst interlocale telefoon:

1922 f 416.797,95; 1923 f 484.200,—.

Aantal interlocale gesprekken, uitgaand:

1922 f 127.972,—; 1923 f 137.527,—.

Aantal interlocale gesprekken, inkomend:

1922 f 133.075,—; 1923 f 146.116,—.

Ten aanzien van de Gouvernementsbelastingen gelden voor Semarang de volgende cijfers, die het totaal van den aanslag in 1922 en 1921 aangeven:

	1923	1922
Inkomstenbelasting	f 11.851.470,07	f 6.596.419,86
Personeele id.	„ 307.724,50	„ 243.449,46
O. W. id.	„ 8.731.582,50	„ 4.942.621,—

Door den Raad van Justitie te Semarang werden uitgesproken

Vonnissen van:	1923	1922
Faillietverklaring	198	163
Opheffing van Faillissementen.	28	22
Vernietiging van Faillissementen	16	5
Homologatie van accoord . .	12	9

Onderstaande cijfers toonen aan de bruto opbrengst over de jaren 1922 en 1923 van de voor Semarang het meest van belang zijnde Spoor- en Tramwegen; (voor 1923 waren bij het ter perse gaan van het verslag, de definitieve jaarcijfers nog niet verkrijgbaar).

Nederlandsch-Indische	{ 1923	f 17.250.000,—
Spoorweg-Maatschappij	{ 1922	„ 17.947.913,—
Semarang Joana	{ 1923	f 4.051.536,—
Stoomtram-Maatschappij	{ 1922	„ 4.399.476,—
Semarang-Cheribon	{ 1923	f 6.084.492,—
Stoomtram-Maatschappij	{ 1922	„ 6.461.570,—
Serajoedal Stoomtram	{ 1923	f 1.121.054,—
Maatschappij	{ 1922	„ 1.278.299,—

Hieronder volgt een overzicht van de toe- resp. afname van de Invoeren en Uitvoeren te Semarang van de voornaamste handels-artikelen in 1923 en 1922.

Ingevoerd werden

Asphalt	1923	639.794 KG.
	1922	44.842 „
	1923	594.952 „ meer
Machineolie, minerale	1923	1.837.642 L.
	1922	616.276 „
	1923	1.221.366 „ meer
Petroleum	1923	99.196 Kisten
	1922	122.442 „
	1923	23.246 „ minder
Cement	1923	67.196 Vaten
	1922	45.720 „
	1923	21.476 „ meer
Dakijzer	1923	25.297 Pikols
	1922	17.181 „
	1923	8.116 „ meer
Soda, caustic	1923	526.097 K. G.
	1922	555.719 „
	1923	29.622 „ minder
Zwavel	1923	113.169 „
	1922	1.335.020 „
	1923	1.221.851 K.G. minder

Bier, afgetapt	1923	1.047.159	L.	
	1922	902.758	"	
	1923	144.401	"	meer
Cognac	1923	32.384	"	
	1922	27.921	"	
	1923	4.463	"	meer
Jenever	1923	95.151	"	
	1922	602.890	"	
	1923	507.739	"	minder
Katjang Kedele	1923	29.741.303	K. G.	
	1922	35.076.150	"	
	1923	5.334.847	"	minder
Meel, tarwe	1923	8.743.109	"	
	1922	8.243.304	"	
	1923	499.805	"	meer
Manufacturen	1923	33.086.846	gulden	
	1922	35.977.370	"	
	1923	2.890.524	"	minder
Rijst	1923	21.522.850	K. G.	
	1922	78.602.651	"	
	1923	57.079.801	"	minder
Lucifers	1923	560.951	gr. doosjes	
	1922	1.103.539	"	"
	1923	542.588	"	minder
Naaimachines	1923	1.364	stuks	
	1922	4.733	"	
	1923	3.369	"	minder
Toiletzeep	1923	224.691	gld.	
	1922	309.727	"	
	1923	85.036	"	minder
Goeniezakken	1923	4.027.050	stuks	
	1922	3.733.320	"	
	1923	293.730	"	meer
Oude Couranten	1923	1.832.250	K. G.	
	1922	2.103.951	"	
	1923	271.701	"	minder

Automobielen	1923	830	stuks
	1922	388	"
	1923	442	" meer
Hars	1923	4.380.871	K. G.
	1922	5.079.665	"
	1923	698.794	" minder
Boter in blik	1923	575.932	"
	1922	355.577	"
	1923	220.355	" meer
Melk, in blik	1923	31.906	Kisten
	1922	27.817	"
	1923	4.089	" meer
Steenkolen	1923	12.056	Ton
	1922	21.318	"
	1923	9.262	" minder

Uitgevoerd werden:

Coca	1923	61.511	K. G.
	1922	110.858	"
	1923	49.347	" minder
Koffie	1923	571.166	"
	1922	2.719.239	"
	1923	2.148.073	" minder
Sigaren; Java	1923	2.441	"
	1922	5.884	"
	1923	3.443	" minder
Suiker	1923	7.723.092	picols
	1922	5.282.379	"
	1923	2.440.713	" meer
Tabak	1923	10.122.260	K. G.
	1922	10.039.184	"
	1923	83.076	" meer
Tapiocameel	1923	2.808.023	"
	1922	1.728.302	"
	1923	1.079.721	" meer
Tapiocawortels	1923	11.293.818	"
	1922	6.272.970	"
	1923	5.020.848	" meer

Djatihout	1923	836	M ^s
	1922	674	"
	1923	162	" meer
Copra	1923	3.460.759	K. G.
	1922	1.081.559	"
	1923	2.379.200	" meer
Djarakpitten	1923	424.130	"
	1922	541.258	"
	1923	117.128	" minder
Kapokpitten	1923	12.206.093	"
	1922	10.660.601	"
	1923	1.545.492	" meer
Katjang tanah	1923	1.907.687	"
	1922	972.757	"
	1923	934.930	" meer
Rubber	1923	2.318.964	"
	1922	916.270	"
	1923	1.402.694	" meer
Kapok	1923	8.128.213	"
	1922	9.660.529	"
	1923	1.532.316	" minder
Katoen	1923	445.174	"
	1922	1.095.661	"
	1923	650.487	" minder

